

ŽMOGAUS TEISĖS ISLAME

ir klaidingas jų supratimas

شبهات حول حقوق الإنسان في الإسلام باللغة الليتوانية

Autorius

Dr. Abd Ar-Rahmân bin Abd Al-Kareem Ash-Sheha

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشيحة

Vertė:

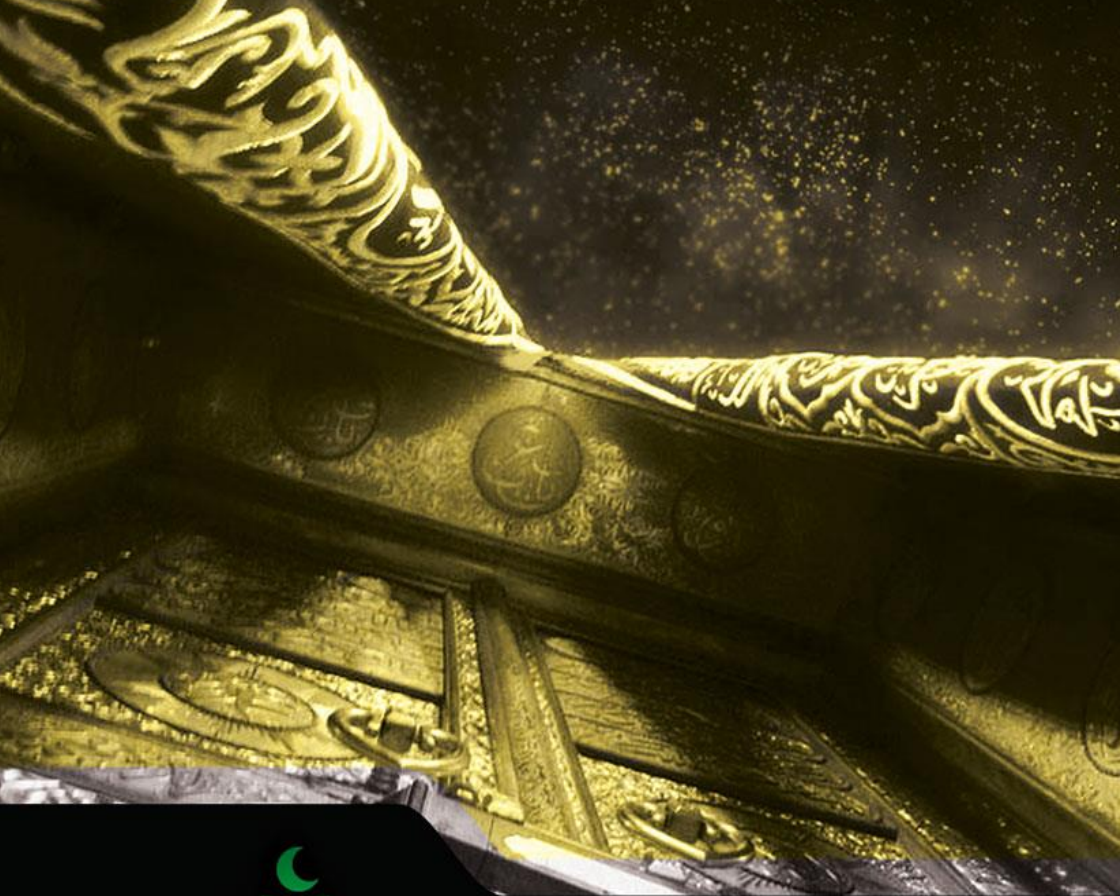
EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& Rasa Vaitiekūnaitė

Redagavo:

Agnė Stonkutė

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

Vardan Allaho Ar-Rahmân (Gailestingojo) Ar-Raheem (Maloningojo)!

Šlovė Allahui, pasaulių Viešpačiui, taika ir palaima mūsų Pranašui Muchammedui, jo šeimai ir visiems bendražygiams.

Ižanga

Kai kiekvienas bet kurios žmonių bendruomenės narys turi tam tikras jo atžvilgiu išpildomas teises, jis gali ramiai ir saugiai atlikti jam užkrautas atsakomybes. Teisių turėjimas garantuoja atsidavimą ir palankumą savo bendruomenei.

Šiandieną pasauliniu mastu stebimos trys pagrindinės kryptys: pirmoji gerbia individą ir iškelia jo interesus virš bendruomeninių interesų, uždrausdama visuomenei kaip nors riboti jo laisvę. Šioji kryptis suteikia asmeniui teises kitų žmonių teisių sąskaita, net jei tai sukelia visuomeninio gyvenimo nuosmukį: prastą ekonominę padėtį ir nusikalstamumo augimą. Toks reiškinys vadinamas „kapitalizmu“.

Antroji kryptis iškelia visuomeninius interesus individualių interesų sąskaita. Vardan jų paaukojami asmeniniai troškimai ir teisės. Tokiu būdu individas tampa bevale ir beteise būtybe, turinčia tik tas teises, kurias jai suteikė valstybės atstovaujama visuomenė. Ir visos šios teisės tik vardan visuomeninio intereso. Toks reiškinys vadinamas „komunizmu“.

Trečioji kryptis nesuteikia individui pirmenybės visuomeninių interesų sąskaita, ir visuomeniniai interesai nėra virš individualių interesų. Priešingai, kiekvienam suteikiamos jo teisės: tiek asmenybei, tiek ir visuomenei. Tokiu būdu, individas turi reguliuojamas ir tam tikromis sąlygomis

apribotas teises. Šioje kryptyje, atsiradus prieštaravimams, visuomeninė nauda yra svarbesnė už asmeninę naudą.

Šiuose puslapiuose mes paminėsime bendras žmogaus teises islamo religijoje iš dviejų pagrindinių islamo šaltinių- Allaho Knygos ir Jo Pasiuntinio Muchammedo . *sunnos* ¹ ﷺ

Šių teisių tikslas - kad individas tiek savo būdu, tiek ir santykiuose su kitais žmonėmis, visada išliktų žmogumi. Esu visiškai įsitikinęs, jog įgyvendinus šias teises įmanoma pasiekti bendražmogišką laimę bei patenkinti kiekvienos visuomenės siekius: saugumą, klestėjimą ir vystymąsi. Nes šios teisės nėra kokių nors eksperimentų, visuomenės veikėjų, šiuolaikinių poreikių ar politikos vaisius. Savo įsitikinimu neabejoju dėl to, jog šios teisės yra žmogaus Kūrėjo sprendimas. Ir tik jis gali ištaisyti pasaulinę padėtį ir įsteigti jame teisingumą.

Islamiškosios teisės (*šarijos*) šaltiniuose – Šlovingame Korane ir Pranašo ﷺ *sunnoje* – tokių teisių gausu. Pirmoji teisė, kuria apdovanota ir išaukštinta žmonija virš visos kūrinijos, yra jos pagerbimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Mes pagerbėme Adomo sūnus ir leidžiame jiems keliauti per sausumą bei marias. Mes apdovanojome juos gėrybėmis ir suteikėme jiems pirmenybę prieš daugelį, kuriuos esam sukūrę.“ (Koranas, 17:70)²

Šis pagerbimas reiškia, jog žmogus turi turėti teises, garantuojančias jo egzistenciją ir laisvę, o taipogi suteikiančias

¹ ﷺ – *Salla Allahu aleihi ua sallam* – iš arabų kalbos, tebūnie jam taika ir Allaho palaima, sakoma kaskart paminėjus Pranašą Muchammedą ﷺ (vert.past.).

² Čia ir toliau skaičiai prie citatų iš Korano reiškia Korano skyriaus (*sūros*) ir eilutės (*ajos*) numerį. Korano vertimas atliktas, remiantis knyga „Koranas: literatūrinis prasių vertimas“ (vertė R. Jakubauskas, S.Geda, Vilnius: Kronta, 2010) (vert. past.).

visas galimybes gyventi šioje visatoje ir atlikinėti savo vietininko pareigas. Apie tai Allahas Aukščiausiasis sako:

„Jis – Tasai, Kuris padarė jus vietininkais žemėje ir išaukštino kai kuriuos iš jūsų pakopomis viršum kitų.“ (Koranas, 6:165)

Žmogaus teisės islame nėra vien žemiškajam gyvenimui. Priešingai, jos nenutrūksta net ir po mirties. Viena iš pomirtinių žmogaus teisių islame yra ta, kad jį nupraustų, iškvėpintų, suvyniotų į naujas įkapes, atliktų už jį laidojimo maldą ir kreiptųsi dėl jo į Allahą su maldavimais. Perduodama, jog Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Girdėjau, kaip Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Kai meldžiatės už mirusįjį, nuoširdžiai už jį melskite Allahą.“³

Šarija uždraudė pažeminti ar išniekinti mirusįjį. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kaulo sulaužymas mirusiajam tolygus kaulo sulaužymui gyvajam.“⁴

Islamas uždraudė atkasinėti kapus siekiant apiplėšti, ant jų sėdėti ar vaikščioti. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Kiekvienam geriau sėdėti ant degančių anglių, kol sudegs jo drabužiai ir karštis pasieks jo odą, nei sėdėti ant kapo.“⁵

Viena iš žmogaus teisių yra jo garbės apsauga ir nebūti minimam bloguoju, net ir po jo mirties. Perduodama, jog Pranašas ﷺ pasakė:

³ Abu Daud (3199) ir Ibn Hibban. Patikimas *chadisas*.

⁴ Abu Daud, patikimas *chadisas*.

⁵ Muslim (971)

„Minėkite mirusiojo gerąsias savybes ir susilaikykite nuo jo blogųjų savybių minėjimo.“⁶

Viena iš žmogaus teisių, kurią privalo išpildyti jo vaikai ir giminaičiai, yra kreipimasis į Allahą su maldavimais už jį, prašant jam atleidimo ir malonės. Jie taip pat turi išpildyti jiems paliktą testamentą. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai vienam žmogui, kai šis jo ﷺ paklausė: „Ar mano tėvams liko kokia nors teisė į gerus darbus, kuriuos aš galėčiau po jų mirties atlikti?“ Pranašas ﷺ į tai atsakė:

„Taip, kreipkis į Allahą su maldavimais už juos, prašyk jiems atleidimo, atlik tai, ką jie paliko testamentu, išlaikyk giminystės ryšius, kuriuos jie palaikė, ir gerbk jų draugus.“⁷

Įmanoma, jog skaitytojas ras kai kurių panašumų su teisėmis, į kurias kviečia tam tikros tarptautinės organizacijos ir fondai, pavyzdžiui, „Žmogaus teisių gynimo organizacija“ ir pan. Bet tai, ką atnešė islamas, aplenkė šias organizacijas keturiolika šimtmečių. Taipogi verta paminėti, jog teisių, apie kurias užsimena šios organizacijos, gynime esama trūkumų ir netikslumų. Dažniausiai tokios organizacijos gina ne žmogaus teises, bet patį žmogų, kad gautų iš jo naudos ir užvaldytų jo gebėjimus. Visa tai daroma dėl konkrečių tikslų ir naudos: tiek asmeninės, tiek ir visuotinės. Tai įrodo daugybėje šalių matomas žmonių beteisiškumas, ir valstybių, kurios garsiai rėkė apie žmogaus teisių išsaugojimą, nebylus stebėjimas, kaip šios teisės paminamos. Tai vyksta ne todėl, kad jos nepajėgios pakeisti susiklosčiusios situacijos, bet todėl, kad ji neatitinka jų

⁶ Abu Daud (4900), At-Tirmizi, Al-Chakim, Al-Baihaki. Silpnas *chadisas*.

⁷ Abu Daud (5142), Ibn Madžah, Ibn Hibban, Al-Chakim, kuris pasakė: „*Chadiso* perdavėjų grandinė patikima, bet Al-Bukhari ir Muslim jo neįtraukė.“ Al-Albani *chadisa* įvertino silpnu.

interesų. Šios valstybės prisidengia šūkiu „nesikišti į kitos valstybės vidinius reikalus.“

Žmogaus teisės islame nepavaldžios kokiems nors nuolaidžiavimams ar išankstinėms nuostatoms. Umar ibn Al-Khattab, tebūnie Allahas juo patenkintas, sužinojęs, kad vienas iš krikščionių karalių - Džabalah ibn Al-Aiham - priėmė islamą, pakvietė jį į Mediną. Atvykęs į Mediną jis apsilankė pas Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, ir pastarasis labai tuo apsidžiaugė. Tais pačiais metais karalius kartu su Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, atliko didžiąją piligrimystę. Kai Džabalah suko ritualinius ratus aplink Kaabą, vienas žmogus iš fazar genties užmynė Džabalah apsiaustą, ir jo viršutinė dalis nukrito. Tuomet karaliaus sargybinis pakėlė savo ranką ir sulaužė tam žmogui nosį. Kai kas kalbėjo, jog jis išmušė jam akį. Vėliau tasai žmogus iš fazar genties iškvietė karalių pas Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, kad atgautų savo teisę. Su juo buvo daugybė fazar genties atstovų, ir Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, iškvietė karalių atsiskaityti. Džabalah pripažino įvykį, o Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, jam pasakė: „Aš paimsiu iš tavęs jo teisę.“ Džabalah į tai atsakė: „Ką!? Juk aš – karalius, o jis – prasčiokas!“ Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Islamą judu sulygino. Tu gali būti už jį viršesnis tik dievobaimingumu.“ Į tai karalius atsakė: „Aš galvojau, jog būsiu islame pačiu didžiausiu, nes toks buvau iki islamo.“ Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Palik tai! Jei neatiduosai šiam žmogui jo teisės geruoju, aš ją paimsiu jėga!“ Karalius pasakė: „Tada aš vėl būsiu krikščionis!“ Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, atsakė: „Tada nukirsiu tau galvą.“ Pamatęs Umar ryžtą, karalius pasakė, jog pagalvos per naktį, ir pasišalino. Sutemus karalius su savo svita išvyko į Šamą, o po to į romėnų žemes ir Konstantinopolyje susitiko su Heraklėjumi. Heraklėjus svetingai jį priėmė: suteikė jam

plačias žemes, prabangų išlaikymą iki gyvos galvos ir daugybę dovanų, padarydamas ji vienu iš artimųjų.“⁸

Islamas sergi ne tik asmenines individo teises, bet ir kitų žmonių teises, pašalindamas neteisybę engiamiesiems. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir kodėl gi jums nesikauti Allaho kelyje ir už silpnuosius vyrus ir moteris, kurie sako: „Viešpatie mūsų! Išvesk mus iš šitos gyvenvietės, kurios žmonės tironai, ir duok, ir suteik mums nuo Savęs globėją, ir duok mums Tavo pagalbininką!“ (Koranas, 4:75)

Tokią teisę turi tiek musulmonas, tiek ir netikintis. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Jei kas nors engs ar pažemins *muahidą*, ar vers jį dirbti sunkiau nei leidžia jo jėgos, ar paims iš jo ką nors be jo sutikimo, Teismo Dieną aš paliudysiu prieš jį.“⁹

Pranašas ﷺ taip pat pasakė:

„Tas, kuris nužudys *muahidą*, turintį Allaho ir Jo Pasiuntinio apsaugą, neužuos Rojaus kvapo, net kai jo aromatas jaučiamas per atstumą, kurį nueitum per septyniasdešimt metų.“¹⁰

Žmogaus teisių, kurias islamas suteikia islamiškoje valstybėje, įgyvendinimas pilnai priklauso nuo šalyje esančios įstatymų taikymo ir religijos padėties. Tarp žmonių yra tokių, kurie atsuko islamui nugarą; yra tokių, kurie išsirenka, ką panorėję; yra ir tokių, kurie paprasčiausiai prisidengia islamu, siekdami savų tikslų ir islamo apjuodinimo. Būtent todėl protingas, logiškai mąstantis, neturintis išankstinio nusistatymo

⁸ Ibn Kasyr „*Al-Bidaja ua al-Nihaja*“ 8 tomas, 64psl.

⁹ Abu Daud, *Al-Baihaki* (18511). Al-Albani patvirtino *chadisą* patikimu.

¹⁰ Ibn Madžah (2687)

žmogus, ir ypatingai esantis iš nemusulmoniškos aplinkos, norėdamas spręsti apie islamą ir žmogaus teises jame, būtinai turi žvelgti per bešališkumo prizmę. Toks žmogus neturėtų užsikabinti už atskirų žmonių, grupių ar valstybių poelgių. Nes teisių įgyvendinimas islamo pasaulyje, kaip jau paminėjome anksčiau, tiesiogiai priklauso nuo to, kaip laikomasi *šarijos*. Jei susipažinęs su islamu žmogus įžiūrės kokius nors trūkumus, tai jie randasi iš pačio žmogaus veiksmų. Pateiksime pavyzdį. Pamatę musulmonu save laikantį žmogų, bet tuo pačiu pasižymintį blogu būdu, t. y. jis meluoja, apgaudinėja ir išduoda, ar galime teigti, jog islamas kviečia būti blogo būdo? Teisingiau būtų susirasti pirminius šaltinius bei patikimus islamo pagrindus ir susipažinti su jo esme. Tada sužinotume, jog tobulumas priklauso tik Allahui Aukščiausiam, o visokiausi trūkumai būdingi musulmonams. Visi žmonės turi trūkumų: tiek kasdieniniame, tiek ir religiniame bei visuomeniniame gyvenime.

Dr. Abd Ar-Rahmân bin Abd Al-Kareem Ash-Sheha

www.islamland.com

info@islamland.com

Islamo rūpestis – svarbiausių dalykų suteikimas

Islamas rūpinasi teisingos visuomenės sukūrimu per esminių poreikių palaikymą ir patenkinimą. Visa tai daroma tam, kad žmogus galėtų mėgautis visomis savo teisėmis ir ramiai gyventi, kvėpuodamas laisve ir nepažindamas vergovės. Tai taip pat leidžia sklandžiai naudotis visomis *šarijoje* numatytomis teisėmis. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų, jūsų gyvybė, turtas ir garbė jums tokie pat šventi, kaip šventa ši, šio mėnesio diena šiame jūsų mieste!“¹¹

Islamas siekia sukurti visuomenę, kurioje kiekvienam žmogui būtų užtikrintos šios vertybės:

1. Visokeriopas saugumas

 Saugus turtas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Nevalgykite savo turto neteisingai tarpusavyje, nebent tai būtų prekyba abiem pusėms bendrai sutarus. Ir nežudykite savęs patys (vieni kitų). Iš tiesų Allahas – jums Gailestingas!“ (Koranas, 4:29)

 Saugi garbė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie meta kaltinimus ištikimosioms, o po to neatveda keturių liudininkų, - bauskite aštuoniasdešimčia kirčių ir niekad nepriimkite jų liudijimų; tai – pasileidėliai.“ (Koranas, 24:4)

¹¹ Al-Bukhari, Muslim

 Saugi gyvybė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Sakyk: „Ateikite, aš perskaitysiu tai, ką uždraudė jums jūsų Viešpats.“ Nepridėkite Jam bendrininkų; gimdytojams – gero darymas; neužmušinėkite savo vaikų baimindamiesi skurdo – Mes maitiname juos ir jus kartu; nesiartinkite prie šlykštybių, prie tų, kurios aiškios, ir prie tų, kurios paslėptos; nežudykite sielos, kurią uždraudė Allahas, tiktai pagal teisę. Tai prisakė Jis jums – galbūt ateisit į protą!“ (Koranas, 6:151)

 Saugus protas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kiekvienas svaigalas yra alkoholis, ir kiekvienas alkoholis – draudžiamas.“¹²

Negalima žmonių terorizuoti, sėjant tarp jų baimę. Ir nesvarbu, ar grasinama žodžiais, ar ne. Perduodama, jog Pranašas ﷺ pasakė:

„Allahas turi teisę nuo Teismo Dienos siaubo neapsaugoti to, kuris įbaugino tikintįjį.“¹³

Ir jei bauginimas lydymas grasinimu ginklu, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Te nė vienas iš jūsų nenukreipia ginklo į savo brolių, nes iš tiesų jis nežino, galbūt šėtonas nukreips jo ranką, ir jis atsidurs ugnies duobėje!“¹⁴

Islamo siekis yra saugi visuomenė, kurioje žmogus galėtų laisvai judėti ir dirbti Allahui priklausančioje žemėje. Būtent todėl islame yra fizinės bausmės, kad atbaidytų bandančiuosius sutrikdyti islamiškosios visuomenės rimtį ir stabilumą.

¹² Muslim (2003)

¹³ At-Tabarani, Al-Albani įvertino *chadisą* silpnu „*Daif al-Džami*“ (5362)

¹⁴ Al-Bukhari (7072)

2. Galimybė dirbti

 Islamas skatina žmones dirbti, kad jie galėtų pasirūpinti savo kasdieniais poreikiais. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų kiekvienam iš jūsų paimti virvę, ant nugaros atnešti ryšulį malkų ir jį parduoti, ir taip išvaduotų jį Allahas(nuo poreikio prašyti), yra geriau, nei prašyti žmonių, kurie gali (ką nors) duoti, o gali ir atsisakyti (duoti).“¹⁵

 Pagalba tiems, kurie nepajėgūs patys užsidirbti dėl silpnumo, garbaus amžiaus ar ligos. Tokiems žmonėms suteikiama pagalba iš visuomeninio musulmonų iždo. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jei kas nors po mirties paliks kokį nors turta, jis priklausys jo šeimai, o jeigu kas nors po mirties paliks skolas arba vargšus giminaičius, tai – man, ir aš turėsiu tuo pasirūpinti. Aš – tikinčiųjų globėjas.“¹⁶

 Privalomasis labdaros musulmoniškoje visuomenėje mokėjimas vargšams ir stokojančioms. Ši gyventojų grupė turi teisę iš turtingų musulmonų gauti privalomąją labdarą (*zakiatą*). Ši ypatybė įkūnija visuomeninės pagalbos islame principą. Privalomoji labdara paimama iš turtingų musulmonų ir atiduodama vargšams. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai, kuriuos jis ﷺ pasakė Muaz, tebūnie Allahas juo patenkintas, kai išsiuntė jį į Jemeną:

„Pranešk jiems apie tai, jog Allahas jiems padarė privaloma išmokėti iš turto *zakiatą*, ir atiduoti jį saviems vargšams.“¹⁷

¹⁵ Al-Bukhari (1470)

¹⁶ Muslim, Ahmad

¹⁷ Al-Bukhari (1458)

✚ Savanoriškos aukos, kurias gali nuoširdžiai sumokėti musulmonas iš užuojautos savo stokojantiems broliams, pakludamas Allaho įsakymui ir siekdamas Jo patenkinimo. Pranašas ﷺ pasakė:

„O žmonės! Platinkite sveikinimo žodžius, palaikykite giminystės ryšius, dalinkitės maistu, melskitės naktimis, kai kiti žmonės miegos, ir jūs su taika įžengsite į Rojų.“¹⁸

Pranašas ﷺ taip pat pasakė:

„Patys mylimiausi Allahui – patys naudingiausieji iš jų, o pats mylimiausias veiksmas Visagaliui Didingajam Allahui – džiaugsmas, kurį tu suteiki musulmonui, padėdamas jam bėdoje, arba sumokėdamas jo skolą, arba numalšindamas jo alkį. Iš tiesų pagalba broliui musulmonui jo bėdoje man yra mieliau už mėnesio atsiskyrimą mečetėje (*itikaf*). O tas, kuris susilaikė nuo pykčio savo broliui (islame), Allahas nulsėps jo trūkumus, o sulaikiusiajam pyktį tuomet, kai norėjo jį išlieti, Teismo dieną Allahas pripildys jo širdį pasitenkinimu. Ir išėjusiajam padėti savo broliui-musulmonui jo bėdoje, kol jis jam nepadės, Tą dieną Allahas sutvirtins jam pėdas, kai jos slys. Iš tiesų blogas būdas gadina darbus, kaip actas gadina medų.“¹⁹

✚ Griežtas perspėjimas tam, kuris nesirūpina savo brolių-musulmonų padėtimi. Pranašas ﷺ pasakė:

„Nė vienas iš jūsų nepatikėjo tol, kol savo broliui nelinki to paties, ko trokšta sau.“²⁰

3. Išsilavinimas

Allahas Aukščiausiasis sako:

¹⁸ At-Tirmizi, patikimas *chadisas*.

¹⁹ „*Al-Džami as-Sachych*“

²⁰ Al-Bukhari, Muslim

„Išaukština Allahas tuos jūsiškius, kurie patikėjo, ir tuos, kuriems duotas išmanymas, skirtingais laipsniais.“ (Koranas, 58:11)

Islamiškoje visuomenėje išsilavinimas nėra tik pavienių individų teisė. Priešingai, tai – pareiga kiekvienam. Tokiu būdu žmogus privalo siekti žinių, kuriomis remiasi jo religinis ir žemiškasis gyvenimas, o islamiškoji valstybė privalo aprūpinti savo žmones žinių įgijimui svarbiais dalykais. Pranašas ﷺ pasakė:

„Žinių įgijimas – kiekvieno musulmono ir musulmonės pareiga.“²¹

Be to, žinių įgijimą ir jų skleidimą islamas laiko vienu iš į Rojų vedančių kelių. Pranašas ﷺ pasakė:

„Žengiančiajam kuriuo nors keliu vardan žinių įgijimo Allahas palengvins jam kelią į Rojų.“²²

Žinių nuslėpimas ir jų neskleidimas, islamo požiūriu, yra draudžiamas. Dėl šito perspėjo Pranašas ﷺ, sakydamas:

„Kiekvieną nuslėpusį žinias, Teismo dieną Allahas pažabos ugnies apynasriu.“²³

4. Sveikatos apsauga

Islamas uždraudė viską, kas gali neigiamai paveikti žmogaus sveikatą: svaigalus ir narkotikus. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Vynas (svaigalai), azartiniai žaidimai, gyvuliai paaukoti stabams, būrimas strėlyčių

²¹ Ibn Madžah (224), „*Sachych al-Džami*“ (3913), „*Sachych at-Tarhib ua at-Tarchyb*“ (72).

²² Muslim (2699)

²³ Ibn Hibban (96)

laidymu – niekšybės, šėtono išmonė. Tai šalinkitės šito, – galbūt tapsite laimingi!“ (Koranas, 5:90)

 Draudimas maistui vartoti dvėselieną. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Uždrausta jums dvėseliena ir kraujas, ir kiauliena, ir tai, kas paskersta ne vardan Allaho, ir tai, kas pasmaugta, kas buvo žiauriai nudobta, užsimušė krisdamas iš aukščio, ir kas užbadyta ragais arba sudraskyta žvėries, – išskyrus tai, ką papjausite pagal ritualą, – ir tai, kas paskersta aukojimams, ir draudžiama dalintis strėlės metimu. Visa tai – nešvarybės.“ (Koranas, 5:3)

 Visų šlykštybių, kaip homoseksualizmas ir svetimavimas, draudimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir nesiartinkite prie svetimavimo, juk tai – šlykštybė ir blogas kelias!“ (Koranas, 17:32)

 Visuomenės apsauga prevencinėmis priemonėmis. Iš jų – karantino įvedimas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kai išgirstate apie kokioje nors vietovėje siaučiantį marą – neįženkite į ją, o jei jis užklumpa vietovę, kurioje jūs esate, – nepalikite jos.“²⁴

Panašiai rūpinamasi ir nuosava sveikata. Pranašas ﷺ pasakė:

„Lai ligonis neina pas sveikąjį.“²⁵

Anksčiau paminėti dalykai patenkina pačius svarbiausius žmogaus poreikius. Pranašas ﷺ pasakė:

²⁴ Al-Bukhari (5728)

²⁵ Al-Bukhari (5771)

„Tam iš jūsu, kuris sulaukė ryto būdamas saugus, sveikas ir turėdamas maisto šiai dienai, - tarsi atiteko visas pasaulis!“²⁶

²⁶ At-Tirmizi (2346), „*Sachych al-Džami*“ (6042), „*As-Sachycha*“ (2318)

Lygybė islame

Islamas visomis pastangomis šalina tai, kas galėtų suskaldyti islamiškąją visuomenę dėl jos narių skirtumų, susijusių su kilme, odos spalva, šalimi ar kalba. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O žmonės! Baiminkitės jūsų Viešpaties, Kuris sukūrė jus iš vienos sielos ir iš jos išvedė jai porą. O iš jų abiejų paskleidė daug vyrų ir moterų. Ir bijokite Allaho, Kurio vardu jūs vienas į kitą pretenduojate. Ir gerbkite giminingus ryšius. Iš tiesų Allahas – jūsų Prižiūrėtojas!“ (Koranas, 4:1)

Visu tuo siekiama svarbaus tikslo: suteikti musulmoniškosios visuomenės nariams galimybę mėgautis jiems *šarijos* suteiktomis teisėmis ir jaustis lygiais. Taip nė vienas narys neturi ypatingų privilegijų. Pranašas ﷺ pasakė:

„O žmonės! Iš tiesų, jūsų Viešpats yra Vienas ir jūsų tėvas Adomas yra vienas. Arabas nėra pranašesnis už nearabą, nei nearabas nėra pranašesnis už arabą. Raudonodis nėra pranašesnis už juodaodį, nei juodaodis nėra pranašesnis už raudonodį, išskyrus dievobaimingumu.“ ²⁷

Islamo požiūriu, žmonijos pagrindas ir šaltinis – vienas. Islame nėra vietos pasididžiavimui dėl savo turto ar kilmės, nepakantumui žmonėms ir jų teisių žeminimui, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„O žmonės! Iš tiesų Allahas jums pašalino neišmanymo laikų aroganciją ir didžiavimąsi savo protėviais. Žmonės yra dvejopi: dievobaimingi tikintieji, pagerbti Allaho, ir nelaimingi nuodėmiautojai, pažeminti

²⁷ Achmad (23536), patikimas *chadisas*.

Allaho. Visi žmonės – Adomo sūnūs, o Allahas sukūrė jį iš molio.“²⁸

Islamas nepakenčia neteisingumo kitų žmonių teisių atžvilgiu, o taipogi kieno nors išskyrimui dėl rasės ar lyties. Šiandieną tai vadinama „rasizmu“ ir „šovinizmu“. Judėjai ir krikščionys save laikė aukščiau likusių žmonių. Allahas Aukščiausiasis išaiškino jų padėtį ir tai, jog visi žmonės lygūs ir skiriasi tik savo dievobaimingumu, sakydamas:

„Ir tarė judėjai ir krikščionys: „Mes – sūnūs Allaho ir Jo numylėtieji.“ Sakyk: „Tuomet kodėl Jis jus baudžia už jūsų nuodėmes? Ne, jūs – tik žmonės iš tų, kuriuos Jis sukūrė.“ (Koranas, 5:18)

Perduodama, jog Abu Zar, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė:

„Kartą bariau vieną žmogų, prikaišiodamas jam jo motiną. Tai išgirdęs, Pranašas ﷺ man pasakė: „O Abu Zar! Nejaugi tu prikaišiojai tam žmogui jo motiną!? Iš tiesų, tavyje užsiliko neišmanymas! Jūsų vergai – jūsų broliai, kuriuos Allahas padarė jums pavaldžius, tad lai tas, kuris užvaldęs savo brolių, maitina jį tuo pačiu, kuo ir pats maitinasi, ir rengia jį taip, kaip pats rengiasi. Neliepkite jiems daryti kažką ne pagal jų jėgas, o jei liepiate – padėkite jiems!“²⁹

Taipogi žmonės lygūs garbinime: turtingas ir vargšas, valdovas ir pavaldinys, baltaodis ir juodaodis, įžymybė ir prasčiokas. Visos garbinimo formos, įsakymai ir draudimai nėra išskirtinai kuriam nors gyventojų sluoksniui – Allaho Akyse visi žmonės lygūs. Allahas Aukščiausiasis sako:

²⁸ At-Tirmizi (3270), „*As-Sachyha*“ (2803)

²⁹ Al-Bukhari

„Kas darė gera, tai tik savo naudai, o kas darė bloga, tai tik savo nenaudai. Tavo Viešpats nėra vergų skriaudėjas.“ (Koranas, 41:46)

Islame prieš įstatymą visi lygūs, tiek įstatymo pritaikyme, tiek ir bausmių sferoje. Islame neegzistuoja kokia nors ypatinga bausmė kažkuriai išskirtinei gyventojų grupei. Taipogi nė viena gyventojų grupė neturi privilegijų prieš kitą, nes tai kliudytų jiems pritaikyti vienokias ar kitokias bausmes. Aiša, tebūnie Allahas ja patenkintas, perdavė, jog kureišiai buvo susirūpinę vienos al-Machzum giminės moters, kuri kažką pavogė pergalingo žygio metu, reikalu. Vieni klausinėjo: „Kas ją užstos prieš Allaho Pasiuntinį ﷺ?“ Kiti sakė: „Kas išdrįs su juo kalbėti, išskyrus Allaho Pasiuntinio numylėtinį Usamą ibn Zeid?“ Moterį atvedė pas Allaho Pasiuntinį ﷺ ir Usama ibn Zaid ją užstojo. Kuomet Allaho Pasiuntinys ﷺ išgirdo Usamos žodžius, pasikeitė jo veido spalva ir jis sušuko: „Nejaugi tu tikiesi atšaukti vieną iš Allaho paskirtų bausmių!?“ Ir tada Usama Allaho Pasiuntiniui ﷺ pasakė: „Paprašyk man atleidimo, o Allaho Pasiuntiny.“ O pavakary Pranašas ﷺ kreipėsi į žmones su pamokslu. Jis tinkamu būdu pašlovino Allahą ir paskui pasakė: „**Iš tiesų, prieš jus buvusias tautas pražudė tik tai, kad jei pavogdavo žymus žmogus iš jų tarpo – jie jo neliesdavo, bet jei tą patį nusikaltimą padarydavo vargšas – jie jam įvykdydavo nustatytą bausmę. Prisiekiu Tuo, Kurio Rankoje mano siela, jei Fatima, Muchammedo duktė, pavogtų – nukirsčiau jai ranką!**“ Ir vėliau, jo įsakymu, vagystę įvykdžiusiai moteriai nukirto ranką.³⁰

Naudai iš gamtos išteklių taip pat visi lygūs. Čia turimos galvoje tos gėrybės, kurios paskirstomos musulmoniškos visuomenės nariams iš visuomeninio musulmonų išdo, o ne tai,

³⁰ Al-Bukhari (3475)

ką žmogus gauna už atliktą darbą, nes žmonių materialinio statuso skirtumai yra įprastas reiškinys. Abu Bakr As-Siddik, tebūnie Allahas juo patenkintas, pirmasis Allaho Pasiuntinio ﷺ vietininkas, pagalbą musulmonams skirstė po lygiai. Kartą jam pasakė: „O Allaho Pasiuntinio vietininke! Skirstydamas šį turtą žmonėms, tu visus sulyginai. Bet tarp jų yra tokių, kurie anksčiau priėmė islamą ir labiau nusipelno. Jei tu tokiems žmonėms rodytum daugiau pagarbos!“ Į tai Abu Bakr, tebūnie Allahas juo patenkintas, atsakė: „Aš žinau apie jų ankstesnį islamo priėmimą ir nuopelnus, apie kuriuos jūs užsiminėte, bet apdovanojimas už tai – pas Allahą. O dėl šių gėrybių dalybų, tai lygybė yra geriau už pirmenybės kam nors suteikimą. Tie, kurie stengėsi vardan Allaho, gaus iš Jo savo apdovanojimą. O šis materialus turtas, kurį ryja tiek teisuolis, tiek ir nuodėmiautojas, nėra užmokestis už jų darbus.“³¹

Kiekvienas islamiškosios visuomenės narys turi teisę gauti dalį naudingųjų iškasenų, kurias sukūrė ir kuriomis apdovanojo Allahas. Islamiškoji valstybė privalo sudaryti sąlygas ir organizuoti naudingųjų iškasenų gavybą, kad jų neužvaldytų atskiri asmenys, kurie manipuluotų ir įtakotų paprastų žmonių gyvenimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Jis – Tas, Kuris padarė žemę paklusnia jums, tad vaikščiokite ja ir maitinkitės iš Jo dalies; ir pas Jį būsit sugražinti po prikėlimo.“ (Koranas, 67:15)

Būtent todėl islamas žmogiškuoju gyvenimu ir bendražmogiškomis vertybėmis sulygino visus žmones, panaikindamas visus skirtumus. O skirtumai randasi dėl žemiškųjų dalykų: dirbantis netinginiaujantis teisingas žmogus nepanašus į nuodėmiautoją. Allahas Aukščiausiasis sako:

³¹ Abu Jala „*Al-Achkam as-Sultanija*“ 222psl.

**„Kiekvienam laipsniai pagal tai, ką jie darė, ir tavo
Viešpačiui ne tas pats, ką jie daro.“ (Koranas, 6:132)**

Islamas ir gyvybiškai svarbių vertybių išsaugojimas

Islamas atėjo užbaigti prieš jį siųstų dieviškųjų įstatymų. Islamo Pasiuntinys – Muchammedas ﷺ, anksčiau pasiųstų pranašų ir pasiuntinių, tebūnie jiems taika, atžvilgiu yra užbaigiantysis Pranašas. Todėl islamas, kaip ir visi ankstesni dieviškieji įstatymai, siekia užtikrinti pagrindinių gyvybiškai svarbių vertybių išlikimą.

Religijos apsauga

Religija – tai, visų pirma, įsitikinimai, kuriais remiasi pamatiniai principai ir vertybės, tvarkantys individualų ir visuomeninį gyvenimą.

Dalies šių įsitikinimų pagrindu yra išskirtinai dvasiniai dalykai. Kai kurie iš jų prieštarauja žmogaus prigimčiai ir sveikam protui. Tam net nereikia gilių mokslų, nes panašūs įsitikinimai kviečia sudievinti ir garbinti sutvėrimus. Apie tai Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir prasimanė jie vietoje Jo dievus, kurie nekuria nieko, o patys sukurti.“ (Koranas, 25:3)

Kita tokių įsitikinimų dalis yra sekimas aistromis, bandant patenkinti savo instinktus. Jie yra išskirtinai materialiniai, kviečiantys sudievinti apčiuopiamas gėrybes ir atmesti viską, išskyrus jas. Apie tai mums Allahas Aukščiausiasis sako:

„Negi tu nematei to, kuris pasirinko sau į dievus savo aistrą?“ (Koranas, 45:23)

Yra ir tokių įsitikinimų, kurie apjungia dvasinius ir materialinius dalykus – tai islamo religija, kuri neatskiria sielos nuo kūno. Dar daugiau, islamas nuostabiu būdu randa pusiausvyrą tarp sielos ir kūno: jis neslopina vieno, kito sąskaita. Islamo įsakymai liepia rūpintis tiek siela, tiek ir kūnu. Islamas draudžia viską, kas privestų prie nuolaidžiavimo sielai, ir visa, kas pakenktų kūnui. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir siek to, ką tau davė Allahas, Amžinojo Būsto, bet neužmiršk savo skirties šiame pasaulyje. Daryk gera, kaip tau suteikia Allahas gėrį.“ (Koranas, 28:77)

Aukščiausiasis taip pat sako:

„Viešpatie mūsų! Duok mums artimiausiame gyvenime gėrį ir Paskutiniajame gėrį ir apgink mus nuo Ugnies kančių!“ (Koranas, 2:201)

Islamą – tai religija ir valstybė. Islamu patenkintas Allahas, Jis patvirtino jį visiems žmonėms kaip paskutinę ir užbaigiančią religiją. Jis yra vidurio kelias, neprieštaraujantis žmogaus prigimčiai. Islamu besivadovaujanti visuomenė privalo jį saugoti, ir dėti pastangas kvietimui į jį bei jo vertybių išaiškinimui. Būtina kalbėti tik gera ir gerai elgtis su visais žmonėmis. Būtent į tai kviečia islamas ir jo įsitikinimai, paklusdami Allaho žodžiams:

„Kalbėsite žmonėms tik gerus dalykus, atlikinėsite maldą ir mokėsite *zakiatą*.“ (Koranas, 2:83)

Be to, islamo principai patys apsaugo islamą. Tai geriausi gėrio, teisingumo, meilės ir gailestingumo principai. Kiekvienas žmogus trokšta gyventi tokioje vertingoje visuomenėje.

Islamą religiją apsaugo šiais būdais:

1. Kviečia savo išpažinėjus pateikti teisingą islamo įvaizdį, kuris nutolęs nuo kraštutinumų ir atsainumo. Tai skatina Pranašo ﷺ žodžiai:

„Iš tiesų Allahas pasiuntė mane (žmonėms), kad perduočiau (Jo įsakymus), o ne tam, kad juos versčiau ir jiems brukčiau.“³²

2. Islamas savo išpažinėjus kviečia neįsigyti priešų ir neversti žmonių priimti islamo jėga ar spaudimu. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir sakyk: „Tiesa – iš jūsų Viešpaties; kas nori, tegul tiki, o kas nenori – netiki.“ Mes paruošėme neteisingiesiems Ugnį, kurios sienos juos sups iš visų pusių.“ (Koranas, 18:29)

3. Islamas kviečia savo išpažinėjus nesitikėti iš kitų greitų, supažindinimo su šia religija, rezultatų. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Mes atsiuntėme tau Knygą žmonėms tiesoje; tas, kas pasekė tiesiu keliu, taip pasielgė savo naudai, o kas pasiklydo – pakenkė tiktai sau. Tu jiems ne prižiūrėtojas.“ (Koranas, 39:41)

4. Islamas kviečia savo išpažinėjus tvirtai laikytis principų, į kuriuos jie kviečia kitus, bei taikyti juos praktikoje, kad būtų sekimo pavyzdžiu sekančioms kartoms. Islamas taip pat kviečia įgyvendinti gero būdo principus. Būtent už šio principo apleidimą Allahas Maloningasis peikia tuos, kurie taip elgiasi. Jis sako:

„Nejaugi mokysite žmones gėrio, o užmušinėsite patys save.“ (Koranas, 2:44)

5. Islamas kviečia savo išpažinėjus būti gailestingiems visiems žmonėms. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

³² Muslim

„Gailėstingasis pasigailės gailėstingųjų. Būkite gailėstingi esantiems žemėje, ir jūsų pasigailės Tasai, Kuris yra danguje!“³³

Taip pat islamas kviečia mylėti visus žmones. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Linkėk žmonėms to, ko nori sau, ir tu tapsi musulmonu.“³⁴

6. Pažadėtas didžiulis apdovanojimas už žmonių supažindinimą su islamu ir kvietimą į jį. Šito tikslas - kad visi žmonės, išpažindami islamo principus, galėtų mėgautis visuomenės saugumu ir stabilumu, kurių vaisius yra visų taip siekiama dvasinė ramybė. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų jei Allahas per tave išves į tiesų kelią bent vieną žmogų, tau tai bus geriau už gražių kupranugarių turėjimą!“³⁵

Pabaigai norėčiau pabrėžti, kad apie religijos apsaugą kalbėjo ir visos ankstesnės dieviškosios religijos.

Gyvybės apsauga

Žmogaus gyvybė islame gerbiama ir vertinama. Ji turi aukštą laipsnį. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tikinčiojo nužudymas Allahui yra reikšmingesnis už viso pasaulio išnykimą.“³⁶

³³ Ahmad, Abu Daud, At-Tirmizi, Al-Albani patvirtino chadiso patikimumą „*Sachych al-Džami*“ (3522), „*As-Sachycha*“ (925).

³⁴ At-Tirmizi, patikimas *chadisas* „*As-Sachycha*“ (72)

³⁵ Al-Bukhari, Muslim

³⁶ An0Nasai (3986), Ibn Madžah. Al-Albani patvirtino *chadiso* patikimumą „*Sachych al-Džami*“ (5078)

Islamas gyvybės apsaugą garantuoja šiais būdais:

✚ Islamas paskyrė kerštą (*kisas*) – mirties bausmę - įvykdžiusiam tyčinę žmogžudystę, jei nužudytojo giminaičiai jam neatleido. O už netyčinę žmogžudystę islamas skiria išmokėti kompensaciją (*dijq*) ir atlikti išpirkimą (*kaffara*). Išpirkimu yra tikinčiojo vergo išlaisvinimas; o jei nėra tokios galimybės – dviejų mėnesių pasninkas; o jei ir tokios galimybės nėra – šešiasdešimties vargšų pamaitinimas. Visa tai įsakyta tam, kad būtų išsaugota žmogaus siela ir apsaugotos žmonių gyvybės nuo pasikėsinimų, o nusikaltėlis sulaikytas nuo žmogžudystės. Nes žinodamas, kad už žmogžudystę gresia mirties bausmė, žmogus susilaikys nuo šio blogio. Bet jei bausmė žmogžudžiui nebūtų mirtis, nebūtų ko tikėtis susilaikymo nuo panašių nusikaltimų. Verta tokią paralelę padaryti ir su kitomis islamo bausmėmis: jos labiausiai užkerta kelią nusikaltimams ir yra efektyviausios. Jos paskirtos vardan žmogaus gyvybės išsaugojimo. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Al-kisas (atpildas) saugo jūsų gyvenimą, o turintieji protą! – gal būsite dievobaimingi!“ (Koranas, 2:179)

Islamas neapsiriboja vien šiomis žemiškomis bausmėmis. Jis praneša, jog tyčinę žmogžudystę įvykdžiusiam žmogžudžiui pažadėta skausminga bausmė amžinajame gyvenime. Ji – Allaho prakeiksmas ir didžiausios kančios. Allahas Aukščiausiasis sako:

“O jeigu kas užmuš tikintįjį sąmoningai, tai nuobauda jam – Pragaras, kuriame jis bus amžinai. Ir užsirūstins ant jo Allahas, ir jį prakeiks, ir paruoš jam didelę kančią!” (Koranas, 4:93)

 Islamas gina žmogų nuo savęs paties. Jis įpareigoja žmogų:

1. Nelįsti į pavojus, nes jo siela nėra jo nuosavybe. Priešingai, ji jam buvo Aukščiausiojo Maloningiausiojo Allaho patikėta laikinam naudojimui, todėl ją aukoti galima tik Allaho kelyje. Islamas uždraudė savižudybę. Aukščiausiasis sako:

„Ir nežudykite savęs patys (vieni kitų). Iš tiesų Allahas – jums Gailestingas!“ (Koranas, 4:29)

2. Suteikti sielai Allaho paskirtas teises. Negalima jos engti marinant badu, troškuliu, neduodant drabužių ar išsižadant santuokos, ką leido Allahas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Sakyk: „Kas uždraudė Allaho papuošalus, kuriuos Jis atsiuntė Savo vergams, ir grožybes, kurios jiems skirtos?“ (Koranas, 7:32)

Bet šiomis gėrybėmis mėgautis galima tik *šarijos* nustatytose ribose: su saiku, nešvaistant draudžiamoms dalykams ir nesididžiuojant. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„Valgykite ir gerkite, bet nešvaistykite: juk Jis nemyli švaistūnų!“ (Koranas, 7:31)

Islame peikiamas nesirūpinimas kūnu, jo alinimas ir draudimas naudotis leidžiamomis gėrybėmis, net jei tai yra susiję su Allaho garbinimu. Perduodama, jog Anas ibn Malik, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė:

„(Kartą) į Pranašo žmonų namus atėjo trys vyrai paklausti apie tai, kaip garbino Pranašas. Sužinojus apie tai, jiems pasirodė jo garbinimas nepakankamu (t. y. lengvesniu nei jie įsivaizdavo) ir jie tarė: „Ar mes galime lygintis su Pranašu, kai Allahas atleido jam praeities ir

ateities nuodėmes?! (t. y. mes privalome labiau garbinti)“ Vienas jų tarė: „Aš melsiuosi visą naktį.“ Kitas tarė: „Aš pasninkausiu kiekvieną dieną nuo saulėtekio iki saulėlydžio ir nepraleisiu nė vienos dienos.“ Trečiasis tarė: „Aš susilaikysiu nuo moterų ir niekada nevesiu.“ Pas juos atėjo Pranašas (ﷺ) ir pasakė: „Ar jūs tie žmonės, kurie pasakė tokius ir tokius dalykus? Prisiekiu Allahu, aš bijau Allaho labiau už jus ir esu Jam nuolankiausias ir pareigingiausias iš jūsų, bet vis tiek pasninkauju ir nutraukiu pasninką (t. y. nepasninkauju kiekvieną dieną), atlieku naktinę maldą (vieną nakties dalį) ir miegu (likusią) naktį, ir vedu moteris. Tad tas, kuris nusisuka nuo mano *sunnos* (tradicijos) – nėra iš mano (pasekėjų) tarpo.“³⁷

Proto apsauga

Protas yra *šarijos* prievolių (*taklif*) islame priežastis. Būtent todėl islamas draudžia viską, kas kaip nors paveiktų sveiką protą: alkoholinius gėrimus ir narkotikus. Islamas alkoholi ir viską, kas panašiai veikia protą, pavadino „visų nuodėmių motina“, nes jis pražūtingai veikia jo vartotojus. Būtent dėl to islamas liepia alkoholi vartojantį žmogų bausti nuplakant, kad jo protas išliktu sveikas, apsaugotas, o turtas išgelbėtas nuo iššvaistymo. Vienas iš sąmonei pražūtingų alkoholio poveikių yra blogos mintys, sužadinančios žmogų visokiems bjauriems ir nuodėmingiems dalykams. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Vynas (svaigalai), azartiniai žaidimai, gyvuliai paaukoti stabams, būrimas strėlyčių laidymu – niekšybės, šėtono išmonė. Tai šalinkitės šito, – galbūt tapsite laimingi!“ (Koranas, 5:90)

³⁷ Al-Bukhari (5063)

Vienu iš būdų, kuriuo islamas kovoja su šiuo visuomenei žalingu reiškiniu, yra alkoholio gamybos, prekybos ir platinimo uždraudimas. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Allahas prakeikė alkoholį ir tą, kuris jį geria, ir tą, kuris jį pila, ir tą, kuris jį parduoda, ir tą, kuris jį perka, ir tą, kuris jį gamina, ir tą, kuriam jį gamina, ir tą, kuris jį neša, ir tą, kuriam jį atneša.“³⁸

Garbės apsauga

Islamą draudžia viską, kas neigiamai paveiktų musulmono garbę.

Svetimavimas.

Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir nesiartinkite prie svetimavimo, juk tai – šlykštybė ir blogas kelias!“ (Koranas, 17:32)

Svetimavimu pagal *šariją* taip pat yra ir uždrausto žmogaus lietimasis ar bučiavimas. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Iš tiesų, Allahas nustatė Adomo sūnui svetimavimo dalį, kurią jis būtinai gaus. Akių svetimavimu yra žvilgsnis, ausų svetimavimu yra klausymasis, liežuvio svetimavimas – šnekėjimas, rankų svetimavimas – griebimas, kojų svetimavimas – vaikščiojimas. Širdis trokšta ir nori, o lytinis organas visa tai patvirtina arba paneigia.“³⁹

Svetimavimui priklauso ir atsiskyrimas vienuoje su uždrausta moterimi. Pranašas ﷺ pasakė:

³⁸ Ibn Madžah (3380), Achmad. Al-Albani įvertino *chadiso* patikimumą „*Al-Irua*“ (1529)

³⁹ Achmad, Ibn Hibban, „*Sachych Ibn Hibban*“ (4422)

„Lai jokiais būdais vyras nepasilieka vienuoje su jam svetima moterimi, ir moteris lai nesileidžia į kelią išskyrus su artimu giminaičiu arba vyru. Vienas iš Bendražygių paklausė: „Mano žmona viena iškeliavo į piligriminę kelionę. O aš užsirašiau į būrį, kad sudalyvaučiau kariniame žygyje. Ką man daryti?“ Pranašas ﷺ atsakė: „Nedelsiant keliauk atgal ir atlik piligrimystę kartu su savo žmona.“⁴⁰

✚ Vardan garbės apsaugos islamas draudžia šmeižtą – tai, kas vadinama „kazf“. Tas, kuris apkaltins vyrą ar moterį amoraliu elgesiu ir negalės savo žodžių įrodyti, nusipelno aštuoniasdešimties kirčių bausmės. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo pasakymas:

„O tie, kurie meta kaltinimus ištikimosioms, o po to neatveda keturių liudininkų, - bauskite aštuoniasdešimčia kirčių ir niekad nepriimkite jų liudijimų; tai – pasileidėliai.“ (Koranas, 24:4)

✚ Islamas taip pat draudžia bet kokius žodžius ir veiksmus, užgaunančius kito žmogaus jausmus, garbę bei orumą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjot! Tegul vieni žmonės nesityčioja iš kitų; galimas daiktas, kad jie – geresni už juos! Ir tegul vienos moterys nesityčioja iš kitų moterų; galimas daiktas, jos – geresnės už jas! Neskriauskite patys savęs ir nevadinkite vieni kitų įžeidžiančiomis pravardėmis. Šlykštus žodis „pasileidimas“ tada, kai patikėjote. O kurie neatgailaus, tie – neteisingieji. O tie, kurie patikėjote! Venkite daugelio spėlionių! Juk kai kurios spėlionės – nuodėmė; ir neskite vienas kito, ir tegu vieni iš jūsų neapkalbinėja už akių kitų. Negi įsigeis kuris nors iš jūsų

⁴⁰ Al-Bukhari (3006), Muslim

valgyti savo brolio mėsą, kai jis mirė? Juk jūs pajutote šleikštulį. Tad bijokite Allaho – juk Allahas – Priimantis atgailą, Maloningas!“ (Koranas, 49:11-12)

Turto apsauga

Islamas garantuoja žmogui teisę į privačią nuosavybę, kurią jis pats turi apsaugoti. Būtent todėl islame numatytos rimtos bausmės, apsaugančios šią teisę ir neleidžiančios jos pažeisti. Taip viena iš bausmių, kuri turėtų užtikrinti privačios nuosavybės saugumą, yra vagies rankos nukirtimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Vagiui ir vagilei nukirskite rankas, atlygindami už tai, ką jie įgijo, kaip įbauginimą nuo Allaho. Iš tiesų Allahas – Galingas, Išmintingas!“ (Koranas, 5:38)

Rankos nukirtimas turi savas sąlygas ir taisykles, o ne kaip įsivaizduoja tie, kurie absoliučiai nežino islamo esmės. Ši bausmė turi sąlygas, kurios privalo būti išpildytos. Jei nėra bent vienos sąlygos arba esama kokių nors abejonių nusikaltimo detalėmis, bausmė netaikoma. Iš šių sąlygų yra:

- Pavogtas turtas turi būti apsaugotoje, nuo žmonių akių paslėptoje vietoje, į kurią vagis įsilaužė. O dėl turto, kuris atvirai padėtas visiems prieš akis, arba tinkamai neapsaugotas, - už jo vagystę rankos nukirtimu nebaudžiama. Už tokią vagystę numatyta kita, daug lengvesnė bausmė (*ta'zir*), kurią nustato valdovas. Nes tokiu atveju pats turto savininkas neapdairiai paliko turtą be priežiūros.

- Vagystės priežastimi negali būti stiprus alkis ar troškulys. Jei įrodoma, kad žmogus pavogė dėl šių priežasčių, ranka jam nekertama. Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, sausros metu atšaukė šią bausmę.

- Turtas privalo siekti *šarijos* nustatytą vertę (*nisab*). Priešingu atveju ranka vagiui nekertama.

Svarbu žinoti, jog ši ir kitos bausmės islame taikomos tik tuomet, kai nėra nė menkiausias abejonės, kas yra kaltas. Nes bausmės įvykdymas atšaukiamas, jei esama kokių nors svyravimų dėl apkaltintojo kaltės.

Islamo įstatymas tais atvejais, kai numatyta bausmė (*chudūd*) atšaukiama dėl abejonių, pritaiko švelnesnę bausmę (*ta'zir*), dėl kurios sprendžia teisėjas. Bausme gali būti įkalinimas, nuplakimas, žodinis papeikimas, bauda ir t.t. Priklausomai nuo to, ką teisėjas mano esant tinkamiausiu konkrečiu atveju.

Islamas draudžia bet kokią neteisybę dėl privačios nuosavybės: plėšikavimą, neteisėtą žmonių žemės ar turto užvaldymą (apgaule ar grobimu). Tai ypatingai griežtai uždrausta. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir neteisėtai neiekvokite savo turto tarpusavyje (t. y. vagiant, plėšiant, apgaudinėjant ir t.t.) ir nepapirkinėkite juo teisėjų, kad nusikalstamai surytumėt dalį žmonių turto, tuo metu, kai jūs žinote.“ (Koranas, 2:188)

Tas, kuris lobsta iš kitų žmonių turto, pats save pasmerkia griežtai bausmei Teismo dieną, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Tas, kuris neteisėtai pasisavins musulmono turtą, sutiks Allahą ant jo užsirūstinusį.“⁴¹

Islamo įstatymas įpareigoja gražinti kieno nors jėga užvaldytą turtą. O jei turtu jau pasinaudota ar jis išleistas, tada jis turi būti atlygintas tokia pačia verte. Atsakomybė už šią teisę nustoja galioti tik tuomet, kai tasai, iš kurio buvo atimtas turtas,

⁴¹ Al-Bukhari, Muslim, Achmad (3946)

atleis kaltininkui ir grobikui bus pritaikyta prevencinė bausmė (*ta'zir*).

Be to, islamas liepia vienokio ar kitokio turto savininkui apsaugoti savo turtą visais įmanomais būdais, net jei neišvengiama užpuoliko mirtis. O jei būtų nužudytas užpultasis, jis taptų kankiniu (*šahidu*). Pranašas ﷺ pasakė:

„Tas, kuris žuvo gindamas savo nuosavybę – kankinys.“⁴²

Islamo požiūris į radinį

Islamą atėjo apginti viso turto, o taipogi ir tam tikrų jo rūšių, ir viena iš jų yra radinys, į kurį išskirtinę teisę turi tas, kuris jį pametė. Islamo požiūriu turtas yra neliečiamas ir apsaugotas net ir po jo pametimo. Ne viskas, kas buvo pamesta, yra uždrausta jį radusiajam. Priešingai, yra tam tikros šį reikalą reguliuojančios taisyklės. Taip viena iš islamo privatų turtą ginančių sričių yra įstatymai dėl radinio ir pasiklydusių gyvulių. Radinys (*lakta*) – bet koks prarastas turtas, kurio savininkas nežinomas. O gyvūnai tokiais atvejais vadinami pasimetusiais (*dalla*).

Jei turtas atsidūrė nesaugioje vietoje, kur juo gali pasinaudoti ar jį pavogti, tokiais atvejais islamas įpareigoja jį paimti, kad jis būtų išsaugotas, ir galiausiai grąžinti savininkui.

Kartą pas Allaho Pasiuntinį ﷺ atėjo vienas žmogus ir paklausė: „Kaip elgtis su radiniu?“ Pranašas ﷺ atsakė: „Apžiūrėk, kame jis yra ir kuo jis surištas, ir tada ieškok jo šeimininko vieną dieną. Jei atsiras radinio savininkas – atiduok jį jam, o jei neatsiras, gali juo naudotis savo

⁴² Al-Bukhari (2480)

nuožiūra.“ Tas paklausė: „O kaip pasielgti su pasimetusia avimi?“ Jis ﷺ atsakė: „Ji gali atitekti tau, arba tavo broliui (šeimininkui), arba vilkui.“ Tuomet tas paklausė: „O kaip pasielgti su pasiklydusiu kupranugariu?“ Jis ﷺ taip supyko, kad net jo skruostai įkaito, ir pasakė: „Koks tavo reikalas dėl pasiklydusio kupranugario? Jis turi skrandį ir kanopas, ir jis gers vandenį, ės medžius ir bastysis tol, kol jį sutiks šeimininkas.“⁴³

Visa tai, ką paminėjome anksčiau, yra apie brangius ir nevalgomus daiktus. O dėl valgomų dalykų nebūtina ieškoti šeimininko, juos galima suvartoti. Anas, tebūnie Allahas juo patenkintas, papasakojo: „Kartą Pranašas ﷺ praėjo pro ant kelio gulėjusias datules ir pasakė:

„Jei nesibaiminčiau, jog tai gali būti labdara, nedelsdamas jas suvalgyčiau.“⁴⁴

Panašiai yra ir su nereikšmingais dalykais. Juos radusysis gali jais naudotis. Tai įrodo *chadisas*, kurį perdavė Ali, tebūnie Allahas juo patenkintas, jog kartą jis nuėjo pas Pranašą ﷺ nešinas turguje rastu dinaru ir apie tai Pranašas ﷺ pasakė: **„Paskelbk apie jį tris kartus.“** Ali, tebūnie Allahas juo patenkintas, taip ir padarė, bet jo savininkas neatsirado. Tada Pranašas ﷺ pasakė: **„Išleisk jį.“⁴⁵**

„Pamestą daiktą radusysis gali atiduoti kaip labdarą pametusiojo vardu arba po metų juo pasinaudoti, jei jis ieškojo šeimininko, o šis neatsirado. Tai įrodo AUSA ibn KABA, tebūnie Allahas juo patenkintas, perduotas *chadisas*, kuriame jis sako: **„Kartą radau piniginę su šimtu dinarų ir atnešiau ją Pranašui ﷺ, kuris pasakė: „Skelbk apie ją metus.“** Ir aš

⁴³ Al-Bukhari, Muslim

⁴⁴ Al-Bukhari, Muslim

⁴⁵ „Sachych Sunan Abu Daud“

skelbiau visus metus, bet neradau nė vieno, kuris prisipažintų jos savininku. Tada Pranašas ﷺ vėl pasakė: „Skelbk apie ją metus.“ Ir vėl, neradęs jos savininko, parnešiau jam ﷺ pinigine, ir jis pasakė: „Išsaugok pinigine, jos virvelę, ir perskaičiuok pinigus; ir jei ateitų savininkas, gražink jam pinigine, o jei ne, gali naudotis šiais pinigais.“⁴⁶

Palikuonių apsauga

Islamas didžiulį dėmesį skiria palikuonių apsaugai ir rūpinasi jais. Palikuonys – vienintelis būdas išsaugoti žmonių giminę, su kuria Allahas Aukščiausiasis sudarė sutartį dėl vietininkystės žemėje. Nerūpestingas požiūris į palikuonis ir ypatingai svarbius *šarijos* įsakymus gali privesti iki gyventojų skaičiaus sumažėjimo arba išnykimo. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O kuomet jis nususuka, tai vaikšto žemėje, kad platintų ten nedorą ir pražudytų ir pasėlius ir palikuonis, - o Allahas nemėgsta nedorybės!“ (Koranas, 2:205)

Islamas draudžia abortus, kurie žmogaus sielos atžvilgiu yra nusikaltimas. Išimtimi yra atvejai, kai egzistuoja reali grėsmė motinos gyvybei.

Islamo įstatymas skatina musulmonus santuokai, kurios vienu iš tikslų yra giminės pratęsimas ir palikuonių gausinimas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Veskite mylinčias ir gimdančias, iš tiesų aš didžiuosiuosi prieš kitas bendruomenes jūsų gausa!“⁴⁷

⁴⁶ Al-Bukhari

⁴⁷ Achmad, Abu Daud, An-Nasai, Ibn Hibban, „*Sachych Ibn Hibban*“ (4028)

Pranašas ﷺ taip pat pasakė:

„O jaunime! Lai veda tasai, kuris yra pajėgus išlaikyti šeimą, nes tai veiksmingiau, nuleidžiant žvilgsnius ir išsaugant savo dorumą. O kuris negali išlaikyti šeimos, lai pasninkauja, nes pasninkas veikia kaip kastracija.“⁴⁸

Giminystės ryšių apsauga

Šeima islame užima aukštą padėtį, nes ji yra visuomenės ugdymo branduolys. Islamas pilnai rūpinasi šeima, kad apsaugotų ją nuo subyrėjimo. Giminystė – vienos šeimos narius vienijantys ryšiai. Žmogus pažįsta savo artimus giminaičius ir jų atžvilgiu atlieka tai, ką įpareigojo Allahas. Giminystės ryšių palaikymas ir giminaičių teisių išpildymas yra pareiga skirta Allaho. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tyrinėkite savo giminystę, pagal kurią jūs palaikysite giminystės ryšius. Nes, iš tiesų, giminystės ryšių palaikymas yra meilės tarp giminaičių priežastis, padeda pagausinti turtą ir prailginti gyvenimo trukmę.“⁴⁹

Būtent todėl islamas rūpinasi giminystės išsaugojimu, apsaugodamas ją nuo draudžiamo maišymosi, vedančio į visuomenės irimą, santuoką tarp artimų giminaičių, turto paveldėjimą neturinčių tokios teisės, bei draudimą paveldėti tiems, kurie tokią teisę turi.

Islamą išrovė arabų ir kitose tautose anksčiau viešpatavusius nedorovingus papročius. Iš jų:

Įsūnijimas

⁴⁸ Al-Bukhari, Muslim

⁴⁹ Achmad, At-Tirmizi, „*Sachych al-Džami*“ (2965)

Įsūnijimas – veiksmas, kai vienas jokiais giminystės ryšiais nesusijęs žmogus prirašomas kitam žmogui, suteikiant jam teises ir pareigas kaip ir tikriesiems to žmogaus vaikams. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Neįdėjo Allahas žmogui dviejų širdžių vienam kūne ir nesutvėrė motinomis tų iš jūsų žmonių, kurias jūs vadinate uždraustomis sau, ir nepavertė jūsų įsūnių jūsų sūnumis. Tai – tik jūsų kalba jūsų lūpose, o Allahas sako tiesą, ir Jis veda tiesiu keliu. Kvieskite juos (įvaikius) jų tėvų vardais, tai – teisingiau prieš Allahą, o jeigu nežinote, kas jų tėvai, tad anie – jūsų broliai tikėjime.“ (Koranas, 33:4-5)

Savo tikrojo vaiko nepripažinimas

Tikrasis vaikas nepripažįstamas, kol tėvas viešai nepaskelbs apie tai ir nepriskirs vaiko savo giminei. Islamas draudžia tokius veiksmus, nes jie, dėl vyro norų ar jo nuotaikų kaitos, yra santuokos sutarties pajuoka ir šeimyninių pareigų apleidimas. Tuo pačiu žeminama žmona, nes leidžiama abejoti jos garbe ir dora. Dar viena pražūtinga šio papročio pasekmė yra vaikų atskyrimas ir giminystės praradimas. Todėl islamas įtvirtino, jog kiekvienas santuokoje gimęs vaikas priklauso savo tėvui, ir tam nereikia vyro sutikimo. Pranašas ﷺ pasakė:

„Vaikas – to guolio sūnus, kuriame jis gimė.“⁵⁰ - tai yra savo tėvo sūnus.

Išimtimi yra atvejai, kai įrodoma žmonos neištikimybė ir tai, jog nėštumas yra šios neištikimybės pasekmė. Tokioms situacijoms *šarijoje* yra atskiri įstatymai, apie juos kalbama kitose knygose.

⁵⁰ Al-Bukhari (2053), Muslim

Atsipirkimas

Čia turima galvoje galimybė atsipirkti nuo savo teisėtų giminaičių, išbraukiant juos iš savo giminės, dėl ko nutrūksta tarpusavio giminystės ryšiai ir tokie žmonės tampa svetimais vienas kitam. Pranašas ﷺ pasakė:

„Žmonėse yra dvi neišmanymo savybės: šmeižiantys gandai apie žmonių kilmę ir klyksmai dėl mirusiųjų.“⁵¹

Ištekėjusios moters priskyrimas vyro giminei

Islamo teisėje ištekėjusi moteris išlaiko savo geneologiją, pavardę ir kilmę. Jai negalima savęs priskirti vyro giminei arba jo kilmei. Ir tuo, be jokios abejonės, parodoma pagarba jai, pripažįstama jos nepriklausomybė ir lygybė vyrui bendražmogiškomis vertybėmis. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tam, kuris save priskirs ne savo tėvui (arba ne savo tėvo giminei), - Allaho, angelų ir visų žmonių prakeikimas.“⁵²

⁵¹ Muslim (67)

⁵² Ibn Madžah (2609), patikimas *chadisas*.

Islamas gina silpnujų teises

Islamas gina silpnų žmonių teises.

1. Silpnujų ir invalidų teisių apsauga.

Pranašas ﷺ pasakė:

„Allahas neapvalys nuo nuodėmių šios bendruomenės tol, kol silpnasis baimindamas atgaus savo teises iš stipriojo.“⁵³

Taipogi perduodama nuo Musab ibn Sad, tebūnie Allahas juo patenkintas, jog Pranašas ﷺ pasakė:

„Jums suteikiama pagalba ir skiriama dalis tik dėl jūsų silpnujų.“⁵⁴

Pranešama, jog Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Tas, kuris rūpinasi našle ar varguoliu, yra tarsi kovotojas vardan Allaho tikslo, arba kaip tas, kuris kasnakt atlieka naktines maldas ir dieną pasninkauja.“⁵⁵

2. Stokojančiųjų teisių apsauga

Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir duok giminaičiui, kas jam priklauso, ir neturtėliui, ir keleiviui ir nešvaistyk be saiko, – juk švaistūnai – šėtonų broliai, o šėtonas savo Viešpačiui nedėkingas.“ (Koranas, 17:26-27)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„Ir prašančio neišvaryk!“ (Koranas, 93:10)

⁵³ Ibn Madžah, Al-Baihaki, Al-Chakim. Patikimas *chadisas*.

⁵⁴ Al-Bukhari

⁵⁵ Al-Bukhari, Muslim

3. Vaikų teisių apsauga

Pranašas ﷺ pasakė:

„Kas nėra gailestingas mūsų mažiesiems ir neišpildo mūsų vyresniesiems priklausančių teisių, - tas nėra vienas iš mūsų.“⁵⁶

5. Pagyvenusių žmonių teisių apsauga

Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų vienu iš Allaho Aukščiausiojo pašlovinimo ženklų yra pagarbos rodymas žilam musulmonui; žmogui, mintinai išmokusiam Koraną, ir nepuolančiam dėl jo į kraštutinumus bei jo neužmetusiam; ir teisingam valdovui.“⁵⁷

5. Ligonių teisių apsauga

Pranašas ﷺ pasakė:

„Į musulmonų pareigas vienas kito atžvilgiu įeina penki dalykai: atsakas į pasveikinimą, ligonio lankymas, mirusiojo palydėjimas, kvietimo priėmimas ir gero palinkėjimas nusičiaudėjusiam.“⁵⁸

6. Našlaičių teisių apsauga

Allahas Aukščiausiasis sako:

„Todėl našlaičio tu neenk!“ (Koranas, 93:9)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„Iš tiesų tie, kurie ryja našlaičių turtą, būdami neteisūs, tik užpildo savo pilvus ugnimi, ir degs jie liepsnose!“ (Koranas, 4:10)

⁵⁶ Ad-Daud, patikimas *chadisas*.

⁵⁷ Abu Daud, patikimas *chadisas*.

⁵⁸ Al-Bukhari (1240)

7. Nuosavų vaikų teisių apsauga

Allahas Aukščiausiasis sako:

„Neužmušinėkite savo vaikų baimindamiesi skurdo – Mes maitiname juos ir jus kartu.“ (Koranas, 6:151-152)

Gamtos išteklių apsauga nuo neracionalaus jų naudojimo

Žemėje esantys gamtos ištekliai ir naudingosios iškasenos nėra kokio nors žmogaus ar tautos nuosavybė. Priešingai, kiekvienas žmogus ir visuomenė turi teisę gauti iš jų naudos, protingai naudojantis šiais turtais. Islamiškoje visuomenėje bandančiųjų neracionaliai, neteisingai ir ne pagal islamiškuosius įstatymus naudotis gamtos ištekliais sutramdymas yra visuomeninė atsakomybė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Allahas, Kuris padarė jūrą jums pavaldžią, kad plauktų ja Jo įsakymu laivai ir kad jūs ieškotumėte Jo malonės; ir galbūt jūs būsite dėkingi! Ir Jis padarė pavaldžius jums visa tai, kas padangėse, ir tai, kas žemėje. Iš tikrųjų, tai – ženklai žmonėms, kurie mąsto!“ (Koranas, 45:12-13)

Bendros ir asmeninės teisės islame

Islamas siekia sustiprinti bendruomenės narių tarpusavio ryšius: tiek su artimais, tiek ir su tolimais giminaičiais. Allahas įsakė palaikyti ryšius su pastaraisiais ir grasina griežta bausme tiems, kurie šiuos ryšius nutraukia. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O žmonės! Baiminkitės jūsų Viešpaties, kuris sukūrė jus iš vienos sielos ir iš jos išvedė jai porą. O iš jų abiejų paskleidė daug vyrų ir moterų. Ir bijokite Allaho, Kurio vardu jūs vienas į kitą pretenduojate. Ir gerbkite giminigus ryšius. Iš tiesų Allahas – jūsų Prižiūrėtojas!“ (Koranas, 4:1)

Islamas skatina palaikyti ryšius ir su negiminingais žmonėmis, kad jais būtų sutvirtintas tarpusavio sutarimas, harmonija ir vienybė, suformuojant islamišką visuomenę. Islamas musulmonui primeta tam tikras pareigas, kurias jis privalo atlikti kitų brolių-musulmonų atžvilgiu. Pranašas ﷺ pasakė:

„Nepavydėkite vieni kitiems, neišpūskite kainų, atsakykite abipusės neapykantos, neatsukinėkite vieni kitiems nugaros, nepertraukinėkite vieni kitiems prekybos ir būkite broliais, o Allaho vergai, juk musulmonas musulmonui – brolis, todėl niekas iš musulmonų neturėtų engti kito, nei jo apgaudinėti, nei elgtis su juo priešišškai, nei palikti jo bėdoje, ir čia slypi dievobaimingumas!“⁵⁹

Islamo *šarija* nurodo asmenines ir bendras teises. Asmeninės pareigos islame yra:

⁵⁹ Muslim

Allaho teisės

Jos įgyvendinamos viendievytės liudijimu „**Nėra dievybės, vertos garbinimo, išskyrus Allahą.**“ Šiuo paliudijama:

1. Viendievytė viešpatavime: Allaho egzistencijos patvirtinimas, kad tik Jis yra visos būties, su visais joje esančiais sutvėrimais, Kūrėjas, ir Jis Vienintelis viską valdo. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Jam priklauso ir sukūrimas, ir valdžia. Palaimintas Allahas, pasaulių Viešpats!“ (Koranas, 7:54)

2. Viendievytė Allaho gražiuosiuose varduose ir išaukštintuose atributuose: įsitikinimas tuo, jog Allahui priklauso gražiausi vardai ir išaukštintos savybės, ir Jam nebūdingi jokie trūkumai. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Allaho vardai gražiausi: šaukite Jį jais ir palikite tuos, kurie neigia Jo vardus. Bus jiems atlyginta už tai, ką jie išdarinėja!“ (Koranas, 7:180)

Pagal šią *ają*, Allahui būdinga tai, kuo Jis Savo apibūdino Savo Knygoje, ir tai, kaip Jį apibūdino Jo Pasiuntinys Muchammedas ﷺ. Allaho apibūdinimas nepanašus nė į vieno iš kūrinių. Čia negalima uždavinėti klausimo „Kaip?“ (nes tikrąjį vardų ir atributų esmę žino tik Allahas Aukščiausiasis), negalima neigti jų reikšmės arba prilyginti Allaho Jo kūriniams. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Nėr nieko panašaus į Jį. Jis – Girdintis, Regintis!“ (Koranas, 42:11)

3. Viendievytė garbinime: įsitikinimas, jog tik Allahas yra tikroji dievybė, teisėtai verta visų rūšių garbinimo. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Mes nesiuntėme nė vieno pasiuntinio iki tavęs, kuriam nebūtų apreikšta: „Nėra kitos dievybės, išskyrus Mane. Tad garbinkite Mane!“ (Koranas, 21:25)

Allaho vergo veiksmai ir žodžiai turi atitikti Allaho įsakymus. Be to vergas turi nuoširdžiai siekti Allaho Veido. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir tarė jūsų Viešpats: „Kvieskite Mane, Aš jums atsakysiu; iš tiesų, kurie iš didybės negarbina Manęs – eis Pragaran pažeminti!“ (Koranas, 40:60)

Tai pasiekama, jei vergas pildo tai, ką jam įpareigojo Allahas: privaloma penkiakartinė kasdienė malda (*salat*), kurios vaisiais islame yra susilaikymas nuo niekšybių ir to, kas smerktina. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„Juk malda sulaiko nuo niekšybės ir nuo to, kas smerktina.“ (Koranas, 29:45)

Privalomosios labdaros (*zakiat*) išmokėjimas, kurio vaisiais yra sielos ištyrinimas ir šykštumo naikinimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Imk iš jų nuosavybės aukas, kuriomis tu juos apvalysi ir išteisinsi.“ (Koranas, 9:103)

Pasninkas (*sijam*), kurio vaisiais yra dievobaimingumas ir sielos sutramdymas nesekti savo aistromis. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjot! Nurodytas jums pasninkas, kaip nurodytas jis tiems, kur buvo iki jūsų, - gal būsite dievobaimingi!“ (Koranas, 2:183)

Pilgrimystės (*chadž*) atlikimas, kurio išmintis pranešė Maloningasis Viešpats:

„Tegul paliudija tai, kas jiems naudinga, ir mini Allaho vardą prie galvijų, kuriuos Jis jiems dovanojo,

nustatytomis dienomis. Valgykite juos ir pamaitinkite vargšą nelaimėlių!“ (Koranas, 22:28)

Visos islame įsakytos garbinimo formos paiso žmogaus galimybių. Žmogui neužkraunama daugiau, nei jis gali, nes islamas – palengvinimo religija. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Allahas nori jums palengvinimo, o ne apsunkinimo.“ (Koranas, 2:185)

Pranašas Muchammedas ﷺ taip pat pasakė:

„Jei jums ką nors įsakau daryti, darykite iš to tiek, kiek galite.“⁶⁰

Bet kuris įsakymas ir garbinimas, tam tikromis situacijomis, gali tapti neprivalomu. Pavyzdžiui:

- Vienu iš maldos stulpų yra stovėjimas. Bet jei žmogus nepajėgus stovėti, jis gali melstis sėdėdamas, jei jis nepajėgus sėdėti – tada gulėdamas, gestais. Grupinė malda mečetėje yra vyrų pareiga. Bet ligos, baimės, šalčio ar stipraus lietaus atvejais ši pareiga atšaukiama. Taip moteriai negalima melstis per mėnesines ir kraujuojant po gimdymo, kol ji neapsivalys. Šiais atvejais jai nereikia vėliau atlikti praleistų maldu.

- Privalomosios labdaros (*zakiat*) nereikia mokėti tam, kurio turtas nesiekia nustatytos vertės (*nisab*). Dar daugiau, jei šis žmogus stokoja ar yra vargšas, tai jis pats nusipelno, kad jam būtų sumokėtas *zakiatas*.

- Privalomasis pasninkas atšaukiamas sergančiajam neišgydoma liga⁶¹, bet jis, esant galimybei, turi atpirkti praleistas pasninko dienas. O tasai, kurio pasveikimo galima tikėtis, atpasninkaus praleistas pasninko dienas kai pasveiks.

⁶⁰ Al-Bukhari, Muslim (1337)

⁶¹ Galvoje turima neišgydoma liga, dėl kurios pasninkas neįmanomas (vert.past.)

Taip pat ir pagyvenusio amžiaus žmonėms, kuriems sunku pasninkauti. Pasninkavimo pareiga atšaukiama nėščiajai, jei ji baiminasi dėl savęs ar savo vaisiaus. Ji atpasninkaus praleistas pasninko dienas po gimdymo. Keliauninkui taip pat galima nutraukti pasninką, nes kelionė gali būti sunki ir sudėtinga. Keliauninkas atpasninkaus praleistą pasninką sugrįžęs namo. Moteriai per mėnesines ir pogramyminio kraujavimo metu pasninkauti negalima tol, kol ji apsisvalys. Po to ji atpasninkaus praleistas pasninko dienas.

-Piligrimystės (*chadž*) pareiga atšaukiama tam, kuris neturi jai fizinių ar materialinių galimybių. Neturintis fizinių galimybių, bet galintis materialiai, turi įgalioti ką nors kitą atlikti už jį piligriminę kelionę. O tam, kuris neturi materialinių galimybių, *chadžo* pareiga neprivaloma tol, kol jis neįgis pakankamai lėšų kelionei ir savo bei šeimos išlaikymui kelionės metu. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„O iš Allaho – žmonėms pareiga *chadžas*, kelionė į namus, - tiems, kas pajėgus įveikti į juos kelią.“ (Koranas, 3:97)

- Jei žmogus baiminasi pražūties, esant būtinybei, gali suvalgyti ar išgerti tai, ką uždraudė Allahas: dvėselieną, kraują, kiaulieną ar alkoholį. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„O jeigu kas nors bus priverstas suvalgyti neleistiną, nepareikšdamas nepaklusnumo ir neperžengdamas nustatytą ribų, - nebus čia jam nuodėmė.“ (Koranas, 2:173)

Vienas rašytojas pasakė: „Šis tikėjimas pripažįsta žmogų žmogumi, o ne gyvūnu, angelu ar šėtonu. Jis pripažįsta žmogų su visomis jo silpnybėmis ir stiprybėmis. Jis mato jį kaip visumą iš kūno - su jo instinktais, proto - su jo protavimu, ir sielos - su jos jausmais. Šis tikėjimas primeta žmogui konkrečius įsakymus, kuriuos jis pajėgus įvykdyti. Jis nustato

pusiausvyrą tarp pareigos ir galimybės, be jokio apsunkinimo ar sudėtingumo.“

Allaho Pasiuntinio Muchammedo ﷺ teisės

Jos įgyvendinamos liudijimu „**Muchammedas – Allaho Pasiuntinys.**“ Šis liudijimas apima:

1. Paklusimą tam, ką liepė Pranašas ﷺ. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Kas paklūsta Pasiuntiniui, tas paklūsta Allahui. O kas nusigręžia, tai Mes nesiuntėm tavęs jų sargu.“ (Koranas, 4:80)

2. Tikėjimą tuo, ką jis ﷺ perdavė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir nekalba jis nuo savęs. Tai – tik apreiškimas, kuris apreiškiamas.“ (Koranas, 53:3-4)

3. Šalinimąsi to, ką jis uždraudė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Tad imkite tai, ką leido imti jums Pasiuntinys, ir šalinkitės to, ką jis jums uždraudė.“ (Koranas, 59:7)

4. Allaho garbinimą tik tokiu būdu, kokį nurodė Pasiuntinys ﷺ. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kas atliks veiksma, kuriam nebuvo nurodymo, jis bus atmestas.“⁶²

Visų pranašų ir pasiuntinių teisės

Pagal islamo įstatymą žmogus nebus musulmonu tol, kol neįtikės visais Allaho pasiuntiniais ir pranašais, kol jų nepamils

⁶² Muslim (1718)

ir jų negerbs: pradėdant Adomą, tebūnie jam taika, ir baigiant islamo Pranašų Muchammedu ﷺ. Netikintis bent vienu iš jų išėina iš islamo. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Iš tiesų tie, kurie netiki Allahą ir Jo pasiuntiniais ir nori atskirti Allahą nuo Jo pasiuntinių, kalba: „Mes tikime vienas ir netikime kitais.“ Ir nori surasti tarpinį kelią, jie – netikintieji iš esmės. Ir paruošėm Mes netikintiesiems žeminančią kančią!“ (Koranas, 4:150-151)

Islamo Pasiuntinys atėjo kaip visų pranašų ir pasiuntinių antspaudas, o jo įstatymas papildė ir atšaukė visus ankstesnius dieviškuosius įstatymus. Nes pasiuntiniai iki jo ﷺ atėdavo konkrečiu laiku konkrečiai tautai, o islamo Pasiuntinys pasiųstas visiems žmonėms iki Teismo dienos. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir Mes siuntėme tave tik kaip geros žinios nešėją ir perspėjantį mokytoją visiems žmonėms, bet didžioji žmonių dalis nežino.“ (Koranas, 34:28)

Būtent dėl to, pagal *šariją*, musulmonas privalo islamo žinią ir jo įstatymą perduoti kitiems žmonėms. Jei kas nors jį priims – tai būtent to ir siekia islamas, o kas nepriims, tai jį jau pasiekė įrodymas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Nėr prievartos religijoje. Jau aiškiai atsiskyrė tiesus kelias nuo paklydimų.“ (Koranas, 2:256)

Tėvų teisės

Tėvų teisės – tai paklusnumas jiems tame, kas nenuodėminga, jų pavedimų pildymas ir geradarystė jiems, leidžiant dėl jų turtą ir dovanojant jiems dovanas. Taip pat juos reikia aprūpinti būtiniaisiais dalykais: maistu, gėrimu, rūbais ir būstu. Su jais kalbėti nuolankiai, ne iš aukšto, ir būti su jais kantriems. Būtina rūpintis jų jausmais ir jų neužgauti, nes

Maloningasis Allahas sykiu užsiminė apie Savo ir jų teisę, sakydamas:

„Ir nusprendė tavo Viešpats, kad jūs negarbintumėte nieko, išskyrus Jį, ir tėvams – geradarystė. Jeigu sulauks pas tave senatvės vienas iš jų arba abu, - tai nesakyk jiems: „Fui!“ - ir nešauk ant jų, o kreipkis į juos pagarbiai. Ir ištiesk jiems abiems nuolankumo sparną iš gailestingumo ir sakyk: „Viešpatie! Pagailėk jų, kaip jie mane augino mažą.“ (Koranas, 17:23-24)

Pranašas ﷺ pasakė:

„Allaho pasitenkinimas – tėvų pasitenkinime, o Allaho pyktis – tėvų pyktyje.“⁶³

Tėvai turi šias teises, net jei jie neišpažįsta tavo religijos, kol neliepia daryti tai, ką draudžia *šarija*. Tai įrodo *chadisas*, kurį perdavė Asma, Abu Bakro dukra, tebūnie Allahas ja patenkintas; ji pasakė:

„Pranašui ﷺ dar būnant gyvam, pas mane atvyko mano motina, kuri buvo daugiadievė. Aš jo paklausiau: „Atvyko mano mama ir nori susitikti, ar galima man su ja palaikyti ryšius?“ Į šį klausimą Pranašas ﷺ atsakė: „Taip, palaikyk santykius su savo motina.“⁶⁴

Pirmenybę geradarystei, santykių palaikymui, švelnumui ir užuojautai turi motina, o paskui tėvas. Tai įrodo *chadisas*, kurį perdavė Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas:

„Kartą pas Allaho Pasiuntinį ﷺ atėjo vyras ir jo paklausė: „O Allaho Pasiuntiny! Kas labiausiai nusipelno ir yra vertas geros mano kompanijos?“ Allaho Pranašas ﷺ atsakė: „Tavo motina.“ Vyras paklausė: „O kas seka po

⁶³ At-Tirmizi (1899), Ibn Hibban, „*Sachych Ibn Hibban*“ (429)

⁶⁴ Al-Bukhari, Muslim (1003)

jos?“ Jis atsakė: „Tavo motina.“ Vyras vėl paklausė: „O kas seka po jos?“ Jis atsakė: „Tavo motina.“ Vyras dar kartą paklausė: „O kas seka po jos?“ Jis atsakė: „Tavo tėvas, o po jo – artimiausi giminaičiai ir t.t.“⁶⁵

Allaho pasiuntinys ﷺ išskyrė motiną trimis teisėmis, o tėvą – viena, dėl sunkumų, kuriuos ji patyrė, ir kurių nepatyrė tėvas. Motina, kaip pasakė Allahas Aukščiausiasis:

„Jį sunkiai išnešioja ir gimdo.“ (Koranas, 46:15)

Vyro teisės į žmoną

- Vyras atsakingas už savo namus ir daro viską, kad būtų naudingas savo šeimai. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Vyrai yra prižiūrėtojai žmonių savo ir yra aukščiau žmonių dėl to, kad Allahas suteikė vieniems pranašumą prieš kitus, ir dėl to, kad jie leidžia iš savo turto.“ (Koranas, 4:34)

Nes vyras problemas sprendžia šaltais nervais, o moteris – ne. Neretai moterys elgiasi vadovaudamosi tik jausmais. Bet tai nereiškia, jog su jomis nereikia pasitarti ar įsiklausyti į jų nuomonę santuokinio gyvenimo klausimais.

- Paklusnumas vyruvi, jei jis neliepia ko nors draudžiamo. Perduodama, jog Zeid ibn Arkam, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Moteris neišpildys savo pareigų Allahui tol, kol neišpildys savo pareigų vyrui.“⁶⁶

- Neužkrauti vyruvi daugiau, nei jis gali padaryti, ir nereikalauti iš jo to, kam jis neturi galimybių.

⁶⁵ Al-Bukhari, Muslim, (2548)

⁶⁶ At-Tabarani perdavė šį *chadisą* gera perdavėjų grandine. Patikimas *chadisas*, „*Sachych al-Džami*“ (3299)

- Saugoti jo turta, vaikus ir garbę. Pranašas ﷺ pasakė:

„Geriausia moteris yra ta, kuri džiugina tave, kai į ją žiuri; paklūsta tau, kai jai liepi; o tau nesant, saugo save ir tavo turta.“⁶⁷

- Žmona iš namų gali išeiti tik vyrui leidus. Taipogi į jo namus negali įžengti tas, kuris jam nemalonus. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jūs turite teises į savo žmonas ir jūsų žmonos turi teises į jus. Iš jūsų teisių į žmonas yra ta, jog niekas neįžengtų į jūsų miegamąjį, prieš jūsų valią, ir neįleistų į namus nieko, prieš jūsų valią. O jų teisė į jus yra, kad jas padoriai maitintumėte ir rengtumėte.“⁶⁸

Žmonos teisės į vyrą

- Vestuvinė dovana yra žmonos teisė, kurią vyras privalo išpildyti. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„Ir duokite žmonoms dovanų jų *mahr* geranoriškai. Ir jeigu jos įsigeis ko nors iš to duoti jums, maitinkitės tuo savo labui ir į sveikata.“ (Koranas, 4:4)

- Teisingumas ir lygybė. Tai privaloma vyrui, kuris turi kelias žmonas. Jis privalo būti joms teisingas, aprūpindamas maistu, rūbais, būstu ir kartu praleidžiamu laiku. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Vyras, vedęs dvi žmonas ir nesantis tarp jų teisingas, Teismo dieną ateis su vienu nukarusiu šonu.“⁶⁹

⁶⁷ At-Tabarani, patikimas *chadisas*.

⁶⁸ „Sachych At-Tirmizi“, Ibn Madžah (1851)

⁶⁹ Abu Daud (2133), An-Nasai, At-Tirmizi, Ad-Darimi, Ibn Madžah. Patikimas *chadisas*.

- Išlaidavimas žmonai ir vaikams, taipogi jai būtino turto suteikimas, pagal vyro galimybes. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Tegul pasiturintis išlaidauja atsižvelgdamas į savo išteklius; o tas, kurio galimybės labiau apribotos, tegul eikvoja iš to, kuo apdovanojo jį Allahas. Allahas neužkrauna ant sielos nieko, viršum to, ką Jis jai dovanojo.“ (Koranas, 65:7)

Islamą skatina tokį išlaidavimą, primindamas, kad tai yra labdara, už kurią žmogus bus apdovanotas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jei išlaidausi savo šeimos išlaikymui, tai būtinai būsi apdovanotas, net ir už į savo žmonos burną įdėtą kąsnelį.“⁷⁰

Jei vyras šykštus ir neaprūpina pakankamai žmonos ir vaikų, ji turi teisę be vyro leidimo paimti tam tikrą jo turto dalį. Tai įrodo Hind bint Utba, tebūnie Allahas ja patenkintas, *chadisas*, kuriame ji pasakė:

„O Allaho Pasiuntiny! Iš tiesų Abu Sufjan – šykštus žmogus, tad ar nebus man nuodėmės, jei leisiu mūsų vaikams iš jo turto be jo leidimo?“ Į tai Pranašas ﷺ atsakė: **„Tau nebus nuodėmės, jei jiems išleisi tiek, kiek įprasta.“**⁷¹

- Santuokinis gyvenimas ir kartu leidžiamas laikas – viena iš svarbiausių teisių, kurių išpildymo *šarija* reikalauja iš vyro. Nes žmonai ypatingai reikia supratingumo ir rūpesčio, o vyras tokiu būdu patenkina jos poreikius, kad ji netaptų aplinkybių su bloga baigtimi auka. Džabir, tebūnie Allahas juo patenkintas, pranešė, jog kartą Pranašas ﷺ jo paklausė:

„Džabir, ar tu vedei?“ Aš atsakiau: **„Taip.“** Jis paklausė: **„Vedei mergelę ar tą, kuri jau buvo**

⁷⁰ Al-Bukhari (3721), Muslim

⁷¹ Al-Bukhari (2211)

ištekėjusi?“ Aš atsakiau: „Tą, kuri jau buvo ištekėjusi, Allaho Pasiuntiny.“ Jis paklausė: „Kodėl gi ne jauną mergelę, su kuria galėtum žaisti, ir ji žaistų su tavimi?“⁷²

- Jos paslapčių išsaugojimas ir jų neplatinimas. Vyras privalo nuslėpti viską, ką mato ar girdi iš savo žmonos, taipogi slėpti viską, kas vyksta tarp jų intymiuose santykiuose. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Teismo dieną blogiausia padėtis priešais Allahą bus žmogaus, kuris suartėjo su savo žmona ir vėliau papasakojo žmonėms, ką jis su ja veikė.“⁷³

- Geras elgesys su ja, malonus sugyvenimas ir įsiklausymas į jos patarimus santuokiniuose reikaluose. Vyras negali nepaisyti žmonos nuomonės ir primygtinai laikytis savo sprendimo. Jis privalo stengtis padaryti žmoną laimingą ir patenkintą, rodydamas nuoširdžią meilę. Vyras turi su žmona juokauti, pramogauti ir rodyti jai švelnumą, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Pilniausias ir stipriausias tikėjimas yra tų tikinčiųjų, kurie yra geriausio būdo. O geriausi iš jūsų yra tie, kurie yra geriausi savo žmonoms.“⁷⁴

- Kantrybė žmonos atžvilgiu ir jos nereikšmingų klaidų ignoravimas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tikintysis neturėtų neapkęsti tikinčiosios: jei jis nekenčia vienos jos savybės, gali mėgti kitą.“⁷⁵

⁷² Al-Bukhari (6024)

⁷³ Muslim (1437)

⁷⁴ Ibn Hibban (4176)

⁷⁵ Muslim (1469)

- Žmonos pavyduliavimas ir rūpinimasis ja. Vyriui draudžiama su žmona eiti į nepadorias vietas, nes Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Saugokite save ir savo šeimas nuo Ugnies, kurios kuras – žmonės ir akmenys.“ (Koranas, 66:6)

- Rūpinimasis asmeninio žmonos turto išsaugojimu. Vyras gali iš jo ką nors paimti tik žmonai sutikus. Jis gali juo naudotis, jei žmona tam pritaria ir tuo patenkinta. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš musulmono turto leistina tik tai, kas buvo nuoširdžiai duota.“⁷⁶

Vaikų teisės

- Vaikai turi teisę į rūpinimąsi jais, jų poreikių tenkinimą, ir visų būtinų dalykų suteikimą: maisto, gėrimo, rūbų ir būsto. Pranašas ﷺ pasakė:

„Pakanka žmogui nesirūpinimo tais, kurie jam patikėti, nuodėmės.“⁷⁷

- Tinkamų garbingų vardų, kurie skatintų gerą būdą – kuklumą, vyresnių gerbimą, ištikimybę ir pagarbą tėvams – suteikimas. Jų vardai turėtų žadinti juos jausti atgrasumą nedoriems žodžiams ir ydingiems veiksams – melui, apgaulei, išdavystei, vagystei ir nepaklusnumui tėvams. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų Allahas Aukščiausiasis paklaus kiekvieno ganytojo apie jo ganomuosius: išsaugojo jis juos ar prarado? Net vyras bus paklaustas apie savo šeimos narius.“⁷⁸

⁷⁶ Al-Baihaki „*Sachych al-Džami*“ (7662)

⁷⁷ Ibn Hibban (4240)

- Naudingų žinių, gero išauklėjimo suteikimas, gerų draugų parinkimas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kiekvienas iš jūsų yra ganytojas, ir kiekvieno iš jūsų paklaus apie jo ganomuosius. Ir vyras – savo namų gyventojų ganytojas, ir jo paklaus apie juos. Moteris – savo vyro namų ir jo vaikų ganytoja, ir jos paklaus apie juos. O taip! Kiekvienas iš jūsų – ganytojas, ir kiekvienas bus paklausta apie jo ganomuosius!“⁷⁹

- Rūpinimasis vaikų sveikata. Negalima maldauti jiems blogio. Pranašas ﷺ pasakė:

„Nesišaukite Allaho patys prieš save, ir prieš savo vaikus, ir prieš savo turta, kad tai nesutaptų su tuo laikotarpiu, kai kreipiamasi į Allahą dėl malonių, nes tada Jis jums atsakys.“⁸⁰

- Teisingas elgesys su kiekvienu vaiku, neteikiant kuriam nors pirmenybės prieš kitus. Tai gali pasireikšti dovanomis ar bendravime, nes nelygybė tarp vaikų veda į nepaklusnumą tėvams ateityje ir tarpusavio priešiškumą.

Pranešama, jog An-Numan ibn Bašir, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: **„Kartą man tėvas davė dovaną, bet mano motina Amra bint Rauacha pasakė: „Nesutiksiu su tuo tol, kol negausi iš Allaho Pasiuntinio ﷺ pritarimo.“ Tada mano tėvas atėjo pas Allaho Pasiuntinį ﷺ ir pasakė: „Padariau savo sūnui nuo Amros bint Rauacha dovaną, bet ji man liepė gauti tavo pritarimą, o Allaho Pasiuntiny!“ Pranašas ﷺ paklausė: „Ar tokias pačias dovanas davei ir kitiems savo vaikams?“ Mano tėvas atsakė: „Ne.“ Tada Pranašas ﷺ pasakė: „Bijokite Allaho ir būkite**

⁷⁸ Ibn Hibban, „*As-Sachych*“ (1636)

⁷⁹ Al-Bukhari (2419), Muslim (1213)

⁸⁰ Muslim (1497), Abu Daud (1538)

teisingi su visais savo vaikais!“ - po to mano tėvas sugrįžo ir atsiėmė savo dovaną.“⁸¹

Giminaičių teisės

Giminaičiai – tai artimieji, susiję kraujo ryšiais ir turintys bendras šaknis. Islamas skatina palaikyti su jais ryšį. Tai apima ir rėmimą materialiai, jei žmogus turtingas ir turi tokią galimybę padėti išspręsti sunkumus ir atiduoti jiems privalomąją arba savanorišką labdarą. Tai apima ir dvasinį ryšį: domėjimąsi jų reikalais, užuojautą jiems ir dalyvavimą džiaugsminguose ir liūdnuose jų gyvenimo įvykiuose. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir bijokite Allaho, Kurio vardu jūs vienas į kitą pretenduojate. Ir gerbkite giminungus ryšius.“ (Koranas, 4:1)

Islamą skatina musulmoną palaikyti ryšius su giminaičiais, net jeigu jie tą ryšį nutraukė. Pranašas ﷺ pasakė:

„Giminingus ryšius palaiko ne tas, kuris atsako tuo pačiu. Bet juos palaiko tas, su kuriuo giminaičiai ryšius nutraukė.“⁸²

Islamą perspėja dėl giminystės ryšių nutraukimo ir tokį poelgį laiko viena iš didžiųjų nuodėmių. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Kai Allahas sukūrė visą kūriniją, iš savo vietos pakilo giminystės ryšys. Allahas Aukščiausiasis pasakė: „Stok!“ Jis pasakė: „Tai vieta, kur ieškoma Tavo prieglobsčio nuo ryšio nutraukimo.“ Tada Allahas pasakė: „Ar būsi patenkintas, jeigu Aš palaikysiu ryšį su tuo, kuris palaiko tave, ir nutrauksiu ryšį su tuo, kuris tave

⁸¹ Muslim (1623)

⁸² Al-Bukhari (5991)

nutraukia?“ Jis atsakė: „Žinoma, Viešpatie!“ Tada Allahas pasakė: „Tebūnie taip.“ Paskui Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Jei norite, skaitykite Allaho žodžius:

„O gal jūs, jeigu atsiversite, skleisite nešvankybę žemėje ir trauksit giminiškus saitus.“ (Koranas, 47:22)⁸³

Valdovo teisės, pavaldinių pareigos

- Paklusti tame, kas nėra nepaklusnumu Allahui. Valdovo privaloma klausyti, jei tai neveda į nuodėmę. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Pakluskite Allahui ir pakluskite Pasiuntiniui, ir tiems, kurie turi jums valdžią.“ (Koranas, 4:59)

- Geras patarimas valdovui, duodamas švelniai ir išmintingai, be manipuliacijų, nurodant jam, kas atneštų naudos jam pačiam ir jo pavaldiniams. Taip pat svarbu jam priminti apie jo ganomųjų poreikius. Maloningasis Allahas, siųsdamas Mozę ir Aaroną pas Faraoną, jiems pasakė:

„ Ir kalbėkite su juo švelniai, galbūt jis išiklausys arba pabijos.“ (Koranas, 20:44)

- Būti kartu su juo sunkiose situacijose ir per įvairius sukretimus, nesipriešinti jam ir jo neišduoti. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tas, kuris prisiekė savo valdovui, nepaklūsta jam kiek gali. O jei kas nors bandytų pažeisti jūsų solidarumą ar sutrikdyti jūsų vienybę – nužudykite jį.“⁸⁴

⁸³ Al-Bukhari (7502), Muslim (2554)

⁸⁴ Muslim (1852)

Pavaldinių teisės, valdovo pareigos

Iš valdovo pareigų savo pavaldiniams yra:

1. Teisingumas kiekvienam. Valdovas privalo būti teisingas suteikdamas teises ir pareigas, skirstydamas atsakomybę ir taikydamas įstatymus. Prieš valdovą visi lygūs, niekas neturi privilegijų; jis neengia kurio nors visuomenės sluoksnio vardan naudos kitam, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Teismo dieną viena iš pačių griežčiausių bausmių bus neteisingam valdovui.“⁸⁵

2. Neengti, neapgauđinėti ir neišduoti savo pavaldinių. Pranašas ﷺ pasakė:

„Allahas būtinai uždraus Rojų kiekvienam Savo vergui, kurio globai Jis ką nors patikėjo, ir jis mirė apgaujėdamas savo globotinius.“⁸⁶

3. Aptarti su pavaldiniais politinius, visuomeninius ir ekonominius klausimus. Pasitarti su jais dėl dalykų, kurie nepaminėti *šarijoje*, bei suteikti jiems galimybę laisvai reikšti savo mintis ir nuomones. Valdovas turėtų įsiklausyti į jų nuomones, jei tai duotų visapusiškos naudos. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Per Allaho gailestingumą tu buvai jiems švelnesnis; o jeigu būtum šiurkštus, kietaširdis, tai jie būtų atsitraukę nuo tavęs. Dovanok jiems ir paprašyk jiems atleidimo, ir tarkis su jais dėl reikalo. O kai pasiryžai (veikti), pasikliauk Allahu, – iš tiesų Allahas myli pasikliaunančius.“ (Koranas, 3:159)

⁸⁵ At-Tabarani, At-Tajalusi, „*Sachych al-Džami*“ (1001)

⁸⁶ Al-Bukhari, Muslim (142)

4. Valdovas konstitucijos ir valdymo pagrindų turi padaryti islamišką *šarijā*. Tuomet nebėra vietos nuomonėms, aistroms, pataikaujantiems įstatymams, kurie gali būti teisingi, o gali būti ir neteisingi.

5. Valdovas negali slėptis nuo savo pavaldinių, negali užtrenkti jiems durų bei jų atžvilgiu būti arogantiškas. Jis negali atsiverti nuo tautos daugybe tarpininkų, kurie savo nuožiūra leistų arba draustų kam nors su juo susitikti. Tai įrodo *chadisas*, kuriame Pranašas ﷺ pasakė:

„Kas nelaimėje, varge ir netektyje pasislėps nuo musulmonų, tą Aukščiausiasis Visagalis Allahas Teismo dieną paliks toli nuo Savęs varge ir nuostoliuose.“⁸⁷

6. Būti pavaldiniams gailestingu ir neužkrauti jiems daugiau, nei jie pajėgūs padaryti, ir neriboti jų buitiniuose dalykuose. Pranašas ﷺ pasakė:

„O Allah! Apsunkink tam, kuriam buvo patikėtas koks nors mano bendruomenės reikalas, ir jis jį jai apsunkino, ir palengvink tam, kuriam buvo patikėtas koks nors mano bendruomenės reikalas, o jis jį jai palengvino.“⁸⁸

Kaimynų teisės

Islamas skatina gerą kaimynystę, visomis šio žodžio prasmėmis. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„Ir garbinkite Allahą ir nedievinkite šalia Jo ko nors kito. Darykite gera tėvams ir artimiesiems, ir našlaičiams, ir neturtėliams, ir kaimynui iš artimųjų, ir kaimynui, kuris nėra iš artimųjų, ir keliauninkui, ir tam, ką užvaldė jūsų

⁸⁷ Al-Chakim (7027), „*As-Sachycha*“ (629)

⁸⁸ Muslim (1828)

dešinės. Iš tiesų Allahas nemyli tų, kurie pasipūtę ir pagyrūnai.“ (Koranas, 4:36)

Islamas draudžia skriausti kaimynus: tiek žodžiais, tiek ir veiksmais. Perduodama, jog Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Kartą Pranašo ﷺ paklausė:

„O Allaho Pasiuntiny! Iš tiesų, viena moteris naktį meldžiasi, dieną pasninkauja, dalina labdarą, bet kenkia savo kaimynams liežuviu.“ Pranašas ﷺ pasakė: „Nėr joje gėrio, ji – iš Ugnies gyventojų!“ Jam ﷺ pasakė: „O kita atlieka tik privalomas maldas ir neturtėliams duoda tik sauso pieno, bet niekam nekenkia.“ Jis ﷺ pasakė: „Ji – iš Rojaus gyventojų.“⁸⁹

Islamas suteikė kaimynui aukštą statusą ir apdovanojo jį didžiulėmis teisėmis. Pranašas ﷺ pasakė:

„Angelas Gabrielius vis ragino mane elgtis su kaimynais gražiai ir mandagiai, kad net pagalvojau, kad jis man įsakys (nuo Allaho) padaryti juos paveldėtojais.“⁹⁰

Musulmonas privalo kantriai ir švelniai iškęsti kaimynų skriaudas. Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, papasakojo:

„Iš tiesų turiu kaimyną, kuris man kenkia!“ Pranašas ﷺ jam pasakė: „Eik namo, susirink savo daiktus ir išeik į gatvę.“ Jam sugrįžus ir taip padarius, aplink jį ėmė rinktis žmonės ir klausinėti: „Kas tau atsitiko?“ Jis pasakė: „Mano kaimynas man kenkia, o kai aš pasiskundžiau juo Pranašui ﷺ, jis man pasakė: „Susirink savo daiktus ir išeik į gatvę.“ Tuomet šie žmonės ėmė šnekėti: „O Allah! Prakeik jį! O Allah! Nubausk jį!“ Kai šitai pasiekė tą kaimyną, jis

⁸⁹ Al-Bukhari „*Al-Adab al-Mufrad*“; „*As-Sachycha*“ (190)

⁹⁰ Al-Bukhari (6014), Muslim

atėjo pas jį ir pasakė: „Sugrįžk į savo namus, prisiekiu Allahu, daugiau tau nekenksiu.“⁹¹

Tokiu būdu, kaimynas turi teises, net jei jis ir nemusulmonas. Pranešama, jog kartą Abd-Allah ibn Amro žmona paskerdė jam avį. Parėjęs jis paklausė: „Ar davėte ką nors mūsų kaimynui judėjui? Ar pavaišinate mūsų kaimyną judėją? Nes girdėjau Allaho Pasiuntinį (ﷺ) sakant:

„Angelas Gabrielius vis ragino mane elgtis su kaimynais gražiai ir mandagiai, kad net pagalvočiau, kad jis man įsakys (nuo Allaho) padaryti juos paveldėtojais.“⁹²

Draugų teisės

Islamas skatina rūpintis savo draugais. Draugystei yra rinkinys taisyklių, kurių reikia laikytis tarpusavio santykiuose. Taip islamas skatina su draugu gerai elgtis ir duoti jam gerus patarimus. Pranašas (ﷺ) pasakė:

„Geriausias iš palydovų (draugų) priešais Allahą – geriausias savo draugui. Ir geriausias iš kaimynų priešais Allahą – geriausias savo kaimynui.“⁹³

Svečio teisės

Svetingumas yra svečio teisė islame. Tai įrodo Pranašo (ﷺ) žodžiai:

„Lai tas, kuris tiki Allahą ir Paskutiniają dieną, gerai elgiasi su savo kaimynu. Ir lai tas, kuris tiki Allahą ir Paskutiniają dieną, būna svetingas savo svečiui. Ir lai tas, kuris tiki Allahą ir Paskutiniają dieną, palaiko giminytės

⁹¹ „Sachych al-Adab al-Mufrad“

⁹² Al-Bukhari, Muslim

⁹³ At-Tirmizi, „As-Sachycha“ (103)

ryšius. Ir lai tas, kuris tiki Allahą ir Paskutiniają diena, taria gerus žodžius arba tyli.“⁹⁴

Svetingumas laikomas vienu geriausių veiksmy. Pranašas ﷺ pasakė:

„Nėr lygių tam, kuris sėdo ant savo žirgo ir kovėsi Allaho kelyje, gindamas žmones nuo blogio. Taipogi nėr lygių tam, kuris paskerdė savo avi, kad parodytų svetingumą savo svečiui, ir išpildė jam jo teisę.“⁹⁵

- Svečias privalo įvertinti jį priėmusiojo galimybes ir jo neapsunkinti. Pranašas ﷺ pasakė:

„Draudžiama musulmonui gyventi pas savo brolių tiek (ilgai), kad jis įvestų jį nuodėmėn.“ Žmonės paklausė: „O Allaho Pasiuntiny! Kaip gi jis gali įvesti jį nuodėmėn?“ Pranašas ﷺ atsakė: „Pasilikdamas pas jį tol, kol jam nebeliks kuo jį pamaitinti.“⁹⁶

Vargšų ir stokojančiųjų teisės

Allahas pagyrė tuos, kurie išlaidauja Jo kelyje, bandydamas išspręsti stokojančių ir vargšų žmonių sunkumus. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir jų nuosavybėje būdavo dalis prašančiam ir neturinčiam.“ (Koranas, 51:19)

Labdara, kurią žmogus suteikia savo vargšams broliams, islame laikoma vienu iš geriausių garbinimo būdų. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Dorumas yra ne tai, kad sukiotumėt savo veidus į rytus bei vakarus, o dorumas – kas patikėjo Allahą ir

⁹⁴ Al-Bukhari, Muslim

⁹⁵ Achmad, Al-Chakim. Patikimas *chadisas*.

⁹⁶ Muslim

Paskutiniaja diena, ir angelais, ir Raštu, ir pranašais, ir davė pinigų, nepaisant meilės jiems, artimiesiems ir našlaičiams, ir vargšams, ir keleiviams, ir prašantiems, ir kad išlaisvintų vergus.“ (Koranas, 2:177)

Būtent todėl islame įpareigota privalomoji labdara (*zakiat*), kuri yra vienu iš penkių islamo stulpų. Ji privaloma kiekvienam musulmonui, kurio turtas pasiekė nustatytą vertę (*nisab*) ir išbuvo vienerius metus. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„O jiems gi buvo liepta tiktai garbinti Allahą, nuoširdžiai Jam tarnaujant kaip vienadiaviai, atlikinėti malda, ir mokėti *zakiatą*. Tai – tiesumo tikėjimas!“ (Koranas, 98:5)

Allahas išaiškino, kam ši labdara turi būti sumokėta:

„Išties aukos (*zakiat*, aukojami pinigai) – tik neturtėliams ir vargšams, ir tiems, kas renka jas ir dalina (atlygis), – tiems, kurių širdys jaučiasi artimos, ir vergų išpirkai, ir skolininkams Allaho kelyje, ir keleiviams. Toks Allaho sprendimas. Allahas – Žinantis, Išmintingas!“ (Koranas, 9:60)

Allahas Aukščiausiasis perspėja tą, kuris jos neišmoka. Jis sako:

„Ir tegu nemano tie, kurie šykšti malonių, jiems Allaho dovanotų, kad tai – jiems geriau. Ne, tai blogiau jiems! Prikėlimo dieną bus aprišti jų kaklai vėriniu to, ko jie pašykštėjo.“ (Koranas, 3:180)

Darbo sritis

Islamas darbininkams ir jų atliekamam darbui nustatė konkrečias taisyklės ir rėmus, reguliuojančius visų rūšių abipusius santykius. Jų tikslas yra kiekvienam užtikrinti jo teises ir sukurti ne tik prekybiniais interesais, bet ir brolybe, meile ir pagarba paremtus santykius.

Darbuotojų teisės

Islamas įsako santykius tarp darbdavio ir darbuotojų kurti bendražmogiškais brolybės ir lygybės pagrindais. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jūsų vergai – jūsų broliai, kuriuos Allahas padarė jums pavaldžius, tad lai tas, kuris užvaldęs savo brolių, maitina jų tuo pačiu, kuo ir pats maitinasi, ir rengia jų taip, kaip pats rengiasi. Neliepkite jiems daryti kažko ne pagal jų jėgas, o jei liepiate – padėkite jiems!“⁹⁷

Islamas įtvirtino samdomo darbuotojo teisę už atliktą darbą gauti sutartą atlyginimą. Pranašas ﷺ pasakė:

„Allahas pasakė: „Yra trys žmonių kategorijos, kurių Kaltintoju Aš būsiu Prikėlimo dieną: tų, kurie prisiekė Mano vardu, ir priesaiką sulaužė; tų, kurie laisvą žmogų pavertė vergu, pardavė jį ir išleido gautas pajamas; ir tų, kurie pasamdė sau darbuotoją, pilnai išnaudojo jo darbo jėgą ir nesumokėjo jam už jo darbą.“⁹⁸

Islamas įsako su darbininku atsiskaityti tuojau pat, vos jis pabaigia savo sutartą darbą. Pranašas ﷺ pasakė:

„Atiduokite darbininkui jo užmokestį anksčiau, nei spės išdžiūti jo prakaitas.“⁹⁹

⁹⁷ Al-Bukhari (30)

⁹⁸ Al-Bukhari

⁹⁹ Ibn Madžah (2443)

Taipogi islamas draudžia užkrauti darbininkui daugiau, nei leidžia jo jėgos. Taip nutikus, būtina jam padėti: arba padidinant jam užmokestį, arba fiziškai. Nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Neliepkite jiems daryti kažką ne pagal jų jėgas, o jei liepiate – padėkite jiems!“¹⁰⁰

Darbdavio teisės

Islamą reikalauja iš darbuotojų paisyti darbdavio teisių. Darbuotojas privalo atlikti sutartą darbą geriausiai: be klaidų ir neužtesiant, nes tai gali pakenkti darbdaviui. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Allahas myli, kai jūs savo darbą atliekate geriausiai.“¹⁰¹

Tai turėtų motyvuoti darbininkus geriausiam darbo atlikimui, kad būtų išsaugota jų gera reputacija ir jie galėtų gauti už atliktą darbą gerą atlygį, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Geriausia dalis yra tai, kas įgyta savomis rankomis gerai atliktu darbu.“¹⁰²

¹⁰⁰ Al-Bukhari (30)

¹⁰¹ „*Sachych al-Džami*“ (1880)

¹⁰² „*Sachych al-Džami*“ (3283)

Likusių sutvėrimų teisės

Islamas neapsiriboja vien žmogaus teisių apsauga, jis suteikė teises net gyvūnams. Jas pažeidęs žmogus gali pakliūti į Ugnį. Iš šių teisių yra:

Gyvūnų teisės

1. Gyvūnų šėrimas ir nelaikymas jų uždarytų, neleidžiant jiems susirasti maisto ar gėrimo. Pranašas ﷺ pasakė:

„Viena moteris papuolė į Ugnį dėl katės, kurią ji laikė uždaryta, jos nešėrė ir negirdė, ir neleido jai maitintis žeme šliaužiojančiais gyviais.“¹⁰³

2. Geras elgesys su gyvūnais: jų nekankinti, nekelti jiems nerimo ir neužkrauti jiems ne pagal jų jėgas. Kartą Allaho Pasiuntinys ﷺ praėjo pro kupranugarį, ant kurio kupros buvo tiek krovinio, kad jo kupra kone susilygino su jo pilvu. Tada Pranašas ﷺ pasakė:

„Bijokite Allaho dėl šių nebylių gyvūnų! Jodinėkite jais, jeigu jie sveiki, ir valgykite jų mėsą, jeigu jie sveiki.“¹⁰⁴

3. Nekankinti gyvūnų dėl pramogos. Pranešama, jog kartą Ibn Umar, tebūnie Allahas juo patenkintas, eidamas pro kureišių jaunuolius, pamatė, jog jie iš lankų šaudė į prie kažko pririštą paukštį, kaip į taikinį. Tuomet Ibn Umar sušuko: „Kas tai padarė? Te prakeikia Allahas tuos, kurie tuo užsiėmė! **Iš tiesų Allaho Pasiuntinys ﷺ prakeikė žmones, kurie pasidarė sau taikinius iš to, kas turi sielą!**“¹⁰⁵

4. Neluošinti gyvūnų, nes Pranašas ﷺ pasakė:

¹⁰³ Al-Bukhari, Muslim

¹⁰⁴ Achmad, patikimas chadisas.

¹⁰⁵ Al-Bukhari, Muslim (1958)

„Allahas prakeikė tą, kuris luošina gyvūnus!“¹⁰⁶

5. Negąsdinti ir nekelti gyvūnams nerimo. Ibn Masūd, tebūnie Allahas juo patenkintas, papasakojo:

„Kartą mes su Pranašu ﷺ keliavome ir, kai Jis pasišalino savais reikalais, mes radome paukščių lizdą su jaunikliais ir juos paėmėme. Atskrido paukštis ir pradėjo mušti sparnais. Ir tada Pranašas ﷺ paklausė: „Kas šiam paukščiui sukėlė sielvartą, atėmęs jo paukščiukus? Nedelsdami gražinkite juos.“ Po kurio laiko, Allaho Pasiuntinys ﷺ pastebėjo sudegintą skruzdėlyną ir paklausė: „Kas tai padarė?“ O sužinojęs, jog tai jų darbas, piktai pasakė: „Atminkite, jog niekas, išskyrus Viešpatį, negali ugnies kančioms pasmerkti gyvo sutvėrimo!“¹⁰⁷

6. Kai žmogus ketina valgyti maistui vartoti leidžiamų naminių gyvulių mėsa, islamas nurodo, jog nepageidautina galąsti peilio jiems matant. Taipogi negalima skersti vieno gyvulio, matant kitam gyvuliui, nusukti jam sprando ar išdarinėti anksčiau, nei jis numirs. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų Allahas įsakė gerumą kiekviename reikale. Jeigu žudote, žudykite tinkamiausiu būdu, o jei skerdžiate, skerskite tinkamiausiu būdu. Ir te kiekvienas iš jūsų išgalanda asmenis ir nesukelia aukai kančių.“¹⁰⁸

Islamą įsako naikinti kai kurių rūšių žmogui kenksmingus gyvūnus ir vabzdžius. Tai daroma, kad būtų apsaugota žmogaus gyvybė, kuri yra svarbesnė už gyvūnų ir vabzdžių gyvybę, dėl jos didesnės vertės.

¹⁰⁶ Ibn Hibban (5617)

¹⁰⁷ Abu Daud, „*Sachych Adab al-Mufrad*“ (295)

¹⁰⁸ Muslim

Jei islame net gyvūnai turi tokias teises, tai ką sakyti apie teises žmogui, kurį Allahas išaukštino iš visų sutvėrimų ir jį pagerbė? Allahas Aukščiausiasis sako:

„Mes pagerbėme Adomo sūnus ir leidžiame jiems keliauti per sausumą bei marias. Mes apdovanojome juos gėrybėmis ir suteikėme jiems pirmenybę prieš daugelį, kuriuos esam sukūrę.“ (Koranas, 17:70)

Islamas neapsiriboja gailestingumo rodymu gyvūnams. Priešingai, jis gailestingumą padarė viena iš nuodėmių atleidimo ir patekimo į Rojų priežasčių. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kartą vienas žmogus, keliaudamas savo reikalais, labai ištroško. Pasiekęs šulinį, nusileido į jį ir numalšino savo troškulį. Išlipęs iš šulinio, žmogus pamatė lekuojantį, dulkes iš troškulio ėdantį šunį. (Tai matydamas) žmogus sau tarė: „Šis šuo ištroškęs taip pat, kaip ir aš buvau.“ Taigi jis vėl nusileido į šulinį, pripildė savo batą vandens ir pagirdė šunį. Už tai Allahas jį apdovanojo nuodėmių atleidimu.“ Jie paklausė: „Allaho Pasiuntiny, ar mes būsime apdovanoti net ir už gerą elgesį su gyvūnais?“ Jis atsakė: „Taip, iš tiesų. Būsime apdovanoti už viską, kas gyva.“¹⁰⁹

Augalų teisės

Islamas leidžia žmogui maitintis augalais ir jų vaisiais. Bet jis draudžia be priežasties ir be ypatingo poreikio juos rauti. Dar daugiau, islamas skatina jais rūpintis ir juos auginti. Pranašas ﷺ pasakė:

¹⁰⁹ Al-Bukhari, Muslim

„Jei Teismo valandą kurio nors iš jūsų rankose bus sodinukas ir jis galės jį pasodinti, lai taip ir padaro.“¹¹⁰

Augalų sėjimą ir žmonėms naudingų medžių sodinimą islamas laiko viena iš labdaros rūšių, už kurią musulmonas bus apdovanotas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jei musulmonas pasodins medį ar ką nors pasės, o paskui paukštis, žmogus ar gyvūnas ką nors iš to, ką jis pasodinto ar pasėjo, suvalgys – tai būtinai jam užsiskaitys kaip labdara.“¹¹¹

Kelių ir turgaviečių teisės

Islame net turgavietės ir keliai turi savo teises. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Jokiais būdais nedera jums sėdėti ant kelio!“ Žmonės pasakė: „Bet mes būtinai turime tai daryti, nes tik ten mes galime susirinkti ir vienas su kitu bendrauti!“ Tada Pranašas ﷺ pasakė: „Jei jau jums būtinai reikia ten susirinkti, tai suteikite keliui jo teisę.“ Žmonės paklausė: „O ką reiškia suteikti keliui teisę?“ Jis ﷺ atsakė: „Tai reiškia nuleisti žvilgsnius, nieko neskriausti, atsakyti į sveikinimus, skatinti gėriui ir sulaikyti nuo blogio.“¹¹²

- Nuo kelio būtina pašalinti tai, kas juo einantiesiems sukeltų nepatogumus. Pranašas ﷺ pasakė:

„Tikėjimas turi virš septyniasdešimt šakų, iš kurių aukščiausia yra žodžių „Nėra dievybės, vertos garbinimo, išskyrus Allahą“ pasakymas, o žemiausia – pašalinimas nuo

¹¹⁰ Al-Bukhari „Al-Adab al-Mufrad“, patikimas *chadisas*.

¹¹¹ Muslim

¹¹² Al-Bukhari (6229), Muslim

kelio ko nors, kas galėtų pakenkti. Drovumas taip pat yra tikėjimo šaka.¹¹³

- Negalima ant kelio ir turgavietėje šiukšlinti. Pranašas ﷺ pasakė:

„Šalinkitės dviejų veiksmų, kurie užtraukia prakeikimą!“ Žmonės paklausė: „Kokie tai veiksmai, Allaho Pasiuntiny?“ Pranašas ﷺ pasakė: „Tai kuomet kas nors tuštinasi ant kelio, kuriuo vaikšto žmonės, arba šešėlyje, kur jie apsistoja.“¹¹⁴

Jei šios teisės neturėtų jų išpildymo garantuojančio mechanizmo - nes kai kurie žmonės supranta tik jėgą - tai jos ir liktų tik idealiomis, bet tikrovėje neįgyvendinamomis, taisyklėmis. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Arba jūs skatinsite gėriui ir sulauksite nuo blogio, arba Allahas būtinai atsiųs jums bausmę, po kurios jūs šauksitės Jo maldaudami, bet nesulauksite atsakymo.“¹¹⁵

¹¹³ Al-Bukhari, Muslim (35)

¹¹⁴ Muslim, Abu Daud

¹¹⁵ Achmad, Al-Albani patvirtino *chadiso* patikimumą „*Sachyeh at-Targhyb ua at-Tarchyb*“ (2313)

Bendros teisės ir pareigos

Islamas įpareigoja musulmoną rūpintis savo tikėjimo broliais, kuo jie bebūtų. Tai įrodo Pranašas ﷺ žodžiai:

„Savo gailestingumu, meile ir užuojauta vienas kitam tikintieji panašūs į vieną kūną: kai kurią nors jo dalį ištinka liga, visas kūnas į ją sureaguoja nemiga ir karščiu.“¹¹⁶

Islamas kviečia stengtis pagerinti visų musulmonų padėtį. Pranašas ﷺ pasakė:

„Nė vienas iš jūsų nepatikėjo (pilnai) tol, kol savo broliui nelinki to paties, ko trokšta sau.“¹¹⁷

Kantriai kartu su musulmonais tverti visus sunkumus ir negandas. Pranašas ﷺ pasakė:

„Santykiuose vieno su kitu musulmonai panašūs į statinį, kurio atskiros dalys viena kitą palaiko.“¹¹⁸

Islamas įsako suteikti musulmonams pagalbą ir palaikymą, jei jiems jų reikia. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jeigu jie paprašys jūsų pagalbos tikėjimo (reikaluose), tai jūs turite padėti, jeigu tik tai nebus prieš tautą, su kuria sudarėte sutartį. Ir Allahas mato tai, ką jūs darote!“ (Koranas, 8:72)

Islamas uždraudė žeminti musulmonus. Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Jei žmogus padės musulmonui kada užgaunama jo garbė ar jį žemina, tai Allahas padės šiam žmogui ten, kur jis lauks Jo pagalbos. O jei musulmonas pažemins

¹¹⁶ Al-Bukhari

¹¹⁷ Al-Bukhari, Muslim

¹¹⁸ Al-Bukhari, Muslim

musulmoną pažeisdamas jo teises, tai Allahas pažemins jį, kai jis tikėsis Jo pagalbos.“¹¹⁹

Vardan žmogaus teisių islamiškoje visuomenėje apsaugos Allahas pasiuntė Savo Pasiuntiniui ﷺ įsakymus ir draudimus, kurie užtikrina jas ir neprileidžia jų pažeidinėti. Bet jeigu, vis dėlto, teisės buvo pamintos, islamas numato tam tikrų rūšių bausmes: tiek žemiškajame, tiek ir Amžinajame gyvenime. Iš šių įsakymų ir draudimų yra:

 Islamas draudžia asmeniniams tikslams naudotis įtaka ir valdžia. Islamas suteikė valdovui įgaliojimus rinkti privalomąją labdarą (*zakiat*) ir dėti ją į visuomeninį musulmonų išdą (*bait al-mal*).

Allaho Pasiuntinys ﷺ labdaros surinkimui pasamdė vyrą iš Al-Asd genties, vardu Ibn Al-Lutbija. Ir kai jis atvyko, pradėjo sakyti: „Šitai – jums, o šitai – man. Tai buvo man dovanota.“ Perdavėjas pasakė: „Ir Allaho Pasiuntinys ﷺ pakilo mindbaru, pašlovino ir išaukštino Allahą, ir tada tarė: „Koks čia darbininkas, kurį pasiunčiau? Kuris ateina ir sako: „Tai – jums, o tai - man dovanota?“ Kodėl gi jis neliko sėdėti savo tėvo ir motinos namuose, kad pamatytų, bus jam dovanota ar ne? Prisiekiu Tuo, Kurio Rankoje Muchammedo siela, tas iš jūsų, kuris pasisavins ką nors iš šio turto, Teismo dieną būtinai ateis ant savo kaklo nešdamas kriokiantį kupranugarį, arba mūkiančią karvę, arba bliuančią avių.“ Tada jis pakėlė savo rankas taip, kad mes pamatėme jo pažastų baltumą, ir triskart pasakė: „O Allah! Ar aš perdaviau?“¹²⁰

 Islamas draudžia bet kokį kenkimą: ranka (smūgiu) ar

¹¹⁹ Achmad, Abu Daud, Al-Albani *chadisq* įvertino geru „*Sachych al-Džami*“ (5690)

¹²⁰ Al-Bukhari, Muslim (1832)

liežuviu (paskalos, šmeižtas, melagingas liudijimas ar keikimas). Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie užgaulioja ir įžeidinėja tikinčiuosius ir tikinčiąsias visai neužtarnautai, - jie užsideda sau melagystės ir aiškios nuodėmės našta.“ (Koranas, 33:58)

 Islamas draudžia kėsintis į žmonių teises ar kištis į jų asmeninį gyvenimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir nesekite vienas kito.“ (Koranas, 49:12)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„O jūs, kurie patikėjote, neiženkite į namus, išskyrus savuosius, nepaklause, ar galima, ir palinkėkite taikos jų gyventojams. Tai geriau jums patiems, - galbūt jūs prisiminsite! Jeigu ten nieko nerasite, tai ir neikite, kol jums nebus leista. O jeigu jums pasakys: „Grįžkite!“ - tai ir grįžkite. Tai – švariau jums, o Allahas žino tai, ką jūs darote.“ (Koranas, 24:27-28)

 Islamas draudžia visų pavidalų neteisingumą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Iš tiesų Allahas įsako teisingumą, geradarystę ir dovanas artimiesiems; ir Jis draudžia niekšybes ir nusikaltimus. Jis ragina jus: galgi atsitokėsite! Ištikimai laikykitės sutarties su Allahu, kuomet ją sudarėt, ir nelaužykit priesaikų, kuomet jas sutvirtinot; juk jūs padarėt Allahą savo Laiduotoju. Iš tiesų Allahas žino tai, ką jūs darote!“ (Koranas, 16:90-91)

Allahas Aukščiausiasis *kudsi chadise* sako:

„O Mano vergai! Uždraudžiau Sau neteisybę, ir uždraudžiau neteisybę jums. Tad neenkite vienas kito!“¹²¹

¹²¹ Muslim

Negalima neteisingai elgtis net ir su kitos religijos išpažinėju, nes islamas įtvirtino teisingumą ir geradarystę visiems. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Nėra Allahas uždraudęs daryti gera ir elgtis teisingai su tais, kurie nekovojo su jumis dėl religijos ir neišvarė jūsų iš jūsų būstų, - juk Allahas myli teisinguosius!“ (Koranas, 60:8)

 Islamas draudžia koneveikti kitų žmonių įsitikinimus, nes tai veda į abipusius užgauliojimus, neapykantą, susiskaldymą ir kelio į tiesą užkirtimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Neplūskite tų, kurių jie šaukiasi šalimais Allaho, nes jie pradės plūsti Allahą iš priešiško be jokio išmanymo.“ (Koranas, 6:108)

Islamą įtvirtino konstruktyvaus dialogo principą, kuriuo įmanoma pasiekti tiesą; dialogo, kuris remiasi etikos ir gero būdo taisyklėmis. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Sakyk: „O Rašto žmonės! Susitarkime dėl žodžio, vienodo mums ir jums, kad nesilankstysime niekam kitam, išskyrus Allahą, ir nieko nepridursime Jam į bendrininkus, ir kad vieni iš mūsų nepaverstų kitų viešpačiais lygiais Allahui. Na bet jeigu jie nosisuktų, sakykite: „Liudykite, kad mes – musulmonai.“ (Koranas, 3:64)

 Islamas draudžia bet kokios nedorybės platinimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Nedarykite niekšybių (suirutės) žemėje po to, kai ji sutvarkyta. Šaukitės Jo su baime ir viltimi; iš tiesų Allaho malonė arti gerą darančiųjų!“ (Koranas, 7:56)

 Islamas draudžia versti priimti religiją arba bandyti jėga pakeisti žmonių įsitikinimus. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jeigu įsigeistų tavo Viešpats, tada patikėtų visi, kas žemėje, iki vieno. Negi tu priversi žmones, kad jie visi taptų tikinčiaisiais?“ (Koranas, 10:99)

Tai visai nereiškia, jog reikia atsisakyti kvietimo į Allaho religiją ir jos perteikimo žmonėms gražiuoju. Žmonės turi teisę pažinti islamo esmę, nes viena iš jo ypatybių yra perteikimo visiems žmonėms būtinybė. Juk islamas – pasaulinis, o ne regioninis šaukimas. Ką pasiekė teisingas islamo kvietimas – tas jį pažino. O atvedimas į tiesų kelią – tik Allaho Rankose, o ne žmonių.

 Islamas kviečia pasitarti dėl klausimų, kuriems nėra aiškių tekstų Korane ir *sunnoje*. Tai vienas iš pamatinių islamo *šarijos* principų. Nėr abejonių, jog jis suteikia žmonėms galimybę mėgautis jiems priklausančiomis teisėmis. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Tiems, kurie atsisaukė savo Viešpačiui ir atlieka maldą, o ką nors darydami – tariasi vieni su kitais.“ (Koranas, 42:38)

Maloningasis Allahas pagyrė Savo kilnųjį Pranašą už pasitarimų principo įgyvendinimą, nes tai tapo praktiniu pavyzdžiu, kuriuo po jo paseks kiti žmonės. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir tarkis su jais dėl reikalo.“ (Koranas, 3:159)

 Islamas kviečia išpildyti teises ir būti su visais teisingiems. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Allahas iš tikro įsako jums gražinti patikėtąjį turtą jo valdytojams ir, kada jūs teisiate žmones, teiskite teisingai.“

Kaip nuostabu yra tai, ko Allahas jus moko! - juk Allahas – Girdintis, Regintis!“ (Koranas, 4:58)

 Islamas įsako padėti ir palaikyti engiamuosius, jei problemą galima išspręsti jėga. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Ir kodėl gi jums nesikauti Allaho kelyje ir už silpnuosius vyrus ir moteris, kurie sako: „Viešpatie mūsų! Išvesk mus iš šitos gyvenvietės, kurios žmonės tironai, ir duok, ir suteik mums nuo Savęs globėją, ir duok mums Tavo pagalbininką!“ (Koranas, 4:75)

To priežastis, jog tam tikros kategorijos žmonės ištaisyti gali tik jėga, egzistuojanti islame – valdžios šakos, įpareigos vykdėti tam tikrus įsakymus, kad būtų užtikrinta galimybė islamiškos visuomenės nariams mėgautis savo teisėmis, jas įgyvendinti ir neleisti jų paminti. Yra kelios sistemos, kurios turi užtikrinti bausmių įvykdymą nusikaltėliams.

Teismai

Teismai islame yra nepriklausomas islamiškosios valdžios administracinis mechanizmas, į kurį kreipiamasi dėl ginčijamų klausimų ir bylų, o taipogi dėl teisių atgavimo, teisingumo įvykdymo, tironų neteisingumo išrovimo ir jų pristabdymo, kuris įmanomas pritaikius Allaho įstatymus. Įstatymai surenkami iš Šlovingojo Korano ir Pranašo *sunnos*, nes jie yra pagrindiniai islamo teisės šaltiniai. Teisėjų pareigas einantiems žmonėms islame keliamos tam tikros sąlygos ir reikalavimai, tokie kaip:

- žmogus privalo būti pilno proto, pilnametis ir suprasti kalbą, kuria į jį kreipiamasi;

- jis turi būti fiziškai sveikas, kad išvertų teismo sunkumus;

- jis turi išmanyti *šariją*, atskirti leidžiamą nuo draudžiamo. Turi gebėti atskirti panašius klausimus, priimtų sprendimus pagal analogijas, išvedinėtų įstatymus iš turimų panašių įstatymų (*idžtihad*) ir priimtų dievobaimingai teisingus nuosprendžius (*fatua*) žemiškojo ir religinio gyvenimo klausimais;

- jis turi pasižymėti aukšta morale ir geromis savybėmis, geru kilniu charakteriu, turi vengti blogo būdo, būti mylimas žmonių, kad jie priimtų jo sprendimus patikliai ir patenkinti.

Kiekvienas islamiškosios visuomenės narys, nepriklausomai nuo jo tikėjimo, turi teisę kreiptis į teismą dėl sprendimo ginčytiniems klausimams arba pasiskųsti dėl to, kas jam nutiko.

Kiekviena iš pusių priešais teisėją turi teisę į lygybę ir teisingumą. Tai įrodo Pranašo ﷺ žodžiai:

„Tas, kurio išbandymu yra tapimas musulmonų teisėju, tebūna teisingas savo požiūriu į juos, savo gestais, savo sėdėjimo prieš juos maniera. Lai nepakelia balso nė ant vienos iš pusių, kol nepakels jo ir ant kitos.“¹²²

Įrodymu taip pat yra Pranašo ﷺ žodžiai, kuriuos jis ﷺ pasakė Ali ibn Abu Talib, tebūnie Allahas juo patenkintas, paskirdamas jį teisėju:

„Jei pas tave į teismą ateitų du besiginčijantieji, nepriimk vienam naudingo sprendimo, kol neišklausysi ir kito. Tai padaręs tu suprasi, kokį sprendimą reikia priimti.“¹²³

¹²² Al-Baihaki, silpnas *chadisas*.

¹²³ Achmad, Abu Daud, patikimas *chadisas*.

Islamiškuoju požiūriu, pamatas - žmogaus nekaltumas, kol neįrodoma priešingai, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Jei žmonėms būtų suteikiama tai, ko jie reikalauja vien pagal jų pareiškimus, tai vieni iš jų būtinai imtų kėsintis į kitų turtą ir gyvybes! Todėl pretenduojantysis turi pateikti įrodymus, o neigiantysis – prisiekti.“¹²⁴

Islamas įtariamajam suteikė teises. Ir įtarimų jam pateikimas neatima iš jo jam priklausančių teisių. Taip jo negalima kankinti, bauginti, žiauriai ar žvėriškai su juo elgtis, siekiant išgauti prisipažinimą. Pranašas ﷺ pasakė:

„Allahas kankins tuos, kurie kankino žmones žemiškajame gyvenime.“¹²⁵

Pranešama, jog Umar ibn Al-Khattab, tebūnie Allahas juo patenkintas, duodamas nurodymus teisėjui, pasakė: „Žmogaus kankinimas, bauginimas ar įkalinimas nėra garantija, kad iš jo gautas prisipažinimas - tiesa.“¹²⁶

Islame kiekvienas pats už save atsakingas. Būtent todėl vienas žmogus negali būti nubaustas už kito žmogaus nuodėmes. Negalima kaltinti, bausti ar suteikti kančių įtariamojo giminaičiams ir artimiesiems, nes Allahas Aukščiausiasis sako:

„Kas darė gera, tai tik savo naudai, o kas darė bloga, tai tik savo nenaudai. Tavo Viešpats nėra vergų skriaudėjas.“ (Koranas, 41:46)

Pranašas ﷺ pasakė:

¹²⁴ Al-Bukhari, Muslim

¹²⁵ Muslim

¹²⁶ „Al-Charadž“, Abu Jūsuf, 175psl.

„Nė viena siela neneša atsakomybės už kitos sielos nusikaltimą.“¹²⁷

Teismo procese būtina laikytis tam tikrų sąlygų ir etiketo, apie kuriuos pasakyta antrojo teisingojo kalifo, tikinčiųjų vado Umar ibn Al-Khattab, tebūnie Allahas juo patenkintas, laiške vienam iš teisėjų. Šiame laiške mums atsiveria didžiulis islamo rūpestis šiuo procesu, turinčiu svarbiausią vaidmenį visuomenės narių teisių užtikrinime:

„Nuo Allaho vergo Umar ibn al-Khattab, tikinčiųjų vado, - Abd-Allah ibn Kais, taika jums.

Iš tiesų būti teisėju – aiški pareiga ir *sunna*, kuria reikia sekti. Kai prieš tave stos su byla, kurią tu turėsi išspręsti, žinok, kad tiesos paskelbimas neduos naudos, jei ji nebus įgyvendinta. Būk žmonėms vienodai teisingas: tiek savo sėdėjimo maniera, tiek ir veido išraiška, kad stiprusis nesiektų tavo palankumo, o silpnieji nenusiviltų tavo teisingumu. Įrodymus privalo pateikti ieškovas, o neigiantysis ieškinį turi prisiekti. Leidžiamas tarp žmonių taikus sutarimas, išskyrus tokį, kuris leidžia draudžiamą ir draudžia leidžiamą. Lai tau nebūna koktu sugrįžti prie bylos, kurią tu jau sykį išsprendei, bet pakeitei savo nuomonę ir priėmei teisingą sprendimą. Sugrįžime – teisybė, o tiesa yra pirmapradė, ir niekas negali jos paneigti. Geriau dar kartą sugrįžti ir pasiekti tiesą, nei užsispirti paklydime. Tu privalai išmanyti tai, dėl ko abejoji ir kam nėra įrodymų Korane ar *sunnoje*. Tu privalai žinoti panašius klausimus, ir paskui teisti pagal analogiją, pasirinkdamas tai, kas Allahui mylimiausia ir, tavo galva, artimiausia tiesai. Suteik pretenduojančiam į užslėptą teisę nustatytą laiką, kad pateiktų įrodymą, pagal kurį jis turi teisę. Nes kitaip tu neteisėtai nuspręstum jo naudai. Visi musulmonai yra teisingi liudininkai, išskyrus tuos, kuriuos nubaudė nuplakimu, anksčiau melagingai

¹²⁷ An-Nasai (4833), patikimas *chadisas*.

liudijusius ir tuos, kuriais galima suabejoti dėl jų interesų ir giminystės. Iš tiesų Allahas atsako už tai, ką jūs slepiate ir padeda jums aiškiais įrodymais. Ir aš tave perspėju dėl nerimo, susierzinimo ir nuoskaudų suteikimo besibylinėjančioms pusėms tiesos akimirka, už kurią Allahas pažadėjo apdovanojimą. Tokiomis situacijomis reikia jausti pasitenkinimą. Tam, kuris ištaisė slaptus dalykus savo santykiuose su Viešpačiu, Allahas padės pasiekti sutarimą tarp jo ir kitų žmonių.“¹²⁸

Apie teismo sistemą islame kalbėti galima labai daug. Apie tai prirašyta daugybė knygų, todėl norintysis smulkesnės informacijos, gali jos susirasti.

Gėrio skatinimo ir blogio draudimo sistema

Gėrio skatinimas ir peiktino draudimas – savanoriška religinė sistema, kurios tikslas yra prižiūrėti, kad Allaho vergai laikytųsi Jo įsakymų. Tai pasiekama laikantis religinių įstatymų ir taisyklių bei auklėjant tuos, kurie atlieka peiktinus veiksmus ir pažeidžia *šarijos* įstatymus. Čia taip pat priklauso ir kasdienių visuomenės narių reikalų kontrolė, užtikrinantis, kad nebūtų gudravimų prekyboje, rinkos monopolizacijos bei visų rūšių apgavysčių. Taipogi senų principų, kurie pavojingi kitiems, nustatymas. Būtent tokiais dalykais užsiima savanoriškoji kvietimo gėriui ir peiktino draudimo sistema, sekant Allaho Aukščiausiojo žodžiais:

„Jūs esate geriausia iš bendruomenių, kuri išvesta žmonėms: jūs įsakote tai, kas gera, ir sulaikote nuo to, kas nepriimtina, ir tikite Allahą.“ (Koranas, 3:110)

¹²⁸ Ad-Darakutni, Al-Baihaki, Al-Albani patvirtino jo patikimumą „*Irua al-Ghalil*“ (2619)

Šių veiksmų pagrindu yra dievobaimingumas:

„Prakeikti tie iš Izraelio sūnų, kurie netikėjo Dovydo ir Jėzaus, Marijos sūnaus, liežuviais! Tai – už tai, kad jie nepaklausė ir peržengė leistinas ribas.“ (Koranas, 5:78)

Kiekvienas visuomenės narys, pagal savo galimybes, privalo kviesti gėriui ir drausti peiktiną, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Kiekvienas iš jūsų, pamatęs blogį, privalo sustabdyti jį ranka; jei negali to padaryti – tada liežuviu; o jei ir šito negali padaryti – tada širdimi, ir tai yra silpniausias tikėjimas.“¹²⁹

Svarbu prisiminti, kad šalinant peiktiną ir siekiant teisingo tikslo reikia būti tikram, kad tai neprives prie dar didesnio blogio.

Islamas, su kuriuo buvo pasiūstas Pranašas Muchammedas ﷺ ir kuriam buvo duota išmintis, vienu trumpu sakiniu tiksliai ir aiškiai nustatė žmogaus teises. Pranašas ﷺ pasakė:

„Iš tiesų jūsų gyvybės, turtas ir garbė jums tokios pat uždraustos, kaip ir ši šio mėnesio diena šitame jūsų mieste.“¹³⁰

Šie žodžiai apima daugybę žmogaus teisių, apie kurias skelbia islamo įstatymas. Jis jas saugo ir gina, taikydamas atitinkamas bausmes šių teisių pažeidėjams. Vėliau paminėsime Kaire išleistą deklaraciją apie žmogaus teises islame. Svarbu atkreipti dėmesį, jog šioje deklaracijoje paminėtos teisės yra išdėstytos kaip bendros taisyklės, nes jos viena kitą papildo, tarsi vienos grandinės žiedai. Šios bendros taisyklės sudarytos iš smulkesnių taisyklių. Jų visų aprašymas atimtų mums daug

¹²⁹ Muslim

¹³⁰ Al-Baihaki (18511)

laiko ir jėgų, todėl apsiribosime bendrais nurodymais, o kas norėtų apie tai sužinoti smulkiau, lai susiranda pirminį šaltinį. Neperdėsiu pasakydamas, jog islamo religija atėjo tam, kad išsaugotų visas teises, kad žmonės pasiektų laimę tiek žemiškajame, tik ir amžinajame gyvenime.

Kairo deklaracija apie žmogaus teises islame¹³¹

**Vardan Allaho Ar-Rahmân (Gailestingojo) Ar-Raḥem
(Maloningojo)!**

Allahas Aukščiausiasis sako:

„O žmonės! Mes sukūrėme jus iš vyro ir moters ir padarėme jus tautomis ir gentimis, kad pažintumėte vienas kitą. Juk kilniausias tarp jūsų – pats dievobaimingiausias.“ (Koranas, 49:13)

Islamiškojo bendradarbiavimo organizacijos šalys tiki Allahą, pasaulių Viešpatį, viso, kas egzistuoja, Kūrėją ir visų malonių Dovanotoją; Tą, Kuris sukūrė žmogų geriausio pavidalo, pagerbė jį ir padarė vietininku žemėje, patikėdamas jam jos valdymą ir tvarkymą; Tą, Kuris žmogui patikėjo saugoti *šarijos* pareigas ir padarė jam pavaldžiu visa, kas danguje ir žemėje.

Jos patvirtina Muchammedo ﷺ pasiuntinystės misiją; Allahas pasiuntė jį ﷺ su aiškiu vedimu ir tiesos religija, kaip malonę visiems pasauliams, ir išlaisvintoju iš visų formų priespaudos, netikrų dievybių ir išsiaukštinusųjų; jis paskelbė apie visų žmonių lygybę – niekas neturi viršenybės, išskyrus dievobaimingumu. Jis panaikino tarp žmonių, kuriuos Allahas sukūrė iš vienos sielos, skirtumus ir neapykantą.

Jos remiasi gryna viendievyste, kuri yra islamo pamatas ir kviečia visus žmones garbinti tik Allahą, nepriskiriant Jam bendrininkų, ir neimti vieniems kitų dievybėmis, išskyrus Allahą. Šis tikėjimas paklojo pamatus tikrajai žmonijos laisvei,

¹³¹ Muchammed Az-Zaid „Žmogaus teisės islame“ 400psl.

pagerbdamas ją ir paskelbdamas žmogaus išlaisvinimą iš vergijos kitam žmogui.

Iš naujo patvirtindamos kultūrinę ir istorinę islamiškosios bendruomenės, Viešpaties sukurtos geriausia pasaulyuose, misiją, davusią žmonijai universalią ir visapusiškai išvystytą civilizaciją, kurioje pasiekta harmonija tarp gyvenimo šiame pasaulyje ir kitame, kur mokslas derinasi su tikėjimu; ir vaidmenį, kurį islamiškasis pasaulis turi vaidinti kelio žmonijai, susipainiojusiai prieštaringuose tendencijose ir ideologijose, rodyme. Islamas randa sprendimą chroninėms šios materialistinės civilizacijos ligoms.

Jos taip siekia įnešti indėlį į žmogaus pastangas užtikrinti teises, apsaugoti žmogų nuo išnaudojimo ir priespaudos, patvirtinti jo laisvę ir teisę į deramą gyvenimą pagal islamo *šariją*; įsitikinusios, jog reikšmingų laimėjimų materialiniame moksle pasiekusiai žmonijai, kad išsaugotų savo civilizaciją, kaip ir anksčiau, reikia tikėjimo.

Pagrindinės ir universalios teisės į laisvę islame yra neatsiejama jo dalimi ir niekas neturi teisės jų pilnai ar dalinai atšaukti, jų pažeidinėti ar paminti, nes jos yra privalomas Allaho įsakymas, jos yra Viešpaties apreiškimo Knygose ir buvo atsiųstos paskutiniajam iš Jo Pranašų ankstesniųjų dieviškųjų apreiškimų užbaigimui, ir tai padarė jų laikymąsi garbinimo veiksmu, o jų paminimą ar pažeidimą – baisia nuodėme, todėl kiekvienas žmogus yra asmeniškai, o islamiškasis pasaulis – bendrai atsakingas už jų apsaugą. Remdamosi anksčiau pasakytu, šalys-dalyvės pareiškia:

Pirmasis straipsnis

- Visi žmonės sudaro vieną šeimą, kurios narius vienija paklusimas Allahui ir buvimas Adomo palikuonimis. Visi žmonės yra lygūs pamatine žmogiškąja verte, pareigomis ir prievolėmis, be kokių nors skirtumų dėl rasės, tautybės, kalbos,

lyties, religijos, politinio, socialinio statuso ar kitų požymių. Tikrasis tikėjimas garantuoja tokios vertės augimą žmogaus tobulėjimo procese.

- Visi žmonės yra Allaho tarnai ir Jo mylimiausi yra tie, kurie naudingiausi kitiems Jo tarnams, ir niekas neturi viršenybės prieš kitus žmones, nebent dievobaimingumu ir gerais darbais.

Antrasis straipsnis

- Gyvybė – Allaho dovana ir teisė į ją garantuota kiekvienam. Žmonių, visuomenių ir valstybių pareiga yra šios teisės apsauga nuo bet kokių pasikėsinimų. Jos negalima atimti, nebent pagal *šarijos* įstatymus.

- Draudžiama imtis priemonių, kurios privestų prie žmonijos naikinimo genocido būdu.

- Žmogaus gyvybės išsaugojimas per Allaho paskirtą laikotarpį yra pareiga pagal *šariją*.

- Fizinė neliečiamybė yra užtikrinta teisė. Valstybė privalo ją saugoti ir draudžiama ją pažeisti, nebent pagal *šarijos* įstatymus.

Trečiasis straipsnis

- Jėgos naudojimo arba ginkluoto konflikto atvejais draudžiama žudyti taikius gyventojus: senelius, moteris ir vaikus. Sužeistieji ir ligoniai turi teisę į medicininę pagalbą; karo belaisviai turi teisę į maistą, pastogę ir rūbus. Draudžiama išniekinti lavonus. Būtina keistis karo belaisviais, organizuoti karo išskirtiesiems lankymą arba šeimų susijungimą.

- Draudžiama iškirsti medžius, naikinti pasėlius, užmušinėti galvijus, griauti civilių pastatus ir priešo įrengimus apšaudant, sprogdinant ar kitomis priemonėmis.

Ketvirtasis straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į savo gero vardo ir garbės neliečiamybę bei apsaugą būnant gyvam ir po mirties. Valstybė ir visuomenė saugo jo palaikus ir palaidojimo vietą.

Penktasis straipsnis

- Šeima yra visuomenės pamatas ir užgimsta santuokoje. Vyrai ir moterys turi teisę tuoktis ir jokie rasės, odos spalvos ar tautybės požymiai negali kliudyti pasinaudoti šia teise.

- Visuomenė ir valstybė šalina visas kliūtis santuokai ir palengvina jos sudarymo procedūrą. Jos užtikrina šeimos apsaugą ir gerovę.

Šeštasis straipsnis

- Moteris lygiateisė vyrui žmogiškąja verte ir jai suteiktos teisės, kaip ir pareigos: ji turi savarankišką civilinį statusą ir finansinę nepriklausomybę, o taipogi teisę į savo vardo ir giminystės ryšių išsaugojimą.

- Vyras atsako už šeimos išlaikymą ir gerovę.

Septintasis straipsnis

- Nuo gimimo kiekvienas vaikas turi teisę į tinkamą priežiūrą, auklėjimą, o taipogi materialinę, fizinę ir moralinę tėvų, visuomenės ir valstybės paramą. Motina ir vaisiumi turi būti ypatingai pasirūpinta.

- Tėvai ir esantieji analogiškoje padėtyje turi teisę išrinkti savo vaikams išsilavinimą, atsižvelgdami į vaikų interesus ir ateitį, pagal etines vertybes ir *šarijos* principus.

- Abu tėvai turi teisę į vaikų rūpinimąsi jais, o giminaičiai – iš savo artimųjų, pagal *šarijos* nuostatas.

Aštuntasis straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę būti teisiškai veiksnus, o jei visiškai ar dalinai tampa neveiksnium, tai jam atstovauja globėjas.

Devintasis straipsnis

- Žinių įgijimas yra žmogaus, o išsilavinimo suteikimas – visuomenės ir valstybės pareiga. Valstybė suteikia būdus ir priemones išsilavinimo įgijimui ir garantuoja jo įvairovę vardan visuomenės interesų, kad žmogus galėtų pažinti islamo religiją ir visatą savo gerovei.

- Kiekvienas žmogus turi teisę į religinį ir pasaulietinį išsilavinimą įvairiose lavinimo ir mokymo įstaigose, įskaitant šeimą, mokyklą, universitetus, masines žiniasklaidos priemones ir t.t. kompleksiniam ir subalansuotam savo asmenybės vystymui, tikėjimo Allahą stiprinimui, pagarbos teisėms ir jų apsaugai, bei pareigoms sustiprinimui.

Dešimtas straipsnis

Islamas – pirmą kartą tyrumo religija. Draudžiama bet kokios formos prievarta, naudojimas žmogaus nepritekliai ar neišmanymu, kad atverstų jį į kitą tikėjimą ar ateizmą.

Vienuoliktasis straipsnis

- Žmonės gimsta laisvais ir niekas neturi teisės paversti juos vergais, žeminti, engti ar išnaudoti; jie niekam nepavaldūs, išskyrus Allahą Aukščiausiąjį.

- Kolonializmas, būdamas viena iš labiausiai išsigimusių vergovės formų, visomis savo apraiškomis griežtai draudžiamas. Kolonializmą kenčiančios tautos turi visišką teisę į laisvę ir apsisprendimą. Visų valstybių ir tautų pareiga yra palaikyti kolonizuotų tautų kovą dėl kolonializmo ir okupacijos panaikinimo. Kiekviena tauta turi teisę išsaugoti savo nepriklausomą statusą ir savo turtą ir gamtinių resursų kontrolę.

Dvyliktasis straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę, laikantis *šarijos* nuostatų, laisvai judėti ir rinktis gyvenamąją vietą savo šalyje arba už jos ribų, o persekiojimo atvejais – teisę ieškoti prieglobsčio kitoje šalyje. Prieglobsčio šalis suteikia jam apsaugą iki tol, kol jis bus saugus, išskyrus atvejus, kai prieglobsčio suteikimas susijęs su veiksmais, kurie pagal *šariją* yra nusikalstami.

Tryliktasis straipsnis

Darbas – teisė, kurią kiekvienam dirbti galinčiam garantuoja valstybė ir visuomenė. Žmogus yra laisvas rinktis darbą, kuris labiausiai jį tenkina ir atitinka jo ir visuomenės interesus. Dirbantysis turi teisę į ramybę ir saugumą, o taipogi į visas socialines garantijas. Jam negalima duoti darbo, kurio jis negali atlikti, versti, išnaudoti ar koku nors būdu jam kenkti. Jis turi teisę be uždelsimo ir jokios diskriminacijos tarp vyrų ir moterų gauti už savo darbą teisingą užmokestį, atostogines išmokas ir paaukštinimą pareigose, kurio jis nusipelno. O pats turi skrupulingai ir atsidavusiai atlikti savo darbą. Jei darbuotojai ir darbdaviai negali susitarti koku nors klausimu, įsikiša valstybė, kad išspręstų ginčą, patenkintų reikalavimus, patvirtintų teises ir bešališkai atstatytų teisingumą.

Keturioliktasis straipsnis

Kiekvienas turi teisę gauti pajamų be monopolizacijos, apgaulės ar žalos sau ir kitiems. Lupikavimas (*riba*) griežtai draudžiamas.

Penkioliktasis straipsnis

- Kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įsigytą turtą bei turėti savininko teises be nuostolių sau, kitiems ir visuomenei bendrai. Priverstinis turto nusavinimas leistinas tik visuomenės interesų patenkinimui ir nedelsiant išmokant teisingą kompensaciją.

- Turto konfiskacija ir areštas draudžiami, išskyrus atvejus, kai tokia būtinybė numatyta įstatymu.

Šešioliktasis straipsnis

Kiekvienas turi teisę naudotis savo mokslinės, literatūrinės, meninės ir techninės kūrybos vaisiais, o taipogi į su moralinių ir materialinių interesų, susijusių su kūryba, apsaugą, su sąlyga, kad tokia kūryba neprieštarauja *šarijos* principams.

Septynioliktasis straipsnis

- Kiekvienas turi teisę gyventi švarioje aplinkoje, neturinčioje ydų ir moralinių blogybių, aplinkoje, kuri leistų saviugda, o valstybė ir visuomenė turi tokią teisę suteikti.

- Kiekvienas turi teisę į medicininį ir socialinį aptarnavimą ir naudojamąsi visomis visuomeninėmis įstaigomis, kurios atstovauja valstybę pagal pastarosios turimas išgales.

- Valstybė suteikia žmogui teisę į padorų gyvenimą, kuris patenkintų visus savo ir išlaikytinių poreikius, tokius kaip: maistas, rūbai, būstas, išsilavinimas, medicininė priežiūra ir kitos reikmės.

Aštuonioliktasis straipsnis

- Kiekvienas turi teisę į asmeninį saugumą, savo religijos saugumą, savo išlaikytinių, garbės ir turto saugumą.

- Kiekvienas turi teisę į savo namų, šeimos, turto ir santykių konfidencialumo apsaugą. Neleidžiama žmogaus sekti, stebėti ar teršti jo gero vardo. Valstybė saugo asmenybę nuo savavališko kišimosi į jos reikalus.

- Asmeninė nuosavybė visais atvejais yra neliečiama. Į ją negalima įeiti be jos gyventojų leidimo ar kokiais nors

neteisėtai būdais; jos negalima naikinti, atiminėti ar iškraustyti joje gyvenančių asmenų.

Devynioliktasis straipsnis

- Visi žmonės prieš įstatymą lygūs, be kokių nors skirtumų tarp valdančiųjų ir valdomųjų.

- Kiekvienam garantuojama teisė į teisingumo vykdymą.

- Atsakomybė yra asmeninė.

- Nusikaltimas ir bausmė neįvykdomi, jei jie nenumatyti *šarijoje*.

- Kaltinamasis nekaltas tol, kol jo kaltė neįrodoma bešališkame teisme, kuriame jam turi būti suteiktos visos apsaugos garantijos.

Dvidešimtis straipsnis

Neleidžiama suimti žmogaus be teisėtos priežasties, riboti jo laisvės, jo išsiųsti ar nubauti. Neleidžiama jo bet kokiais būdais fiziškai ar psichologiškai kankinti, žeminti, su juo žiauriai ar įžeidžiančiai elgtis. Neleidžiama žmogaus naudoti mediciniuose ir moksliniuose eksperimentuose be jo sutikimo, o taipogi esant pavojui jo sveikatai ar gyvybei. Taipogi neleidžiama priiminėti įstatymų, kurie leistų panašius veiksmus.

Dvidešimt pirmasis straipsnis

Įkaitų paėmimas, kokia forma ar vardan kokių tikslų bebūtų, vienareikšmiškai draudžiamas.

Dvidešimt antrasis straipsnis

- Kiekvienas turi teisę į laisvą nuomonės reiškimą, *šarijos* principams neprieštaraujančiais būdais.

- Kiekvienas turi teisę ginti tai, ką jis laiko teisingu, ir perspėti dėl to, ką jis laiko neteisingu ir ydingu, pagal islamiškosios *šarijos* normas.

- Informacija yra gyvybiškai svarbi visuomenei. Jos negalima panaudoti tokiais būdais, kad būtų pažeista pranašų garbė, pamintos moralinės ir etinės vertybės; griauinama, korumpuojama, žalojama visuomenė arba silpninamas jos tikėjimas.

- Neleidžiama kelti tarptautinio ar idėjinio priešiško, atlikinėti kokių nors veiksmy, vedančių į bet kokios formos rasinę diskriminaciją.

Dvidešimt trečiasis straipsnis

- Piktnaudžiavimas valdžia yra absoliučiai nepriimtinas pagrindinių žmogaus teisių apsaugos garantijoms.

- Kiekvienas turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvauti savo šalies valdyme. Jis taip pat turi teisę eiti visuomenines pareigas, atitinkančias *šarijos* nuostatas.

Dvidešimt ketvirtasis straipsnis

Visas teises ir laisves, pateiktas šioje Deklaracijoje, reguliuoja islamo *šarija*.

Dvidešimt penktasis straipsnis

Islamo *šarija* yra vienintelis visų Deklaracijos straipsnių aiškinimo šaltinis.

Kairas, 1411 Hidžros metai, Mucharram 14d. (1990m.
rugpjūčio 5d.)

Šių teisių įtvirtinimas yra teisingas žingsnis link tikrosios islamiškosios visuomenės užmezgimo – visuomenės, kuri pasižymės šiomis savybėmis: žmonių lygybe, be jokių vieno žmogaus išskirtinumo ar privilegijų prieš kitą žmogų dėl kilmės, tautybės, lyties, odos spalvos ar kalbos.

Visuomenės, kurioje lygybė bus pagrindu mėgautis teisėmis ir pareigomis. Nes lygybės ištaka yra žmonių giminės kilmė. Aukščiausiasis sako:

„O žmonės! Mes sukūrėme jus iš vyro ir moters.“ (Koranas, 49:13)

Kūrėjas pagerbė žmones, sakydamas:

„Mes pagerbėme Adomo sūnus ir leidžiame jiems keliauti per sausumą bei marias. Mes apdovanojome juos gėrybėmis ir suteikėme jiems pirmenybę prieš daugelį, kuriuos esam sukūrę.“ (Koranas, 17:70)

Visuomenės, kurioje nebus engimo, prievartos, žeminimo ir pavergimo.

Visuomenės, kurioje užgims ateities kartos. Jas sups rūpestis ir pagarba, joms bus suteiktos visos vystymosi galimybės.

Visuomenės, kurioje valdovas pagal Kūrėjo nustatytą *šariją* bus lygus valdantiejiems, be jokių privilegijų ar skirtumų.

Visuomenės, kurioje ant valdovo pečių užkrautos valdžios pašaukimas yra užtikrinti saugumą ir pasiekti *šarijos* numatytus tikslus pagal nustatytą metodologiją.

Visuomenės, garantuojančios saugumą visiems savo nariams, nes tik Allahas Vienintelis yra visos visatos Valdytojas ir Tvarkytojas. Visi joje gyvenantys sutvėrimai yra pavaldūs Allahui. Jie gauna savo dalį kaip Allaho malonę, nors iš tiesų jos nenusipelno. Kiekvienas žmogus turi teisę gauti

savo teisingumo dalį iš šios dieviškosios malonės. Aukščiausiasis sako:

„Ir Jis padarė pavaldžius jums visa tai, kas padangėse, ir tai, kas žemėje. Iš tikrųjų, tai – ženklai žmonėms, kurie mąsto!“ (Koranas, 45:13)

Visuomenės, kuri įgyvendins politiką, susisteminančią savo tautos gyvenimą, o valdžia sau taikys pasitarimų principą. Aukščiausiasis sako:

„O ką darydami – tariasi vieni su kitais.“ (Koranas, 42:38)

Visuomenės, kurios visiems nariams bus suteiktos pakankamos galimybės, bei paskirstyta atsakomybė pagal jų galimybes. Kiekvienas narys prieš visuomenę bus atsakingas už gyvenimiškus reikalus, o už amžinojo gyvenimo reikalus – prieš Allahą. Pranašas ﷺ pasakė:

„Kiekvienas iš jūsų yra ganytojas ir kiekvienas iš jūsų yra atsakingas už savo ganomuosius.“¹³²

Visuomenės, kurioje prieš teismą valdovas lygus valdomam.

Visuomenės, kurioje kiekvienas atstovas taps jos įsameniniu. Kiekvienas turi teisę kviesti gėriui ir drausti peiktiną, o taipogi pateikti ieškinį prieš nusikaltusį. Visuomenės narys gali prašyti kitų žmonių pagalbos, ir jie turi jam padėti bei nepalikti jo sunkioje situacijoje be pagalbos.

Visuomenės, atmetančios visų rūšių neteisybę ir kiekvienam savo nariui garantuojančios saugumą, laisvę, orumą ir teisingumą jo atžvilgiu, laikantis Allaho *šarijos*.

¹³² Al-Bukhari, Muslim

Visi anksčiau paminėti teisių išaiškinimai buvo paimti iš Šlovingojo Korano ir Pranašo *sunnos* – pasakymų, veiksmų ir nebylaus Pranašo Muchammedo ﷺ pritarimo. Taipogi svarbu atsižvelgti, jog visos anksčiau išvardintos teisės yra bendros visaapimančios taisyklės, turinčios daugybę, čia nepaminėtų, detalių. Ir, kaip sakoma dvidešimt penktajame straipsnyje: „Islamiškoji *šarija* yra vienintelis visų Deklaracijos straipsnių aiškinimo šaltinis.“

Žmogaus teisių ypatybės islamiškuose įstatymuose

1. Šios teisės yra Dievo, o ne žmogaus dovana. Jos nesikeičia priklausomai nuo norų, aistrų, užgaidų ar dėl įvairiausių naudų.

2. Šios teisės neatsiejamos nuo islamo tikėjimo ir jas sergi dieviškieji įstatymai. Šių teisių nesilaikymas, pirmiausia, yra Allaho įstatymų pažeidimas, ir tik paskui žmogaus, todėl už tai baudžiama tiek Amžinajame, tiek ir žemiškajame gyvenime.

3. Šios teisės yra universalios, jos atitinka žmogaus prigimtį, įskaitant tai, jog jis gali patirti stiprumo ir silpnumo, turto ir neturto, didybės ir pažeminimo periodus.

4. Šias teises turi kiekvienas individas, pavaldus islamo įstatymams, nepriklausomai nuo odos spalvos, lyties, religijos, kalbos ar socialinio statuso.

5. Šios teisės niekur ir niekada nekinta, nedingsta ir nepanaikinamos. Jų neveikia asmeninės ar visuomeninės aplinkybės.

6. Šios teisės užtikrina tokios visuomenės egzistavimą, kurioje visi jos nariai mėgaujasi padoriu ir ramiu gyvenimu. Nes jos yra pasaulių Viešpaties malonė. Jos patenkina žmonių politinius, ekonominius, socialinius ir dorovinius poreikius.

7. Šios teisės nėra beribės, priešingai, jos turi konkrečias ribas. Jos negali prieštarauti islamiškojo įstatymo pagrindams ir negali kenkti visuomenei. Taip islamiškoji visuomenė visiems savo nariams garantuoja žodžio laisvę ir asmeninės nuomonės reiškimą. Kiekvienas turi teisę atvirai išsakyti tiesą ir pasipriešinti melui, duoti žmogui naudingus patarimus, kurie suteiktų visiems naudą tiek žemiškuose, tiek ir religiniuose dalykuose. Bet ši laisvė apribota tam, kad niekam nebūtų

pakenkta. Egzistuoja konkrečios ribos, kurių nevalia peržengti, nes priešingu atveju išplistų anarchija ir nusižengimai Allaho įstatymams, o tai privestų prie visuotinio blogio ir visuomenės sunaikinimo. Iš šių apribojimų yra:

- Tokią laisvę reikia praktikuoti moksliniu metodu, kuris remiasi konstruktyviu dialogu, išmintimi ir gerais pamokslais. Reikia vengti grubumo ir agresijos, kurie gali sukelti nesantaiką, pyktį ir sutrukdyti užsibrėžto tikslo pasiekimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Šauk į Viešpaties kelią išmintingai ir gražiai pamokslaudamas ir vesk ginčą su jais gražiuoju! Iš tikrųjų tavo Viešpats geriau žino, kas iškrypo iš Jo kelio, o kas – ne; Jis geriau pažįsta einančius teisingu keliu!“ (Koranas, 16:125)

- Nesiginčyti visuotinai pripažintais klausimais, kuriais tiki visa islamiškoji visuomenė, kaip, pavyzdžiui, Allaho egzistavimas, Pranašo Muchammedo ﷺ pasiuntinystės misijos tikrumas. Tai apima viską, kas vienaip ar kitaip galėtų pakenkti islamui.

- Nesinaudoti šia laisve siekiant žmonėms pakenkti tiek religiniuose, tiek ir žemiškuose dalykuose. Tai apima ginčus apie garbę, paslapčių atskleidimą, pokalbius apie tai, kas galėtų sukelti Allaho įsakymų nesilaikymą arba nuodėmių ir peiktinų dalykų išplitimą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Iš tiesų tie, kurie mėgsta, kad būtų platinama šlykštinė apie tuos, kurie patikėjo, jiems – kankinanti bausmė dar šiame gyvenime, o ir Paskutiniajame. Juk Allahas žino, o jūs nežinote!“ (Koranas, 24:19)

Klaidingos sampratos apie žmogaus teises islame

Pirmoji klaidinga samprata

Islamiškasis įstatymas, pasiūstas Muchammedui ﷺ dar prieš keturiolika šimtmečių, visaip riboja žmogaus teises. Priežastimi yra atsilikęs ir neišsivystęs tikėjimas, kuris netinkamas šiems progresyviems laikams. Nes šiuolaikinis pasaulis koja kojon žengia su žmogiškaisiais poreikiais, kintančiais laiko tėkmėje.

Atsakymas

Islamas skiriasi nuo anksčiau pasiūstų dieviškųjų įstatymų, kurie reguliavo tik religinius-dvasinius dalykus santykiuose tarp žmogaus ir Viešpaties. Nes islamo įstatymas yra išbaigtas įstatymų kodeksas, reguliuojantis tiek religinį, tiek ir pasaulietinį gyvenimą. Religinė sritis tvarko musulmono ryšį su jo Viešpačiu ir Kūrėju, o pasaulietinė – musulmoniškos visuomenės ryšį su kitomis tautomis. Tuo islamas taipogi nepanašus į kitus, anksčiau pasiūstus dieviškuosius įstatymus, kurie buvo pasiūsti konkrečioms laikams ir tautoms, kaip, pavyzdžiui, judaizmas ir krikščionybė. Islamas pasiūstas visiems žmonėms. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Mes pasiuntėme tave tik kaip malonę pasauliams.“ (Koranas, 21:107)

Kiekvienas, pažvelgęs į islamišką įstatymą, pamatys, jog jis iš dviejų sudedamųjų:

1. Pirmoji – tai, kas susistemina ir sutvarko vergo santykius su jo Viešpačiu. Šiai daliai priklauso tikėjimas, garbinimas ir paveldimumo klausimai. Visa, kas anksčiau išvardinta, turi tiksliai nustatytus įstatymus, pagal kuriuos

musulmonų mokslininkai neturi teisės spręsti pagal savo nuomonę (*idžtihad*). Prie šių dalykų negalima ko nors pridėti ar atimti. Visais laikais ir bet kokiomis aplinkybėmis, jie vadinami „nepajudinamais įstatymais“. Pavyzdžiui, maldos (*salat*) stulpai ir *rakatų* skaičius griežtai patvirtinti. Privalomosios labdaros (*zakiato*) dydis ir dalis, kurią turi gauti kiekvienas paveldėtojas (*mauaris*) visiems žinoma ir nustatyta taip pat, kaip ir tasai, kuris turi ją gauti. Panašiai yra ir su visomis garbinimo formomis.

2. Antroji sudedamoji – tai, kas susistemina ir sutvarko žmonių tarpusavio santykius vienoje visuomenėje, ir už jos ribų. Islamo *šarijoje* šie įstatymai yra bendro pobūdžio, nedetalizuoti, kad jie tiktų bet kuriam laikmečiui ir vietai ir kad mokslininkai galėtų spręsti pagal savo nuomonę (*idžtihad*). Tai leidžia visur ir visada būti naudingais tiek žmogui, tiek ir visai visuomenei. Tokios bendros taisyklės vystosi sykiu su visuomene. Jiems priklauso tarimosi principas (*šura*), apie kurį islamo *šarijoje* užsimenama labai bendrai, be smulkmenų. Šiam principui nėra konkrečių tekstų, aiškinančių kaip jį įgyvendinti. Tai padaryta tam, kad būtų įmanomas *idžtihad*, o tai bus naudinga visai visuomenei konkrečiu laikmečiu ir vietoje. Visa tai parodo islamo *šarijos* universalumą ir jos pritaikomumą per amžius.

Antroji klaidinga samprata

Tie, kurie nežino tikrosios islamo esmės, semiasi informacijos iš islamui priešiško šaltinių. Jie teigia, jog islamas nepaiso kitų religijų atstovų teisių, neteikdamas joms jokios reikšmės, o tai akivaizdžiai prieštarauja žmogaus teisėms, kurios garantuoja tikėjimo laisvę.

Atsakymas

Islamo *šarijos* pozicija kitų religijų atstovų atžvilgiu yra aiški. Apie ją galima lengvai sužinoti, perskaičius šlovingasias Korano *ajas* ir Pranašo ﷺ *chadisus*, kurie mums išaiškina islamiškoje visuomenėje kiekvienam žmogui suteiktą tikėjimo laisvę. Islamiškoji valstybė, vadovaudamasi Aukščiausiojo žodžiais, negali priversti kitatikius priimti islamo:

„O jeigu įsigeistų tavo Viešpats, tada patikėtų visi, kas žemėje, iki vieno. Negi tu priversi žmones, kad jie visi taptų tikinčiaisiais?“ (Koranas, 10:99)

Santykiai su musulmonais leidžiami lygiai taip pat, kaip leidžiama vartoti Rašto žmonių maistą. Bet islamas žengė dar toliau, leisdamas vesti Rašto žmonių atstovus. Be jokios abejonės, santuoka ir šeimos sudarymas yra tie klausimai, kuriems islamas skiria didžiulę reikšmę ir pirmenybę. Ir nepaisant to, jis leidžia su jais tuoktis. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Leidžiamos jums gėrybės ir maistas tų, kuriems dovanotas Raštas, ir jūsų maistas leidžiamas jiems. Ir leistinos jums nesuteptos moterys iš tikinčiųjų tarpo ir nesuteptos moterys iš tų, kuriems dovanotas Raštas iki jūsų.“ (Koranas, 5:5)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„Nėra Allahas uždraudęs daryti gera ir elgtis teisingai su tais, kurie nekovojo su jumis dėl religijos ir neišvarė jūsų iš jūsų būstų, – juk Allahas myli teisinguosius!“ (Koranas, 60:8)

O dėl tų, kurie islamui priešiški, tai dėl jų yra atskiri įstatymai ir su jais visiškai kitokie santykiai. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Draudžia Allahas draugauti tik su tais, kurie kovojo su jumis dėl religijos ir išvarė jus iš jūsų būstų, ir padėjo

jus ištremti. O kas ims juos globėjais, tie – nedorėliai.“ (Koranas, 60:9)

Islamas žengė dar toliau, ir leido religinį dialogą, įsakydamas musulmonams laikytis dialogo vedimo su oponentais etiketo, ypatingai jei jie yra kito tikėjimo atstovai. Žinoma, jei tokio dialogo tikslas yra tiesa ir jos pažinimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Jeigu išitraukiate į ginčą su Rašto žmonėmis, tai darykite tai gražiuoju.“ (Koranas, 29:46)

Allahas Pranašo ﷺ lūpomis kreipdamasis į kitų religijų atstovus pasakė:

„Sakyk: „Ar matėte jūs tuos, kurių jūs šaukiatės šalimais Allaho? Parodykite man, kurią dalį žemės jie sukūrė? O gal jie yra dangaus bendraturčiai? Parodykite man Knygą, ankstesnę nei šita, arba kokius nors žinojimo pėdsakus, jeigu esat teisuoliai?“ (Koranas, 46:4)

Kaip argumentą, norime pateikti vieno Europos krikščionių veikėjo, sero Tomo Arnold žodžius, kuriuos jis užrašė savo knygoje „Kvietimas į islamą“: „Jėga nebuvo pagrindiniu šio kvietimo faktoriumi, apie kurį galima spręsti iš draugiškų santykių, egzistavusių tarp arabų krikščionių ir musulmonų. Muchammedas sudarė sutartis su keliomis krikščioniškomis gentimis, pažadėdamas joms savo apsaugą ir garantuodamas laisvą religijos išpažinimą, palikdamas jų dvasininkams visas teises ir įgaliojimus.“

Trečioji klaidinga samprata

Islamiškų bausmių taikyme matomas žiaurumas, barbariškumas ir žmogaus teisių pažeidimas.

Atsakymas

Pirmiausia norime atkreipti dėmesį, jog islamo požiūriu nusikaltimai būna dviejų rūšių:

1. Nusikaltimai, už kuriuos islame numatytos tam tikros bausmės. Tokiems nusikaltimams priklauso: tyčinė žmogžudystė, vagystė, svaigalų ir narkotikų vartojimas, nepagrįstas kaltinimas svetimavimu, svetimavimas, apostazė ir plėšikavimas. Tai vadinama *chudūd*.

2. Nusikaltimai, už kuriuos islame nenumatytos konkrečios bausmės – jų nustatymas paliktas valdovo nuožiūrai, pagal tai, kas jo nuomone tinkamiausiai ir visiems naudingiausia. Tai vadinama *tazir*.

Taip pat svarbu atsižvelgti, jog nusikaltimai, už kuriuos islame numatytos bausmės, būna dviejų kategorijų:

 Pirmoji kategorija: nusikaltimai, pažeidžiantis žmonių teises. Jiems priklauso žmogžudystė, kūno sužalojimas arba nepagrįstas apkaltinimas svetimavimu. Bausmės šiems nusikaltimams gali būti palengvintos. Šių nusikaltimų aukos turi teisę atleisti skriaudėjui, ir, tokiais atvejais, bausmė pateks į *tazir* kategoriją.

 Antroji kategorija: nusikaltimai, pažeidžiantys Allaho teises. Jiems priklauso svaigalų vartojimas, svetimavimas ir vagystė. Šioms bausmės, jei byla pasiekė teismą, o nusikaltimo auka atleido skriaudikui, sušvelninimo galimybė netaikoma. Bet jei byla nepasiekė teismo, tokį nusikaltimą pageidautina nusišalinti, ypatingai jei žmogus suklydo vieną kartą ir paprastai taip nesielgia.

Mes turime žinoti tam tikrus principus, kuriais remdamiesi galėsime papasakoti apie *šarijos* bausmių (*chudūd*) taikymą islamiškoje *šarijoje*.

1. *Šarijos* bausmės (*chudūd*) islame taikomos tik protaujančiam subrendusiam žmogui.

2. *Šarijos* bausmės (*chudūd*) islame netaikomos, jei egzistuoja bent menkiausia tikimybė ar abejonė dėl nusikaltėlio kaltės, į kurią atsižvelgia *šarija*. Pranešama, jog Pranašas ﷺ pasakė:

„Atitolinkite bausmės įvykdymą musulmonui kiek, tik pajėgsite. Jei įstengsite surasti musulmonui išteisinimą (arba galimybę) – paleiskite jį. Nes valdovui geriau apsirikti atleidžiant, nei apsirikti įvykdant bausmę.“¹³³

3. *Šarijos* bausmės (*chudūd*) islame taikomos tik tiems, kurie įvykdė nusikaltimą prieš penkis gyvybiškai svarbius principus.

4. Žmogus gali išsižadėti savo prisipažinimo. Taipogi liudijimas *chudūd* atvejais priimamas tik iš teisingų vyrų ir nepriimamas iš moterų.

5. Islamiškų bausmių (*chudūd*) taikymo tikslas yra žmonių perspėjimas ir sulaikymas nuo veiksmų ar žodžių, kurie gali pakenti visuomenei ar pažeisti jos narių teises. Bausmių vykdymas turi sulaikomąjį vaidmenį, vardan šių teisių išsaugojimo ir, tuo pačiu, visos visuomenės apsaugos. Bausmių žmonėms vykdyme slypi jų gyvenimo išsaugojimas, nes Allahas Aukščiausiasis sako:

„*Al-kisas* (atpildas) saugo jūsų gyvenimą, o turintieji protą! – gal būsite dievobaimingi!“ (Koranas, 2:179)

Islamas, kviesdamas nenusikalsti ir įspėdamas tuos, kurie bando tai daryti, bausme amžinajame gyvenime vien tuo neapsiriboja. Islamas numato tam tikras bausmes tam, kuris pasipriešino jo principams ir peržengė jo ribas. Nes kai kuriuos

¹³³ Al-Chakim, silpnas *chadisas*.

žmones nuo pražūtingų nusikaltimų įmanoma sulaikyti tik jėga, kad jie nepakenktų sau ir kitiems. Tame slypi islamo pilnatvė ir universalumas. Būtent todėl mes matome, jog islame už kiekvieną nusikaltimą numatoma tinkama bausmė, atitinkanti padarytos nuodėmės sunkumą.

- Už tyčinę žmogžudystę numatyta mirties bausmė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie patikėjote! Užrašytas jums *al-kisas* (atpildas) už nužudytuosius.“ (Koranas, 2:178)

Jei tik aukos giminaičiai neatleis žudikui, nes Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jeigu žudikui bus atleista nužudytojo brolio (arba jo artimųjų), tai – reikia elgtis teisingai ir atitinkamai sumokėti išpirką.“ (Koranas, 2:178)

- Už netyčinę žmogžudystę numatomas išpirkos sumokėjimas ir išsipirkimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Netinka tikinčiajam žudyti tikintįjį, nebent per klaidą. O kas užmuš tikintįjį per klaidą, tai privalo duoti laisvę tikinčiam vergui ir įteikti dalį jo šeimai išpirka, jeigu šie nepavers jos išmalda. O jeigu jis yra iš priešiškos jums tautos ir tikintis, tai – išlaisvinkite tikintį vergą. O jeigu jis iš tautos, tarp kurios ir jūsų yra sutartis, tai išpirka įteikiama jo šeimai ir tikintis vergas išlaisvinamas. O jeigu kas to neįstengs, tai – dviejų mėnesių pasninkas, nuoseklus kaip atgailavimas prieš Allahą. Iš tikrųjų Allahas – Išmanantis, Žinantis!“ (Koranas, 4:92)

- Už vagystę numatomas rankos nukirtimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Vagiui ir vagilei nukirskite rankas, atlygindami už tai, ką jie įgijo, kaip įbauginimą nuo Allaho. Iš tiesų Allahas – Galingas, Išmintingas!“ (Koranas, 5:38)

Islame ranka vagiui nukertama tik tais atvejais, kai išpildomos visos privalomos sąlygos ir pagal tam tikras taisykles:

1) Pavogtas turtas turi siekti nustatytą vertę (*nisab*).

2) Turto vagystė turi įvykti vietoje, kur jis saugomas – iš namų, sandėlio; vagį turi pagauti už vietos, iš kurios jis tą turtą pavogė, ribų. Jei jis pagautas nusikaltimo vietoje, ranka jam nekertama.

3) Ranka nekertama atvejais, kai piktnaudžiaujama pareigomis, nes darbininkui leidžiama užėti į turto saugyklą. Pavyzdžiui, neteisėtai seifo turinį pasisavinęs banko darbuotojas. Tai taikoma toms situacijoms, kai direktorius atsainiai elgiasi su turtu, už kurį jis yra atsakingas, ir nesiėmė visų būtinų priemonių jam apsaugoti.

4) Ranka nekertama tam, kuris neteisėtai pasisavino žemę, pasakydamas, pavyzdžiui: „Ši žemė – mano“ - nes teisėtas savininkas tokioje situacijoje gali kreiptis pagalbos į žmones ar policiją, kad susigrąžintų savo teisę.

5) Ranka nekertama, jei yra bent menkiausia abejonė vagies motyvais. Pavyzdžiui, jis galėjo pavogti iš bado ar kito žūtubūtinio poreikio, grasinančio mirtimi.

Vagystė yra vienas iš baisiausių nusikaltimų, kenkiančių visai visuomenei, verčiantis jos narius jausti pastovią baimę dėl savo turto, garbės ir gyvybės. Tai kelia nerimą ir nesantaiką, kuriuos islamas taip siekia sunaikinti. Nes vagis, radęs sau bendrininkų, gali net užmušti tą, kuris jam sutrukdytų. Taipogi vagis gali išniekinti kitų žmonių garbę. Būtent dėl to vagystė nusipelno tokios griežtos bausmės, kad visiškai išnyktų. Jei

vagis žinotų, jog jam bus nukirsta ranka, tai nenusikalstų, ir taip jis išsaugotų savo ranką nuo nukirtimo ir žmonių turtą nuo vagystės.

- Už civilių apiplėšimą, grobimą ir grasinimus ginklu numatomos tokios bausmės:

„Iš tikro atlygis tiems, kurie kovoja prieš Allahą ir Jo Pasiuntinį ir siekia paskleisti nešlovę žemėje, kad jie turi būti nužudyti arba nukryžiuoti, arba kojos ir rankos kryžmai nukapotos, arba išvaryti iš šalies. Tai jiems – gėda žemiškajame gyvenime ir Paskutiniajame jiems – didi kančia, - išskyrus tuos, kurie atgailavo anksčiau, negu jūs įgijote prieš juos valdžią. Tai žinokite, kad Allahas – Atleidžiantis, Gailiaširdis!“ (Koranas, 5:33-34)

Ši bausmė vykdoma priklausomai nuo nusikaltimo sunkumo. Pranešama, jog Ibn Abbas, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Ši *aja* buvo apreikšta apie tuos, kurie kovoja prieš Allahą ir Jo Pasiuntinį ﷺ, užpuldinėja keliuose žmones ir juos žudo, ir už tai jie turi būti nukryžiuoti. Tie, kurie užpuldinėja, bet nežudė, turi būti nužudyti. Tiems, kurie atiminėja iš žmonių turtą, bet nežudė, turi būti kryžmai nukirstos kojos ir rankos. O jei jie pabėgtų ir jiems neleistų užsiimti panašiais dalykais, tai ir būtų jų išvijimas.“¹³⁴

- Už nepagrįstą apkaltinimą svetimavimu numatyta nuplakimo rykštėmis bausmė. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie meta kaltinimus ištikimosioms, o po to neatveda keturių liudininkų, - bauskite aštuoniasdešimčia kirčių ir niekad nepriimkite jų liudijimų; tai – pasileidėliai.“ (Koranas, 24:4)

¹³⁴ Al-Baihaki, Ad-Darakutni

Šia bausme islamas siekia apsaugoti garbę ir moralę nuo apjuodinimo, o taip pat apsaugoti liežuvius nuo nepagrįstai kaltinančių žmones paistalų. Visi žino, jog nepagrįsti kaltinimai žmogui sukelia didžiulę moralinę žalą, nes žmonės pradeda apie jį kalbėti jam nemalonus dalykus. Garbė islame užima garbingą aukštą vietą, o šios ydos plitimas įžiebiamas visuomenėje neapykantą, priešišumą ir pagiežą, o tai gali privesti net iki tokio pavojingo nusikaltimo, kaip žmogžudystė. Būtent todėl išmintingoji *šarija* numato bausmę, turinčią sulaikyti nuo nepagrįstų kaltinimų svetimavimu platinimo. Jei kaltintojas negali įrodyti savo žodžių, jam įvykdoma bausmė, kad būtų apsaugotos žmonių teisės nuo pažeminimo. Tai ir yra tikrasis teisingumas ir teisių apsauga.

Islamą neapsiriboja vien fizine bausme už šią nuodėmę, bet paskyrė ir moralinę bausmę, kad šmeižiantis musulmonų garbę su kaupu paragautų jos kartumo. Po šito toks žmogus nebelaikomas teisingu ir įgyja melagio reputaciją. Nepriimami jo liudijimai, o jis laikomas nuodėmiautoju tol, kol nuoširdžiai atliks atgailą. Tokiu būdu islamas rūpinasi teisų saugumu, kad su jomis nejuokautų ir neniekintų nei žodžiais, nei veiksmais. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie meta kaltinimus ištikimosioms, o po to neatveda keturių liudininkų, - bauskite aštuoniasdešimčia kirčių ir niekad nepriimkite jų liudijimų; tai – pasileidėliai, išskyrus tuos, kurie po to atgailavo ir pasitaisė. Ne, iš tikrųjų, Allahas – Atleidžiantis, Gailestingas!“ (Koranas, 24:4-5)

- Už svetimavimą, kurį atliko iki tol nevedęs žmogus, baudžiama nuplakimu rykštėmis. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Moteriai ir vyrai, kurie nusikalto padarę sanguliuojimo nuodėmę – skirkite kiekvienam po šimtą kirčių.“ (Koranas, 24:2)

Už įrodytą svetimavimą, kurį atliko žmogus, esantis ar jau buvęs teisėtoje santuokoje, numatytas užmėtymas akmenimis negyvai. Panaši bausmė yra ne tik islamo *šarijoje*, bet ir visose anksčiau pasiūstose dieviškose *šarijose* – judaizme ir krikščionybėje. Ši bausmė vykdoma tik laikantis griežtų sąlygų, kurias labai sunku išpildyti. Taip svetimautoją vyrą ir svetimautoją moterį, esančius ar buvusius santuokoje, užmėtyti akmenimis galima tik dviem atvejais:

Pirmoji situacija: kai jie aiškiai ir vienareikšmiškai, be jokio spaudimo, pripažino savo kaltę. Dar daugiau, ši bausmė nevykdoma tuojau pat po pirmojo prisipažinimo, jį būtina pakartoti keturis kartus, keturiuose skirtinguose teismo posėdžiuose, per kuriuos teisėjas bando atkalbėti nuo prisipažinimo, klausinėdamas: „Galbūt tai buvo tik prisilietimai ir apsikabinimai?“ Visa tai daroma tam, kad jiems būtų suteikta galimybė atsisakyti prisipažinimo. Perduodama, jog Ibn Abbas, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė:

„Kai Maiz ibn Malik atėjo pas Pranašą ﷺ, tas jam pasakė: „Galbūt tu tik prie jos prisilietei arba į ją pažiūrėjai?“ Į tai Maiz atsakė: „Ne, Allaho Pasiuntiny.“ Tada Pranašas ﷺ paklausė: „Ar atlikai su ja tai, ką įprastai daro vyras su savo žmona?“ Tas atsakė: „Taip.“ Tuomet Pranašas ﷺ įsakė užmėtyti jį akmenimis.“¹³⁵

Laikoma, kad jei bausmės užmėtymo akmenimis vykdymo metu svetimavimą atlikusieji bandys pabėgti, tai reikš, jog jie atsisakė savo prisipažinimo. Tokiu atveju bausmės vykdymą reikia nutraukti. Pranešama, jog Abu Huraira, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė: „Maiz Al-Aslami atėjo pas Allaho Pasiuntinį ﷺ ir pasakė: „Aš svetimavau.“ Tada

¹³⁵ Al-Bukhari

Pranašas ﷺ nuo jo nususuko. Tada Maiz priėjo antrą kartą ir pasakė: „Aš svetimavau.“ Bet Pranašas ﷺ vėl nuo jo nususuko. Taip Maiz priėjo keturis kartus. Tada Pranašas ﷺ įsakė nubausti jį užmėtant akmenimis. Kuomet Maiz pajuto akmens smūgį, pradėjo bėgti. Bendražygiai papasakojo Allaho Pasiuntiniui ﷺ, kaip tai įvyko. Tada Allaho Pasiuntinys ﷺ pasakė:

„Ak, jei tik jūs būtumėte palikę jį ramybėje!“¹³⁶

Antroji situacija: kai prieš juos paliudija keturi patikimi mačiusieji, sakydami: „Mes savo akimis matėme, kaip vyko tiesioginis lytinis aktas.“¹³⁷ Tai gali atsitikti tik tokiu atveju, jei svetimavimas vyktų žmonių akyse kaip prieštaravimas religijos kanonams ir jos principų pažeminimas. Ši bausmė nevykdoma esant bent menkiausiai abejonei, kaip jau anksčiau minėta. Pavyzdžiui, jei būta tik apsikabinimų ar bučinių, ir neprieita iki aiškaus lytinio kontakto.

Verta atkreipti dėmesį, jog svetimavimas nėra asmeniniu reikalu, liečiančiu tik svetimaujančius vyrą ir moterį. Priešingai, tai yra visų teisių pažeidimas: tiek visuomenės, tiek ir jos atstovų, nes svetimavimas turi pražūtingą poveikį:

1. Bjaurasties platinimas ir būdo nuopolis, kurių pasekmė yra visuomenėje plintančios pavojingos venerinės ligos, pakenkiančios nekaltiems žmonėms. Pranašas ﷺ pasakė:

„O muhadžirai! Jūs būsite išmėginti penkiais dalykais, ir aš ieškau prieglobsčio pas Allahą nuo to, kad jūs juos patys pamatytumėte! Jei svetimavimas paplis žmonėse taip, kad jie net pradės tai daryti atvirai, tuomet tarp jų pasklis maras ir badas, kurių nebuvo iki jų. Jei jie pradės

¹³⁶ Ibn Hibban

¹³⁷ Turima galvoje, jog jie matė, kaip vyriškas organas įsiskverbė į moterišką.

neteisingai sverti ir matuoti, tai juos ištikis sausra, prekybos stygius ir valdovo tironija. Jei jie liausis iš savo turto mokėję *zakiatą*, iš jų bus atimtas lietus. Jei jie pažeis sutartį su Allahu ir Jo Pasiuntiniu, tai Allahas būtinai pasiųs jiems priešą ne iš jų pačių, ir jis atims iš jų dalį jų nuosavybės. Ir jei jų valdovai pradės teisti ne pagal Allaho Knygą, išrinkdami ką nors kitą nei atsiuntė Allahas, tai Allahas būtinai pasės tarp jų priešišumą.¹³⁸

2. Giminytės ryšių visuomenėje susipainiojimas. Žmogus gali nežinoti savo tėvo ar motinos. Gali atsitikti taip, jog žmogus save priskirs ne savo tėvui, ir dėl to jis klaidingai laikys sau uždrausta galimybe vesti šio žmogaus giminės moteris. Taipogi teisėti paveldėtojai neteks galimybės pasinaudoti šiomis teisėmis, o neturintieji tam teisių galės jomis pasinaudoti. Gali net susituokti artimi giminaičiai!

3. Negailestingų, bekilmių sielų, netekusių motiniško ir tėviško auklėjimo, neturinčių nei tėvų, nei giminių, egzistavimas. Tai gali privesti prie pavojingų dvasinių ligų ar situacijų, kurios gali tapti išklydimo iš teisingo gyvenimo kelio priežastimi. Tokiu būdu svetimavimas neigiamai veikia visą visuomenę ir jos atstovus. Motinystė ir tėvystė žmogui tarsi tėvynė, kurios šešėlyje jis visuomet gali prisiglausti ir mėgautis ramybe, saugumu ir nerūpestingumu.

- Už svaiganančiųjų gėrimų ir narkotikų vartojimą numatyta nuplakimo rykštėmis bausmė. Žmogus islame neturi visiškos maisto ar gėrimo pasirinkimo laisvės. Priešingai, egzistuoja tam tikrų rūšių draudžiamas maistas – dvėseliena, kraujas, kiauliena ir tai, kas paskersta ne Allahui – už kurio vartojimą *šarijoje* nenumatytos konkrečios bausmės. Tai suvalgęs turi atgailauti Allahui. Bet tų, kurie tai daro žmonėse, laukia *tazir* bausmės, kurias nustato valdovas, išrinkdamas tai,

¹³⁸ „*Sachych Ibn Madžah*“

kas visiems naudingiausia. Įvertinus alkoholio žalą, kuri neapsiriboja jo vartotoju, bet ir veikia visuomenę, *šarija* už jo vartojimą skiria nuplakimo rykštėmis bausmę tam, kad būtų sustabdytas alkoholinių gėrimų platinimas, nes islamas siekia apsaugoti protą ir žmogaus jausmus nuo visko, kas gali juos aptemdyti. Islamas trokšta matyti žmogų, kuris nenusileidžia iki neprotaujančių sutvėrimų lygio. Proto aptemimo pasekmėmis yra:

Apsvaigęs žmogus gali net nepajutęs nužudyti ir atlikti svetimavimą. Perduodama, jog Usama ibn Affan, tebūnie Allahas juo patenkintas, pasakė:

„O žmonės! Saugokitės alkoholio, iš tiesų jis – visų šlykštybių motina! Iš tiesų, vienas žmogus ėjo į mečetę ir pakeliui sutiko moterį, kuri jo paprašė pas ją užėiti ir uždare duris. Jos namuose jis pamatė taurę vyno, o šalia jos buvo vaikas. Tada moteris kreipėsi į jį žodžiais: „Tu neišeisi, kol neišgersi šios taurės vyno arba kol neatliksi su manimi svetimavimo arba užmuši šito vaiko, kitaip aš rėksiu, kad tu prie manęs kabinėjaisi. O kai ateis į pagalbą, kas tavimi patikės, jog prie manęs nesikabinėjai?“ Tas žmogus pagalvojo, jog nesvetimaus, o vaiko užmušti negalįs, ir pasirinko patį lengviausią – atsigerti vyno ir išeiti. Išgėręs taurę vyno jis norėjo dar ir dar, kol apsvaigo. O kai prarado protą, atliko svetimavimą ir užmušė vaiką.“¹³⁹

¹³⁹ Ibn Hibban (5348)

✚ Žmogus, turintis potraukį alkoholiui ar narkotikams, nėra naudingas savo visuomenės nariu, nes jis – savo pražūtingo įpročio įkaitas. Toks žmogus griebiasi visokiausių gudrybių, kad gautų svaigalų ar narkotinių medžiagų, pardavinėdamas savo garbę ar vogdamas. Ir visa tai tam, kad numalšintų savo potraukį.

✚ Šiuolaikinis mokslas patvirtina, jog alkoholio vartojimas labai kenkia sveikatai. Jis gali sukelti kepenų cirozę ir kitas ligas.

✚ Beprasmiškas turto ir laiko švaistymas. Tame yra aiški žala, kurią mato kiekvienas blaiviai mąstantis žmogus.

✚ Visuomenė negauna jokios naudos iš alkoholikų ir narkomanų sugebėjimų ir galimybių. Tai pažeidžia visos visuomenės teises.

✚ Dėl svaigalų ir narkotikų vartojimo prarandama pagarba, nes žmogus nusirita į žeminančią padėtį, galbūt net iki gyvulių lygio. Islamas niekada nesitenkins tokia savo išpažinėju padėtimi!

Galiausiai islamo įstatymas įvedė bendrą *šarijos* taisyklę, kuria nustatomos bausmės. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Atlygis už blogį – blogis.“ (Koranas, 42:40)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„Ir jeigu jūs bausite juos, tai bauskite panašiai, kaip patys buvote nubausti. O jeigu parodysite jiems kantrybę – tai bus geriau kenčiantiesiems.“ (Koranas, 16:126)

Svarbu atkreipti dėmesį, jog islamas nepadarė šių bausmių neatšaukiamomis, bet paliko atviras duris geraširdiškumui ir atlaidumui, kurie turi įtakos reikaluose,

susijusiuose su asmeninėmis teisėmis. Tai įrodo Allaho Aukščiausiojo žodžiai:

„Tegul jie dovanoja ir atleidžia.“ (Koranas, 24:22)

Allahas Aukščiausiasis taip pat sako:

„Tačiau kas atleis ir susitaikys, - to atlygis pas Allahą.“ (Koranas, 42:40)

Panašiomis bausmėmis islamas nesiekia atkeršyti ar būti rūščiu, bet nori išsaugoti žmogaus teises, įdiegti visuomenėje saugumą ir stabilumą. Islamas taipogi nori įspėti tuos, kurių siela gundo blogai elgtis su visuomeniniu saugumu. Islamas siekia išvalyti visuomenę nuo nusikalstamumo. Jei žudikas žinos, kad jam gresia mirties bausmė; jei vagis žinos, kad jam gresia rankos nukirtimas; jei svetimautojas žinos, kad jam gresia nuplakimas rykštėmis; jei nepagrįstai kaltinantis svetimavimu žinos, kad jam gresia nuplakimas rykštėmis, tai susilaikys nuo savo pražūtingų ketinimų, tuo pačiu apsaugodamas save ir kitus. Teisus Allahas Aukščiausiasis sakydamas:

„Al-kisas (atpildas) saugo jūsų gyvenimą, o turintieji protą! – gal būsite dievobaimingi!“ (Koranas, 2:179)

Kas nors gali pasakyti, jog kai kurios islame numatytos bausmės yra labai žiaurios. Tokiam žmogui atsakome, jog visi vieningi dėl to, kad nusikaltimai kenkia visuomenei ir su nusikalstamumu būtina kovoti, įdiegiant bausmes. O nuomonės išsiskiria dėl bausmių įvykdymo būdų. Lai kiekvienas savęs paklausia: „Kurios bausmės efektyvesnės: tos, kurias numato islamas, ar tos, kurias sugalvojo žmogus?“

Islamiškos bausmės gali atrodyti žiauriomis tik tiems, kurie paviršutiniškai pažvelgė į šį dalyką. Bet protingai, logiškai ir teisingai patyrinėję islamiškas bausmes bešališki žmonės, Allahui leidus, padaro išvadas, kad tik jos gali išspręsti

nusikalstamumo problemą. Nes sveika logika, prieš pradėdant užjausti nusikaltėlių, kviečia neužmiršti aukos teisių. Serganti organą būtina amputuoti, kad būtų išsaugotas visas kūnas. Tas, kuris apie bausmės islame sužinos iš islamo priešų – būtinai įsivaizduos, kad islamiškoji visuomenė yra laukinė, žiauri, mylinti kraujo praliejimą, kurioje žmonės – invalidai: vienas be rankos, kitas negyvai užmėtytas akmenimis, trečias išplaktas rykštėmis. Toks žmogus galvos, jog islamiškos bausmės vykdomos kasdien, kaip jo visuomenėje. Atsakymui į tai pakanka paminėti, jog islamo istorijoje užmėtymas akmenimis už svetimavimą buvo įvykdytas tik keletą kartų. Ir tik dėl šį nusikaltimą atlikusiųjų nuoširdaus prisipažinimo ir prašymų, trokštant apsivalyti nuo šios nuodėmės. Tokiu būdu galima pravesti paraleles ir visoms likusioms bausmėms islame.

Ketvirtoji klaidinga samprata

Islamas draudžia musulmonei tekėti už nemusulmono. Tai pažeidžia žmogaus teises, nes ribojama asmeninė laisvė, leidžianti vesti ar tekėti už bet kurio žmogaus.

Atsakymas

Islamas šio dalyko santuokos klausimu nelaiko asmeninės laisvės ribojimu, bet remiasi būtinybe apsaugoti šeimos židinių nuo iširimo dėl religinių skirtumų. Tai gali nutikti, jei vyras vardan savųjų įsitikinimų, negerbs savo žmonos vertybių, nes moteris yra viena iš šeimos sudėtinių dalių, kuri šiame reikale yra pažeidžiamesnė, nes ji yra silpnesnė už vyrą.

Tokiu atveju situacija gali vystytis trimis skirtingomis kryptimis:

Pirmoji situacija: musulmono santuoka su pagone, kuri netiki Allahą teisingai arba visiškai netiki, ir tokią santuoką islamas

draudžia. Nes vyro-musulmonui jokiais būdais neįmanoma gerbti tokios žmonos religinių vertybių ar įsitikinimų. Tai prives šeimą prie skyrybų ir iširimo. Islamas skyrybas laiko nekenčiamiausiu iš Allaho leidžiamų dalykų ir jų neskatina. Todėl tokiu atveju islamas draudžia panašią santuoką.

Antroji situacija: musulmono santuoka su krikščione ar judėje islame leidžiama. Islamas pripažįsta Jėzaus, tebūnie jam taika, pranašo misiją ir tai, kad jis buvo Allaho pasiuntiniu, gimusiu stebuklingu būdu. Islamas taip pat pripažįsta Mozės, tebūnie jam taika, misiją ir laiko jį Allaho pasiuntiniu, pasiūstu Izraelio gentims. Būtent todėl tu nesutiksi žmonos krikščionės ar žmonos judėjės, besilaikančios savo religijos nuostatų ir tuo pačiu nenorinčios pasilikti su savo musulmonu vyru. Nes vyras pripažįsta jos pranašą, kurį pasiuntė Allahas. Islame nėra kliūčių tokiai santuokai, nepaisant tikėjimų skirtumų.

Trečioji situacija: musulmonės santuoka su krikščionimi ar judėju, ir tokia santuoka islame draudžiama. Vyras krikščionis ar judėjas netiki Muchammedo ﷺ pasiuntinystės ir pranašo misija. Be to, šio pranašo atžvilgiu jis turi neigiamą įsitikinimą ir kalba tai, kas atitolina žmoną-musulmonę nuo jos vyro. O tai šeimai atneša nesutarimus ir susiskaldymą. Būtent todėl santuoka su tokia baigtimi yra draudžiama.

Penktoji klaidinga samprata

Islamo *šarijoje* egzistuojanti vergovė prieštarauja islamo kvietimui, skelbiančiam absoliučią žmonių lygybę, pagal kurią visi žmonės yra iš vieno protėvio. Tai taipogi prieštarauja žmogaus teisėms.

Atsakymas

Pirmiausiai norėtume pasakyti, kad islamas patvirtina vergovę dėl susiklosčiusių tam tikrų ekonominių ir socialinių aplinkybių. Visuomenė, kurioje radosi islamas, praktiškai absoliučiai rėmėsi vergove, kad pasilengvintų ekonominį ir socialinį gyvenimą. Tuo metu vergovė egzistavo ne tik Arabijos pusiasalyje, bet ir už jo ribų – visame pasaulyje. Apie tai kalbama ankstesnėje religijose. Pakartoto įstatymo knygoje sakoma: „¹⁰ Prisiartinęs prie miesto jį užpulti, pasiūlyk jam taikos sąlygas. ¹¹ Jeigu jis tavo taikos sąlygas priima ir tau pasiduoda, tada visi jame esantys žmonės turės tau lažą eiti. ¹² O jeigu jis tau taikiai nepasiduoda, bet su tavimi kariauja, tada tu jį apgulsi. ¹³ Viešpačiui, tavo Dievui, atidavus jį tau į rankas, išžudysi jame visus vyriškius kalaviju. ¹⁴ Tačiau kaip grobį gali pasiimti sau moteris, vaikus, galvijus bei visa kita, kas yra mieste, – visą karo laimikį, – ir gali maitintis iš savo priešų paimto karo laimikio, kurį Viešpats, tavo Dievas, bus tau davęs. ¹⁵ Taip elgsiesi su visais miestais, kurie yra labai toli nuo tavęs, – su tais miestais, kurie nepriklauso arti esančioms tautoms. ¹⁶ Tačiau šių tautų miestuose, kuriuos Viešpats, tavo Dievas, duoda tau kaip paveldą, nepaliksi gyvo nė vieno, kas kvėpuoja.“ (Įst 20, 10-16)

Islamą gi pateikė alternatyvų planą kaip palaipsniui atsisakyti vergovės. Panašiu būdu buvo uždraustas alkoholis: draudimas įsigaliojo ne iš karto, bet nuleistas palaipsniui. Pirmajame etape Allahas Aukščiausiasis sako:

„Jie klausia tavęs apie vyną ir azartinius žaidimus. Sakyk: „Abu – didelė nuodėmė ir tam tikra nauda žmonėms, bet nuodėmės daugiau nei naudos.“ (Koranas, 2:219)

Kai žmonės pradėjo sekti islamo kvietimu, Allahas Aukščiausiasis apreiškė:

„O jūs, kurie patikėjote, nesiartinkite prie maldos, kuomet girti, kol nepradėsit suvokti tai, ką jūs kalbate.“ (Koranas, 4:43)

Kai tikėjimas žmonių širdyse sutvirtėjo ir jie pradėjo priimti islamą, tyrinėti jo principus ir, svarbiausia, vadovautis Allaho ir Jo Pasiuntinio ﷺ įsakymais, tuomet buvo apreikštas kategoriškas alkoholio uždraudimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O jūs, kurie patikėjote! Vynas (svaigalai), azartiniai žaidimai, gyvuliai paaukoti stabams, būrimas strėlyčių laidymu – niekšybės, šėtono išmonė. Tai šalinkitės šito, – galbūt tapsite laimingi!“ (Koranas, 5:90)

Vergovės klausimu islamasėjo tuo pačiu keliu, kaip ir dėl alkoholio. Jis neuždraudė vergovės iš karto, bet pasirinko išmintingą kelią, kad visiškai išspręstų šią problemą.

Pirmasis etapas: islamas paskatino vergų išlaisvinimą, vadovaudamasis vidinėmis paskatomis ir užuojauta jiems, dėl jų silpnumo ir bejėgiškumo. Tuo pačiu islamas sugrąžino jiems orumą ir žmogiškumą, padarydamas juos šeiminingų brolių. Vergija islame nelaikoma pirmine žmogaus būkle. Pranašas ﷺ pasakė:

„Jūsų vergai – jūsų broliai, kuriuos Allahas padarė jums pavaldžius, tad lai tas, kuris užvaldęs savo brolių, maitina jų tuo pačiu, kuo ir pats maitinasi, ir rengia jų taip, kaip pats rengiasi. Neliepkite jiems daryti kažką ne pagal jų jėgas, o jei liepiate – padėkite jiems!“¹⁴⁰

Islamą paragino su vergais elgtis gerai ir švelniai: tiek veiksmis, tiek ir žodžiais. Allahas Aukščiausiasis sako:

¹⁴⁰ Al-Bukhari

„Ir garbinkite Allahą ir nedievinkite šalia Jo ko nors kito. Darykite gera tėvams ir artimiesiems, ir našlaičiams, ir neturtėliams, ir kaimynui iš artimųjų, ir kaimynui, kuris nėra iš artimųjų, ir keliauninkui, ir tam, ką užvaldė jūsų dešinės. Iš tiesų Allahas nemyli tų, kurie pasipūtę ir pagyrūnai.“ (Koranas, 4:36)

Be to, islamas kviečia gerbti jų jausmus, uždrausdamas viską, kas galėtų jiems priminti jų padėtį. Pranašas ﷺ pasakė:

„Lai nė vienas iš jūsų nesako „mano vergas“, bet tegul sako „mano tarnas“, „mano tarnaitė“.¹⁴¹

Verta žinoti, jog islamas pripažįsta tik kūno, o ne proto vergovę. Vergas turi teisę išpažinti savo religiją, jei jis to trokšta. Islamas, kaip įprasta, parodo patį ryškiausią bendražmogiškosios lygybės pavyzdį ir skirtumą išvelgia tik dievobaimingume, padarydamas broliais laisvuosius ir vergus. Islamas žengė dar toliau, nes Allaho Pasiuntinys ﷺ ištekino aukštos padėties Zainab bint Džachš už savo išlaisvinto vergo Zaid. Pranašas ﷺ taip pat paskyrė Zaid kariuomenės, kurios sudėtyje buvo patys garsiausi Bendražygiai, vyriausiuoju vadu.

Islamą tiksliai nurodė du taikūs vergovės atsisakymo būdus. Šie būdai neskatinė perversmų, nesėjo nesantaikos ir priešiško, netapo problemų priežastimi, o taipogi neprivedė prie ekonominės ir socialinės suirutės.

Pirmasis būdas: tapimo vergu priešasčių susiaurinimas. Anksčiau jų būta daugybė:

- Įvairūs karai. Nugalėtieji mūšio lauką palikdavo negyvi arba pavergti.
- Negalintis išmokėti kredito skolininkas tapdavo vergu.

¹⁴¹ Al-Bukhari (2414)

- Tėvai galėjo vergijon parduoti savo vaikus: tiek berniukus, tiek ir mergaites.

- Žmogus savanoriškai galėjo atsisakyti savo laisvės. Taip kai kurie žmonės už tam tikrą užmokestį parsiduodavo vergijom.

- Paėmimas į nelaisvę ir pagrobimas. Su tokiais žmonėmis buvo elgiama kaip su karo belaisviais ir juos galėjo paversti vergais.

- Už tam tikrus nusikaltimus, kaip žmogžudystė, vagystė ar svetimavimas, žmogų galėjo paversti aukos ar jos giminaičių vergu.

Tai tik keli pavergimo būdai, egzistavę islamo atėjimo metu, kuriuos jis pilnai ir kategoriškai uždraudė, palikdamas tik vieną būdą – karo belaisvius. Karo belaisviai – tai žmonės, kuriuos belaisviais paėmė teisėto, valdovo paskelbto karo metu. Turėkime galvoje, jog karo belaisviai vergais tampa tik vyriausiajam vadui išleidus atitinkamą įsakymą. Tokiu būdu ne kiekvienas karo belaisvis islame yra vergas, jį gali paprasčiausiai paleisti, arba apkeisti į karo belaisvius musulmonus, arba išmainyti į materialinę kompensaciją. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Arba malonė po to, arba išpirka, kol karas nesudės savo naštos.“ (Koranas, 47:4)

Todėl išmintinga panašioje situacijoje karo belaisvių tiesiog nepaleisti, kai priešų rankose yra karo belaisvių musulmonų.

Antrasis būdas, kuriuo vergovės panaikinimui ėmėsi islamas, yra išlaisvinimo priemonių pagausinimas. Anksčiau egzistavo tik viena galimybė, jei šeiminkas užsinorėdavo paleisti savo vergą, bet atėjus islamui galimybių tapti laisvu pasidarė dvi – vergo išlaisvinimas šeiminko noru ir sutarties

tarp vergo iš šeimininko pasirašymas, dėl palaiptinio išsipirkimo (*mukataba*).

Vergo išlaisvinimas

Po to, kai vergas turėjo tik vieną galimybę gauti laisvę – šeimininko norą, islamas tam priėmė keletą sprendimų:

- Išsipirkimą už tam tikras nuodėmes. Pavyzdžiui, už netyčinę žmogžudystę numatomas kompensacijos (*dija*) nužudytojo giminaičiams sumokėjimas ir tikinčio vergo išlaisvinimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Netinka tikinčiajam žudyti tikintįjį, nebent per klaidą. O kas užmuš tikintįjį per klaidą, tai privalo duoti laisvę tikinčiam vergui ir įteikti dalį jo šeimai išpirka, jeigu šie nepavers jos išmalda.“ (Koranas, 4:92)

- Išpirka už priesaiką - *zihar*.¹⁴² Allahas Aukščiausiasis sako:

„Tie, kurie savo žmonas vadina uždraustomis sau, o paskui atsisako to, ką pasakė, – privalo išlaisvinti vergą, anksčiau nei jie prisilies vienas prie kito. Taip jūs mokomi, ir Allahui žinoma, ką jūs veikiate.“ (Koranas, 58:3)

- Vienas iš išsipirkimų už savo priesaikos nesilaikymą. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Allahas neišieško iš jūsų už lengvabūdiškumą jūsų priesaikose, bet Jis išieško iš jūsų už tai, ką jūs surišate priesaikomis. Išpirka už tai – pamaitinti dešimt vargšų iš to, kuo jūs maitinate savo šeimas, arba apmokyti juos, arba

¹⁴² Vienas iš skyrybų būdų, paplitusių tarp arabų ikiislaminės eros metu, kai žmona likdavo neaiškioje padėtyje. Ji nebūdavo pilnai išskirta ir negalėjo tekėti už kito. Bet tuo pačiu ji ir nebuvo ištekėjusi, nes taip prisiekęs vyras, nebeturi su ja intymių santykių. Todėl islamas uždraudė šį, moteriai žalingą, skyrybų būdą.

išlaisvinti vergą. O kas neras, tai – trijų dienų pasninkas. Tai – išpirka jūsų priesaikų, kurias jūs davėte, bet nesugebėjote jų laikytis. Tad laikykitės savo priesaikų! Taip aiškina Allahas Savo ženklus – galbūt tapsite dėkingi!“ (Koranas, 5:89)

- Islamas vergo išlaisvinimą padarė išpirka už lytinį aktą Ramadano pasninko metu. Tai įrodo vieno bendražygio istorija, kuris atėjo pas Allaho Pasiuntinį ﷺ ir pasakė:

„O Allaho Pasiuntiny! Aš – pražuvęs!“ Pranašas ﷺ paklausė: „Kas tave pražudė?“ Tas pasakė: „Permiegojau su savo žmona per Ramadano pasninką.“ Pranašas ﷺ paklausė: „Ar turi galimybę išlaisvinti vergą?“ Žmogus pasakė: „Ne.“ Pranašas ﷺ paklausė: „Ar pajėgsi pasninkauti du mėnesius iš eilės?“ Žmogus atsakė: „Ne.“ Pranašas ﷺ paklausė: „Ar turi galimybę pamaitinti šešiasdešimt vargšų?“ Žmogus atsakė: „Ne“ - ir atsisėdo; po kurio laiko Pranašui ﷺ atnešė pintinę datulių. Jis ﷺ pasakė tam žmogui: „Išdalink jas kaip labdarą.“ Tas pasakė: „Ar turiu jas išdalinti tiems, kurie vargingesni už mus, bet Medinoje nėra už mus vargingesnės šeimos!“ Tada Pranašas ﷺ nusijuokė taip, kad pasimatė jo dantys, ir paskui pasakė: „Eik, ir jomis pamaitink savo šeimos narius.“¹⁴³

Verta atkreipti dėmesį, jei žmogus, turintis įvykdyti vieną iš šių išpirkų, neturi vergo, jis turi jį nusipirkti ir tada išlaisvinti, jei yra tokia galimybė.

- Vergų išlaisvinimą islamas padarė viena iš geriausių garbinimo formų, kuriomis musulmonas gali priartėti prie savo Viešpaties. Allahas Aukščiausiasis sako:

¹⁴³ Al-Bukhari (1834)

„O jis nėjo stačiu keliu! Ir iš kur tu galėjai žinoti, kas tai status kelias? Tai – paleisti vergą ar pamaitinti bado dieną.“ (Koranas, 90:11-14)

Be to Allaho Pasiuntinio ﷺ žodžiai, papildantys jo veiksmus, skatino išlaisvinti vergus. Jis ﷺ pasakė:

„Tam, kuris išlaisvins tikintį vergą, Allahas išlaisvins nuo Pragaro kiekviena jo galūnę už kiekvieną jo vergo galūnę, net ir lytinius organus.“¹⁴⁴

- Islamas skatina vergo šeimininką palikti testamentą, kuriame nurodoma, jog po jo mirties vergas tampa laisvas. Tokiu būdu jam garantuojama laisvė. O kad ši vergo teisė į išlaisvinimą būtų apsaugota, tokiais atvejais islamas draudžia jį parduoti ar dovanoti.

- Vienas iš privalomosios labdaros (*zakiat*) išleidimo būdų yra vergo išlaisvinimas. Allahas Aukščiausiasis sako:

„Išties aukos (*zakiatas*) – tik neturtėliams ir vargšams, ir tiems, kas renka jas ir dalina (atlygis), – tiems, kurių širdys jaučiasi artimos, ir vergų išpirkai, ir skolininkams Allaho kelyje, ir keleiviams. Toks Allaho sprendimas. Allahas – Žinantis, Išmintingas!“ (Koranas, 9:60)

- Islamas įtvirtino, jog vergo sumušimas yra priežastis jo išlaisvinimui, nes Pranašas ﷺ pasakė:

„Jei kas nors sudavė ar sumušė savo vergą, išpirka už tai – jo išlaisvinimas.“¹⁴⁵

¹⁴⁴ Al-Bukhari, Muslim (1509)

¹⁴⁵ Muslim

✚ Sutartis tarp vergo ir šeimininko dėl palaipsninio išsipirkimo (*mukataba*)

Kai vergas prašo savo šeimininko išsipirkti savo laisvę už konkrečią pinigų sumą, dėl kurios jie tariaisi, šeimininkui negalima atsakyti. Sutarus sutarties sąlygas, vergas įgyja teisę pirkti, parduoti ir valdyti turtą, kad galėtų apsirūpinti išpirkai reikalinga suma. Už jo šeimininkui atliekamą darbą kaip ir anksčiau bus mokama. Islamas žengė dar toliau ir paskatino vardan šio tikslo aukoti turtą ir padėti. Pagalba gali būti iš paties vergo šeimininko, jei jis, pavyzdžiui, nusileistų dėl sutartos sumos dalies arba palengvintų vergui darbą. Padėti gali ir kiti musulmonai, kurie siekdami Allaho artumo, padėtų savo broliams-vergams išsipirkti savo laisvę ir išsilaisvinti iš vergijos. Allahas Aukščiausiasis sako:

„O tie, kurie nori atleidžiamoji (laisvės) rašto, iš tų, kuriuos užvaldė jūsų dešinės, - atleiskite, jeigu žinote, kad jie turi gerų (savybių), ir duokite jiems iš Allaho turto tai, ką Jis davė jums.“ (Koranas, 24:33)

Trumpai išdėstydami islamo poziciją dėl vergovės, galime pasakyti, jog jis neatnešė vergovės, bet priešingai, atėjo su konkrečiais įstatymais, kurie turėjo didžiulį praktinį poveikį vergovės galimybių susiaurinimui. 1392 H.m. Saudo Arabijos Karalystės teisingumo ministerija surengė tris konferencijas, kuriose dalyvavo jos ministras, mokslininkai ir SAK universitetų dėstytojai. Iš Europos dalyvavo keturi stambūs teisės dėstytojai:

- Buvęs Airijos užsienio reikalų ministras ir Europos įstatymų Komisijos sekretorius.
- Vienas orientalistas ir islamo tyrėjas.
- Vienas bendros teisės dėstytojas ir tarptautinio, Prancūzijoje leidžiamo žmogaus teisių žurnalo direktorius.

- Vienas stambus Paryžiaus apeliacinio teismo advokatas.

Šioje konferencijoje mokslininkai iš SAK paaiškino kaip musulmonai ir nemusulmonai supranta religiją, bei paminėjo skirtumus tarp islamo *šarijos* bendrai priimtų taisyklių ir konkrečių įstatymų. Mokslininkai pabrėžė, jog islamiškoji *šarija* rūpinasi realia žmonių nauda. Jie taip pat pabrėžė, jog griežtos bausmės numatytos už sunkius nusikaltimus ir kad jų atsakomybė yra išsaugoti visus žmones ir iki minimumo sumažinti nusikalstamumą ir žmogaus gyvybės, garbės ir turto paniekinimą. Europietiškoji konferencijos pusė išreiškė savo nuostabą, kai išklausė apie islamišką *šariją* ir joje esančias žmogaus teises. Delegacijos vadovas MacBride pareiškė:

„Būtent iš čia, iš šios islamiškos šalies, o ne iš kokios nors kitos vietos, reikia skelbti apie žmogaus teises. Musulmonų mokslininkai pasauliniu lygiu turi paskelbti apie šias nežinomas žmogaus teises, nes nežinojimas apie jas yra viena iš iškreipto islamo, musulmonų ir islamo įstatymų, kaip tokių, įvaizdžio priežasčių.“¹⁴⁶

¹⁴⁶ Iš dr. Abd-Allah ibn Abd Al-Muchsin At-Turki knygos „Islam ir žmogaus teisės“

Pabaiga

Šios nedidelės knygelės pabaigoje norėčiau pasakyti, jog visa, kas buvo anksčiau paminėta, tėra paviršutiniškas užsiminimas apie žmogaus teises. Tai raktas ir motyvas tam, kuris, perskaitęs šią knygelę, įsigeistų sužinoti daugiau apie islamą, kurio įvaizdį iškreipė kai kurios save islamui priskiriančios asmenybės dar prieš tai, kai jį iškraipė islamo priešai. Kreipiuosi į šias eilutes skaitančius nemusulmonus: skirkite laiko islamo pažinimui ir sužinokite apie jį iš patikimų šaltinių, o paskui be išankstinio nusistatymo ir nešališkai palyginkite tai, ką perskaitėte, su tuo, ką girdėjote. Verta žinoti, kad kviesdami į islamą mes nesiekiamo kokios nors asmeninės ar materialinės naudos, bet viso labo norime gero visai žmonijai.

Nuo pat islamo egzistavimo pradžios su juo kariaujama. Ir šiandieną šį karą veda islamo priešai ir neapkentėjai. Dėl šito jie sukauė visus savo išteklius: tiek žmogiškuosius, tiek ir materialinius. Bet, nepaisant to, jie tesugebėjo įnešti silpnas abejones, kurios neturėjo jokios įtakos sveiko proto ir tyros širdies žmonėms. Sveikai mąstantys nemusulmonai, gebantys atskirti tiesą nuo melo – netgi garsūs kitų tikėjimų dvasininkai – nesiliauja priiminėti Allaho religijos. Negi tai neįrodo islamo didybės ir to, kad jis – iš Allaho, Kuris prisiėmė Sau pareigą jį išsaugoti? Allahas Aukščiausiasis sako:

„Juk Mes – Mes atsiuntėme Priminimą, ir juk Mes jį saugome.“ (Koranas, 15:9)

Ir galiausiai, norisi prisiminti Allaho Pasiuntinio ﷺ žodžius, kurie patvirtina, kaip stipriai islamas trokšta gero visiems žmonėms. Pranašas ﷺ pasakė:

„Patys mylimiausi Allahui – patys naudingiausieji iš jų, o pats mylimiausias veiksmas Visagaliui Didingajam Allahui – džiaugsmas, kurį tu suteiki musulmonui,

padėdamas jam bėdoje, arba sumokėdamas jo skolą, arba numalšindamas jo alkį. Iš tiesų pagalba broliui musulmonui jo bėdoje man yra mieliau už mėnesio atsiskyrimą mečetėje (*itikaf*). O tas, kuris susilaikė nuo pykčio savo broliui (islame), Allahas nulsėps jo trūkumus, o sulaikiusiajam pyktį tuomet, kai norėjo jį išlieti, Teismo dieną Allahas pripildys jo širdį pasitenkinimu. Ir išėjusiajam padėti savo broliui-musulmonui jo bėdoje, kol jis jam nepadės, Tą dieną Allahas sutvirtins jam pėdas, kai jos slys. Iš tiesų blogas būdas gadina darbus, kaip actas gadina medų.¹⁴⁷

www.islamland.com

info@islamland.com

¹⁴⁷ At-Tabarani, Abu Ad-Dunja. Al-Albani patvirtino *chadisq* patikimu „*Sachych al-Džami*“

Turinys

<i>Ižanga</i>	3
Islamo rūpestis – svarbiausių dalykų suteikimas	10
Lygybė islame	17
Islamas ir gyvybiškai svarbių vertybių išsaugojimas	22
Religijos apsauga	22
Gyvybės apsauga	25
Proto apsauga	28
Garbės apsauga	29
Turto apsauga	31
Islamo požiūris į radinį	33
Palikuonių apsauga	35
Giminystės ryšių apsauga	36
Islamas gina silpnųjų teises	39
Gamtos išteklių apsauga nuo neracionalaus jų naudojimo	41
Bendros ir asmeninės teisės islame	42
Darbo sritis	63
Likusių sutvėrimų teisės	66
Bendros teisės ir pareigos	71
Teismai	76
Gėrio skatinimo ir blogio draudimo sistema	80
Kairo deklaracija apie žmogaus teises islame	83
Žmogaus teisių ypatybės islamiškuose įstatymuose	95
Klaidingos sampratos apie žmogaus teises islame	97
Pabaiga	124

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM